

Kuusikko-
työryhmä

Kuuden suurimman kaupungin
päihde- ja mielenterveys-
palvelut ja kustannukset
vuonna 2017

Esipuhe

Kuusikko-työssä vertaillaan kuutoskaupunkien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu) varhaiskasvatusta, lastensuojelua, aikuissosiaalityötä, toimeentulotukea, työllistämispalveluja, päihde- ja mielenterveyspalveluja, kehitysvammahuoltoa, vammaispalveluja sekä vanhuspalveluja. Kaupunkien edustajista koostuvat eri palvelukokonaisuuksien asiantuntijaryhmät tuottavat vuosittain tilastollisia raportteja asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista.

Kuutosyö alkoi vuonna 1994, jolloin Helsinki, Espoo ja Vantaa päättivät alkaa toteuttaa vertailuja sosiaali- ja terveyspalveluista sekä niiden kustannuksista. Turku ja Tampere tulivat mukaan vertailuihin vuonna 1996, minkä jälkeen ryhmä nimettiin Viisikoksi. Vertailuraportteja alettiin julkaista omassa julkaisusarjassaan vuonna 1999. Kuutosyhteistyö alkoi vuonna 2002, kun Oulu liittyi kuudenneksi jäseneksi ryhmään. Kuusikko-työ alkoi lasten päivähoiton, toimeentulotuen sekä vanhuspalvelujen vertailulla, mutta ajan myötä mukaan on tullut uusia palvelukokonaisuuksia.

Kuusikko-tiedonkeruu sisältää sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta ainoastaan osan kustannuksista ja toimintatiedoista. Sosiaali- ja terveyspalvelut muodostavat omanlaisensa kokonaisuuden, jossa erityisesti sosiaalipalvelut ovat vahvasti limittyneet toisiinsa. Kunta voi panostaa esimerkiksi ehkäiseviin toimintamuotoihin, mutta ehkäisevään työhön laitettut resurssit eivät näy välttämättä Kuusikko-raportoinnissa.

Raporttien tarkoituksena on palvella ensisijaisesti kuntien päättäjiä ja ne ovat yksi väline toiminnan ohjaamiseen. Kuusikko-raportit nostavat esiin eroavaisuuksia, jotka vaativat tarkempaa analyysia. Tavoitteena ei ole vertailla esimerkiksi omien ja ostopalvelujen kustannuksia. Omien ja ostopalvelujen tiedonkeruu poikkeaa merkittävästi esimerkiksi asiakasmaksujen, vuokrien, tilaamiseen liittyvien kustannusten ja hallinnon vyörytysten osalta.

Kuutosraporttien tiedot asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista on pääasiassa koottu kuntien omista tietojärjestelmistä ja tilinpäätöksistä. Kuusikko-työn keskiössä on työryhmissä tehtävä määrittelytyö, jonka ansiosta kerättävät tiedot saatetaan mahdollisimman vertailukelpoisiksi. Määrittelytyö on välttämätöntä, sillä palvelut poikkeavat kuntien välillä nimikkeiltään ja sisällöiltään, ja ne on organisoitu hallinnollisesti eri tavoin. Lisäksi kunnilla on käytössä toisistaan poikkeavia tietojärjestelmiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tieto, joka yhdessä kunnassa saadaan automaattisesti, voi toisessa kunnassa vaatia paljon manuaalista työtä tai sitä ei ole edes mahdollista saada. Määrittelytyössä täytyy huomioida myös kuntien erilaiset kirjaamiskäytännöt.

Kuutosyhteistyön lisäksi tilastotietoja kuntien sosiaali- ja terveyspalveluista tuotetaan monilla tavoilla, kuten Tilastokeskuksessa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa sekä Suomen Kuntaliitossa. Kuutostiedonkeruun ja raportoinnin erityispiirteet liittyvät yhdessä sovittuihin määritelmiin ja sopimukseen tietosisällöstä, suorite- ja taloustietojen yhdistämiseen yhteen raporttiin, palvelua koskevien tietojen kattavuuteen ja pyrkimykseen tietojen vertailukelpoisuuden yksityiskohtaiseen arviointiin. Lisäksi edellisen vuoden tietoja käsittelevät raportit ilmestyvät yleensä nopeammalla aikataululla kuin valtakunnalliset yhteenvedot.

Kuuden suurimman kaupungin

Päihde- ja mielenterveys- palvelut ja kustannukset

vuonna 2017

Kuusikko-työryhmä
Päihde- ja mielenterveyspalvelut
Auri Lyly-Falk
5.7.2018

Kuusikko-työryhmän julkaisusarja

Teksti: Auri Lyly-Falk

ISSN 2342-1983 (painettu)

ISSN 2342-1991 (verkkajulkaisu)

Edita Prima Oy 2018, Helsinki

Tekijä(t)		
Päihdehuollon Kuusikko-työryhmä, kirjoittanut Auri Lyly-Falk		
Nimike		
Kuuden suurimman kaupungin päihde- ja mielenterveyspalvelut ja kustannukset vuonna 2017		
Julkaisija (virasto tai laitos)	Julkaisuaika	Sivumäärä, liitteet
Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala, Espoon sosiaali- ja terveystoimi, Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Turun hyvinvointitoimiala, Tampereen hyvinvointipalvelut sekä Oulun hyvinvointipalvelut.	7/2018	55 s. + 32 s. liitteitä
Sarjanimike	Osanumero	
Kuusikko-työryhmän julkaisusarja	4/2018	
ISSN-numero	Kieli	
2342-1983	Suomi	
Tiivistelmä		
Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten, suoritteiden ja asiakasmäärien raportoinnissa ollaan valtakunnallisesti siirtymässä sote-tietopakettiraportointiin lähi-vuosien aikana. Sote-tietopakettiajattelussa päihde- ja mielenterveyspalvelut kuuluvat samaan pakettiin. Tämän vuoksi mielenterveyspalvelut ovat tänä vuonna toista kertaa mukana Kuusikkoraportoinnissa. Raportointia on edellisvuodesta yhtenäistetty siten, että sekä päihde- että mielenterveyspalvelujen kustannuksiin on sisällytetty sote-tietopakettiajattelun mukaisesti hallinnon vyörytykset vuosien 2016 ja 2017 tietoihin. Aikaisemmin päihdehuollon kustannukset eivät ole sisältäneet vyörytyksiä, eivätkä päihdehuollon kustannustiedot ole näiltä osin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin. Vuoden 2017 päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannuksia ja palveluja koskevassa raportissa tarkasteltavat päihde- ja mielenterveyspalvelut on jaoteltu integroituihin palveluihin, avopalveluihin, kotiin vietäviin palveluihin, työ- ja päivätoimintaan, asumispalveluihin sekä laitoshoitoon. Päihdehuollon kustannustietoja raportoidaan pääasiassa vuosilta 2016-2017, asiakas- ja suoritettietoja myös vuosilta 2013-2017. Mielenterveyspalvelujen tietoja raportoidaan pääasiassa vuosilta 2016-2017, asumispalvelujen osalta myös vuosilta 2014-2017. Kuutoskaupungit käyttivät päihde- ja mielenterveyspalveluihin vuonna 2017 kaikkiaan 447,9 miljoonaa euroa, josta integroitujen palvelujen kustannukset olivat 28,2 miljoonaa euroa, päihdepalvelujen kustannukset 106,5 miljoonaa euroa ja mielenterveyspalvelujen kustannukset 313,2 miljoonaa euroa. Deflatoidut kokonaiskustannukset kasvoivat 1,5 prosenttia vuodesta 2016. Avopalvelujen kustannukset olivat 130,6 miljoonaa euroa, josta päihdepalvelujen osuus oli 32,1 miljoonaa ja mielenterveyspalvelujen 98,5 miljoonaa. Avopalvelujen		

osuus kokonaiskustannuksista oli 29,2 prosenttia. Kotiin vietävien palvelujen kustannukset olivat 48,3 miljoonaa euroa, josta päihdepalvelujen osuus oli 25,6 miljoonaa ja mielenterveyspalvelujen 22,7 miljoonaa euroa. Kotiin vietävien palvelujen osuus kokonaiskustannuksista oli 10,8 prosenttia. Työ- ja päivätoiminnan kustannukset olivat 3,7 miljoonaa euroa, ja osuus kokonaiskustannuksista oli 0,8 prosenttia. Asumispalvelujen kokonaiskustannukset olivat 84,9 miljoonaa euroa, josta päihdehuollon asumispalvelujen osuus oli 24,5 miljoonaa ja mielenterveyspalvelujen osuus 59,9 miljoonaa euroa. Asumispalvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 19,0 prosenttia. Laitoshoidon kustannukset olivat 152,2 miljoonaa euroa, josta päihdehuollon osuus oli 23,8 miljoonaa ja mielenterveyspalvelujen osuus 128,4 miljoonaa euroa. Laitoshoidon osuus kokonaiskustannuksista oli suurin, 34,0 prosenttia.

Asiasanat

Kuusikko, päihdehuolto, mielenterveyspalvelut, kustannukset, kuntavertailu

Tiedustelut

Työryhmän jäsenet, liite 3

Jakelu

www.kuusikkokunnat.fi

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSPALVELUJEN PALVELURAKENNE JA KUSTANNUKSET	3
2.1	Palvelurakenne ja asiakas- ja palveluohjaus kunnittain:	3
2.2	Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaat ja kustannukset	6
2.2	Päihdehuollon kustannukset ja kustannusten jakautuminen eri palveluihin	9
2.3	Mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset ja kokonaiskustannusten jakautuminen eri palveluihin	11
3	INTEGROIDUT PALVELUT	13
3.1	Integroitujen palvelujen asiakkaat ja kustannukset	16
4	AVOPALVELUT	18
4.1	Avopalvelujen asiakasmäärä ja kustannukset	21
4.1.1	Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärä ja suoritteet	22
4.1.2	Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset	23
4.1.3	Päihdehuollon polikliiniset palvelut	24
4.1.4	Mielenterveysavopalvelujen asiakasmäärät ja suoritteet	26
4.1.5	Mielenterveysasiakkaiden avopalvelujen kustannukset	27
5	KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT	28
5.1	Kotiin vietävien palvelujen asiakasmäärät	30
5.2	Kotiin vietävien palvelujen kustannukset	31
6	TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA	34
6.1	Työ- ja päivätoiminnan asiakkaat, suoritteet ja kustannukset	35
7	PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUT	36
7.1	Asumispalvelujen kokonaisuus	39
7.1.1	Päihdehuollon asumispalvelut	39
7.1.2	Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut	41
8	LAITOSHOITO	43
8.1	Laitoshoidon kokonaisuus	45
8.2	Päihdehuollon laitoshoido	46
8.2.1	Katkaisu- ja vieroitushoido	46
8.2.2	Kuntouttava laitoshoido	48
8.3	Psykiatrinen osastohoido	49
9	YHTENVETO TOIMINTA- JA KUSTANNUSTIEDOISTA	51
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	56
	Liite 1: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen määritelmät 2017	56

Liite 2: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen toiminta- ja kustannustiedot vuodelta 2017.....	64
Liite 3: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen Kuusikko-työryhmän jäsenten yhteystiedot	88

TEKSTIN TAULUKOT

Taulukko 1. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017	7
Taulukko 2. Päihdehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos vuodesta 2016.....	9
Taulukko 3. Mielenterveyspalvelujen kustannukset vuosina 2016 ja 2017 sekä muutos vuoteen 2017 .	11
Taulukko 4. Integroitujen palvelujen asiakkaat vuonna 2017.....	16
Taulukko 5. Integroitujen palvelujen kustannukset vuonna 2017	16
Taulukko 6. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen avopalvelujen kustannukset ja asiakasmäärät vuonna 2017.....	22
Taulukko 7. Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärät vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016.....	22
Taulukko 8. Päihdehuollon avopalvelujen käynnit vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016	23
Taulukko 9. Päihdehuollon avopalvelujen kokonaiskustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa, ja muutos vuodesta 2016.....	23
Taulukko 10. Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset palveluittain vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016, vuoden 2017 rahan arvossa	24
Taulukko 11. Polikliinisten palvelujen kustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos edelliseen vuoteen	24
Taulukko 12. Päihdepoliklinikoiden asiakasmäärät vuosina 2013–2017	24
Taulukko 13. Korvaushoidon asiakasmäärät vuosina 2013–2017 sekä ostopalveluja käyttävien asiakkaiden osuus.....	26
Taulukko 14. Mielenterveysavopalvelujen asiakas- ja käyntimäärät vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016	27
Taulukko 15. Mielenterveysavopalvelujen kustannukset vuonna 2017, miljoonaa euroa ja muutosprosentti vuodesta 2016.....	27
Taulukko 16. Kotiin vietävien päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaat vuonna 2017.....	31
Taulukko 17. Kotiin vietävien päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017	31
Taulukko 18. Kotiin vietävien päihdepalvelujen kustannukset vuonna 2017 ja niiden jakaantuminen omiin ja ostopalveluihin	31
Taulukko 19. Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 ja niiden jakaantuminen omiin ja ostopalveluihin	32
Taulukko 20. Päihdepalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakasmäärät ja asumisvuorokaudet vuosina 2015–2017	32
Taulukko 21. Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakasmäärät ja asumisvuorokaudet vuosina 2015–2017.....	33
Taulukko 22. Tukiasumisen ja tuetun asumisen keskimääräiset kustannukset vuorokautta kohden sekä keskimääräinen asumisjakson pituus vuorokausina vuonna 2017	33
Taulukko 23. Työ- ja päivätoiminnan kustannukset, asiakasmäärät sekä käyttöpäivät vuonna 2017	35
Taulukko 24. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asumispalvelut: kokonaiskustannukset (milj. €) ja kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017 sekä muutos vuodesta 2016.....	39
Taulukko 25. Päihdehuollon asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016	39
Taulukko 26. Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärät vuosina 2013–2017 ja muutos vuodesta 2016.....	40
Taulukko 27. Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet vuosina 2013–2017 ja muutos vuodesta 2016	40

Taulukko 28. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja tilapäisen asumisen palveluissa vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016	41
Taulukko 29. Kustannukset asumisvuorokautta kohden päihdehuollon asumispalveluissa vuonna 2017, euroa ja muutos vuodesta 2016.....	41
Taulukko 30. Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016	41
Taulukko 31. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen palveluissa vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016.....	42
Taulukko 32. Kustannukset asumisvuorokautta kohden mielenterveysasiakkaiden asumispalveluissa vuonna 2017, € ja muutos vuodesta 2016	42
Taulukko 33. Laitoshoidon kustannukset, asiakasmäärät ja vuorokaudet sekä kustannukset vuorokautta kohden.....	45
Taulukko 34. Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset vuosina 2016 ja 2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos vuodesta 2016.....	46
Taulukko 35. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoidon asiakkaat, hoitovuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016	46
Taulukko 36. Päihdehuollon laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät vuosina 2014–2017	47
Taulukko 37. Päihdehuollon laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon vuorokaudet vuosina 2014–2017.....	47
Taulukko 38. Kustannukset laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2016 ja 2017, vuoden 2017 rahan arvossa €	47
Taulukko 39. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakkaat, hoitovuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016	48
Taulukko 40. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärät vuosina 2014–2017 ja muutos vuodesta 2014	49
Taulukko 41. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon vuorokaudet vuosina 2014–2017 ja muutos vuodesta 2014	49
Taulukko 42. Psykiatrisen osastohoidon kustannukset, asiakkaat ja hoitovuorokaudet vuonna 2017 sekä muutos vuodesta 2016, sekä kustannukset hoitovuorokautta kohden vuonna 2017	50
Taulukko 42. Tilastokeskuksen (SVT 2018a) julkisten menojen hintaindeksi sosiaalitoimelle, kuntatalous	57

TEKSTIN KUVIOT

Kuvio 1. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaiden jakaantuminen palveluittain vuonna 2017	7
Kuvio 2. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017.....	8
Kuvio 3. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannusten jakautuminen palveluittain vuonna 2017, %	9
Kuvio 4. Päihdehuollon kustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017, vuoden 2017 rahan arvossa, €	10
Kuvio 5. Päihdehuollon kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2016 ja 2017.....	11
Kuvio 6. Mielenterveyspalvelujen kustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohti vuosina 2016 ja 2017.....	12
Kuvio 7. Mielenterveyspalvelujen kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2016 ja 2017	12
Kuvio 8. Integroitujen palvelujen kustannusten jakaantuminen palveluittain vuonna 2017	17

1 JOHDANTO

Tämä raportti käsittelee kuuden suurimman kunnan täysi-ikäisen väestön päihdehuollon erityispalveluja ja mielenterveyspalveluja ja niiden kustannuksia. Raporttia on päihdehuollon osalta julkaistu jo usean vuoden ajan. Ensimmäisen kerran päihdepalvelujen raportti on tehty vuoden 2005 tietojen perusteella, tuolloin osana aikuissosiaalityötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten, suoritteiden ja asiakasmäärien raportoinnissa ollaan valtakunnallisesti siirtymässä sote-tietopakettiraportointiin lähivuosien aikana. Sote-tietopaket-tiajattelussa päihde- ja mielenterveyspalvelut kuuluvat samaan pakettiin. Työryhmä on halunnut pi-lotoida sote-tietopaketin mukaista raportointia, minkä vuoksi mielenterveyspalvelut liitettiin ra-porttiin vuonna 2016. Tietojen raportointi yhdessä on myös linjassa Mieli 2009-suositusten kanssa; päihde- ja mielenterveyspalveluja tulisi kehittää ja järjestää yhdessä, integroimalla palve-luja.

Sote-tietopakettiajattelussa kaikki kustannukset tulee kohdentaa palvelupaketeille. Tieto kuluista tarvitaan sekä brutto- että nettotasolla ja kustannuksiin tulee sisällyttää myös sisäiset erät ja vyöry-tykset. Tuotos on sote-tietopakettiajattelussa ensisijaisesti hoidettu asiakas/vuosi tai hoidossa ollut asiakas/vuosi. Asiakasmäärät tulee saada raportoinnissa tilastoitua kertaalleen sekä palveluittain, toiminnoittain että koko sote-tietopaketitasolla. Tähän ei kuitenkaan vielä päihde- ja mielenter-veyspalvelujen Kuusikko-raportoinnissa päästä. Kuusikkokunnilla ei vielä ole valmiuksia sote-tieto-pakettien mukaiseen raportointiin esimerkiksi seuraavista syistä: tietojärjestelmät eivät keskustele keskenään ja mielenterveyspuolen kanssa tehtävien yhteisajojen käytännön toteutus vaatisi lisäre-sursointia. Tässä raportissa kustannuksista raportoidaan ainoastaan nettokustannukset.

Ennen vuotta 2016 päihdepalvelujen kustannustietoihin ovat sisältyneet ainoastaan palvelujen tuottamisen välittömät kustannukset. Vuoden 2017 raportissa kustannuksiin on sisällytetty myös vyörytykset (palvelujen tuottamisesta aiheutuneet välilliset kustannukset kuten hallinnon kulut) sekä vuoden 2016 että vuoden 2017 omien palvelujen tietoihin. Ostopalveluihin vyörytyksiä ovat tehneet Espoo, Turku ja Oulu. Tämän vuoden tiedot eivät siis ole tältä osin vertailukelpoisia vuoteen 2015 asti. Raportoivat asiakasmäärät eivät ole vertailukelpoisia päihde- ja mielenterveyspalvelu-jen välillä tai sisällä. Sama asiakas voi sisältyä sekä mielenterveyspalvelujen että päihdepalvelujen asiakasmääriin, sillä asiakas kertaalleen –tietoa ei näiden palvelujen välillä ole missään kuutoskau-pungissa saatavilla. Päihdepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen sisällä sama asiakas voi asioida monessa palvelussa, eikä niistäkään välttämättä saada asiakas kertaalleen –tietoa, eikä sitä tietoa ole tähän raporttiin kerätty. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakasmääriä kuvaaviin taulukoi-hin ja kuvioihin onkin syytä suhtautua siten, että niistä saa suuntaa-antavaa tietoa.

Suomalaisen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän rakenteellisten muutosten kausi käynnistyi 1990-luvun lamasta ja jatkuu edelleen, tätä kirjoitettaessa ajankohtaisena on valmisteilla oleva sote-uudistus, jonka kirjoittamishetken tietojen mukaan pitäisi tulla voimaan vuoden 2020 alusta. Tar-koituksena on, että silloin sote-palvelujen järjestäminen siirtyy maakuntien vastuulle, ja asiakkaiden valinnanvapaus peruspalvelujen suhteen lisääntyy. Sote-uudistuksen tavoitteena on ollut myös so-siaali- ja terveyspalvelujen integroiminen. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen integroituminen on osa laajempaa integraatiota, ja siihen on vaikuttanut vahvasti Mieli 2009-työryhmä.

STM julkaisi vuonna 2009 Mieli 2009-työryhmän 18 suositusta mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämiseksi. Näissä suosituksissa nostettiin esiin asiakkaan aseman ja kokemusasiantuntijuuden käytön vahvistaminen palveluiden toteutuksessa, suunnittelussa ja arvioinnissa sekä mielenter-

veys- ja päihdepalveluihin pääseminen niin sanotulla matalalla kynnyksellä ja yhden oven periaatteella. Tärkeällä sijalla suosituksissa oli ongelmien ennaltaehkäisy eli panostaminen mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämiseen. Suunnitelma nosti keskiöön palvelujen järjestämisen avo- ja peruspalveluita painottavina joustavina kokonaisuuksina. Liikkuvia palveluita ja päivystyksellisiä palveluita korostettiin. (Moring ym. 2013.)

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden integraatio nousi Mielenterveys- ja päihdesuunnitelman (2009–2015) myötä yhdeksi keskeiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämisen tavoitteeksi. (Stenius 2015, 171)

Mieli 2009 -suunnitelma on näkynyt pyrkimyksenä lisätä hoitojärjestelmän avohoitopainotteisuutta, parantaa hoidon saatavuutta ja lisätä asiakkaiden osallisuutta hoidossa. Sekä päihdehuollon että mielenterveyspalvelujen suuri haaste on palvelujen epätasainen alueellinen saatavuus. (Stenius ym. 2015, 171; Moring ym. 2011, 15).

Sekä mielenterveyden ongelmat että päihdeet ja päihdeiden käyttö koskettavat tavalla tai toisella lähes jokaista suomalaista. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen saatavuus joustavasti, oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä on tärkeä tavoite. Kynnys avun hakemiseen ei ole vain järjestelmään liittyvä asia vaan myös asenteisiin liittyvä. Kokemusasiantuntijuuden ja vertaistuen roolin vahvistuminen madaltavat toivottavasti kynnyistä edelleen.

Peruspalvelujen roolin vahvistaminen on välttämätöntä päihde- ja mielenterveysongelmien yleisyyden ja laajuudenkin takia. Suomalaisten alkoholinkulutus on viisinkertaistunut 50 vuodessa, vain noin 10 prosenttia suomalaisista ei käytä alkoholia. Arviolta puoli miljoonaa suomalaista käyttää alkoholia tavalla, joka aiheuttaa riskejä terveydelle (Alkoholiongelmaisen hoito 2015.). Vuonna 2017 42 % työkyvyttömyyseläkkeen saajista oli eläkkeellä mielenterveyden häiriön vuoksi, ja Terveys 2017 -tutkimuksen mukaan naisista 8 % ja miehistä 6 % oli sairastanut masennusjakson, ja naisista joka viides ja miehistä 15 % oli kärsinyt merkittävästä psyykkisestä kuormittuneisuudesta viimeisen vuoden aikana (Tilastokeskus 2018; Suvisaari ym. 2018, 84). Vuonna 2012 Suomessa oli 18 000–30 000 huumeiden ongelmakäyttäjää (Ollgren ym. 2014.). Päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan A-klinikoilla ja nuorisoasemilla oli vuonna 2016 noin 45 000 asiakasta (THL 2017, 65) ja vuonna 2013 arvioitiin päihdehuollon piirissä olevan 70 000–80 000 ihmistä (Mäkelä ja Murto 2013). Nämä luvut kuvaavat hyvin sitä, että päihdetyöhön liittyvä osaaminen on ensiarvoisen tärkeää kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreilla.

Päihde- ja mielenterveystyön kannalta tärkeä tavoite on saada tulevassa sote-uudistuksessa riittävän vahva asema näiden ongelmien yksilöille ja yhteiskunnalle aiheuttaman taakan takia. Parhaimmillaan sote-uudistus voi tarjota myös mahdollisuuden päihdeongelmaisten parempaan somaattiseen hoitamiseen. Tällä hetkellä mielenterveys- ja päihdeongelmaisten somaattisen terveyden tutkiminen ja hoitaminen jää usein liian vähälle huomiolle. (Partanen ym. 2015b, 360).

2 PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSPALVELUJEN PALVELURAKENNE JA KUSTANNUKSET

Sosiaali- ja terveystalvet on yhdistetty samaan organisaatioon kaikissa Kuusikkokunnissa. Espoossa, Tampereella ja Oulussa on yhdistetty mielenterveys- ja päihdepalvelut. Helsingissä päihdehuollon palvelut on yhdistetty psykiatrian palvelujen kanssa. Seuraavaksi kuvataan tarkemmin, miten palvelut on kuusikkokunnissa järjestetty.

2.1 Palvelurakenne ja asiakas- ja palveluohjaus kunnittain:

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan psykiatria- ja päihdepalvelut järjestää aikuisikäisten tarvitsemat psykiatrisen erikoissairaanhoidon, päihdehuollon sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumisen palvelut. Osa palveluista on ns. matalan kynnyksen palvelua ja osaan palveluista hakeudutaan läheteellä. Psykiatria- ja päihdepalvelujen palvelutuotannosta (ml. päivystys) omaa tuotantoa on 72 % ja ostopalvelua on 28 %. Eniten ostetaan asumispalvelua, päihdehuollon laitospalvelua ja korvaushoitoa. Osan psykiatrisesta erikoissairaanhoidosta tuottaa HUS erillisen työnjakosopimuksen perusteella.

Helsingissä se työntekijä, jonka luo asiakas tai potilas ensimmäistä kertaa hakeutuu, vastaa palvelu- ja hoitoonohjauksesta. Periaatteena on, että jokaiselle asiakkaalle ja potilaalle nimetään hänen kokonaisuudesta ja – palvelustaan vastaava työntekijä. Työntekijän nimi kirjataan myös asiakas- ja potilasasiakirjoihin.

Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelut järjestää osana kaupungin terveystalvet ehkäiseviä, hoitavia ja kuntouttavia palveluja nuorille ja aikuisille. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen painopiste on avopalveluissa. Henkilöstö tekee integroidusti mielenterveys- ja päihdetyötä.

Espoon mielenterveys- ja päihdepalveluissa kaupungin omien hajasijoitettujen avopalvelujen kokonaisuutta kutsutaan MtP-klinikaksi. Se tuottaa vastaanottoa aikuisille ja nuorille sekä kotiin annettavaa kuntouttavaa tukea. MtP-klinikalla hoidetaan pääsääntöisesti lieviä ja keskivaikeita mielenterveys- ja päihdeongelmia. Espoon mielenterveys- ja päihdepalveluissa avopalveluihin hakeudutaan pääsääntöisesti ilman läheteitä, ajan varaamalla tai jonottamalla niin sanotun matalan kynnyksen vastaanotolle.

Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelut järjestää omana toimintana laitospalveluhoitoa. Espoossa on yksi vieritushoito-osasto, selviämishoitoasema sekä päihteen käyttäjien sosiaali- ja terveystalvet Linkki. Näihin mainittuihin palveluihin asiakkaat voivat hakeutua suoraan, ilman läheteitä. Päihteen käyttävät asunnottomat voivat hakeutua sosiaalihuoltolain mukaiseen tilapäismajoitukseen Olarinluoman vastaanottokotiin.

Päätökset ja ohjaus päihdehuollon kuntouttavaan laitoshoidon, opioidikorvaushoitoon sekä sosiaalihuoltolain 21§ mukaisiin asumispalveluihin ja päätöksiä päivä- ja työtoimintoihin tehdään mielenterveys- ja päihdepalveluissa keskitetysti. Valtaosa edellä mainituista palveluista järjestetään Espoossa ostopalveluina.

Vantaalla päihdehuollon sekä päihdekuntoutujien asumisen palvelut järjesti vuonna 2017 sosiaali- ja terveystoimialan perhepalvelujen tulosalueella toiminut Päihdepalvelujen tulosyksikkö. Lievien ja keskivaikeiden mielenterveysongelmien hoito on järjestetty Terveystalvet tulosalueella terveystalvetasemilla. Psykiatrisen erikoissairaanhoidon tuottaa HUS. Mielenterveyskuntoutajat, jotka tarvitsevat vahvaa ja pidempiaikaista tukea asumiseensa, tulevat aikuissosiaalityön asumispalveluiden

asiakkaiksi. Osa palveluista on matalan kynnyksen palvelua ja osaan palveluista hakeudutaan läheteellä.

Päihdehuollon avo- ja vieroitushoitopalvelut tuotetaan pääasiassa omana toimintana. Opiaattikorvaushoidon avohoidosta vähän vajaa puolet hankitaan ostopalveluna. Kuntouttava laitoshoido tuotetaan kokonaan ostopalveluna. Omien palvelujen lisäksi hankitaan asumispalveluja ja kotiin annettavia avopalveluja. Kotiin annettava päihdevieroitus ja -kuntoutus otettiin Päihdepalveluiden omaksi toiminnaksi loppukeväällä 2017. Vuonna 2017 päihdekuntoutujien asumispalveluista 25 % oli ostopalveluja. Kaikki mielenterveyskuntoutujien palveluasuminen hankitaan sopimuskumppaneilta tai suoraostoina. Tuettua asumista asumisyksiköihin on omana toimintana. Kaupunki järjestää myös palveluohjausta niille mielenterveyskuntoutujille, jotka ovat kotiutumassa vahvemmin tuetusta palvelusta omaan kotiin. Asumisyksiköissä järjestettävää tuettua asumista ja kotiin vietävää tukea ostetaan myös sopimuskumppaneilta.

Turussa perustason mielenterveys- ja päihdehoito tapahtuu terveysasemilla sekä sosiaalitoimistoissa. Terveysasemien yhteydessä toimii mielenterveys- ja päihdetiimi (mp-tiimi). Lisäksi terveysasemille on jalkautunut psykiatrisia sairaanhoitajia ja terveyskeskuspsykologeja.

Päihdehuollon avopalveluita, selviämisasemapalveluita ja vieroitushoitopalveluita Turun kaupunki ostaa A-klinikkasäätiöltä (nykyisin A-klinikka Oy). Terveysneuvonta ja päiväkeskustoiminta tuotetaan omana palveluna. Päihdehuollon laituskuntoutusjaksot ostetaan kilpailutetuilta palveluntuottajilta. Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita Turku tuottaa itse (20% kustannuksista) ja ostaa kilpailutetuilta palveluntuottajilta (80% kustannuksista).

Opiaattikorvaushoitoa toteutetaan erillisellä korvaushoitopoliklinikalla päihdepsykiatrisena erikoissairaanhoitona. Lisäksi erikoissairaanhoidossa järjestetään kaksoisdiagnoosipotilaille huumevieroitusta sekä avo- että laitospuolisesti.

Psykiatrisesta erikoissairaanhoidosta on 1.5.2017 alkaen Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Turun mielenterveys- ja päihdepalveluita toteutettiin integroidusti kaupungin omien terveystaluiden alaisuudessa Turun psykiatrian tulosalueella 1.1.2015-30.4.2017. Toukokuusta 2017 alkaen psykiatrisen erikoissairaanhoito fuusioitui Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin psykiatristen palveluiden kokonaisuuteen. Samalla 1.5.2017 kaupungin omat asumis- ja päihdepalvelut siirtyivät osaksi perhe- ja sosiaalipalveluita.

Turussa mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakas- ja palveluohjaus tehdään pääsääntöisesti terveysasemilla, sosiaalitoimistoissa ym. avopalveluissa. Asiakas- ja palveluohjausta erityispalveluihin päin tehdään myös terveysasemien yhteydessä toimivassa mielenterveys- ja päihdetiimissä (mp-tiimiin) jonne asiakas voi hakeutua matalan kynnyksen periaatteella.

Päihdehuollon laituskuntoutuksen palvelutarpeen arviota tekee sosiaali- ja terveystaluiden ja päihdepsykiatrian edustajista koostuva moniammatillinen päihdetiimi, jonne oma vastuusosiaalityöntekijä kokoaa tarvittavat lähetteet. Kolmesta jäsenestä koostuva päihdetiimi kokoontuu säännöllisesti joka toinen viikko asumis- ja päihdepalveluissa.

Asumis- ja päihdepalveluiden yksikön sosiaalityöntekijät (5 kpl) vastaavat keskitetysti päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden tarpeen arviosta ja asiakasohjauksesta yhteistyössä lähettävien tahojen kanssa (mm. sosiaalitoimistot, päihdehuollon avopalvelut, psykiatria) sekä toimivat asumispalveluyksiköihin sijoittuvien asiakkaiden vastuusosiaalityöntekijänä.

Yhteispäivystyksen yhteydessä toimii Mielenterveys- ja päihdeyksikkö, johon ohjaututaan yhteispäivystyksen kautta. Mielenterveys- ja päihdeyksikkö palvelee potilaita, joilla on äkillinen mielen- terveyden kriisi, muu psyykkisesti erityisen kuormittava tilanne tai päihteiden käyttöön liittyvä krii- sitilanne.

Tampereen kaupunki ostaa ulkopuolisilta palveluntuottajilta noin puolet päihde- ja mielenterveys- palveluista. Ostopalveluina hankitaan päihdehuollon laitostuntoutus, huumehoito, lähes kaikki asu- mispalvelut sekä kotiin annettava tuettu asuminen. Kaupungin oman toiminnan palvelukokonaisuu- teen kuuluvat psykiatrinen avohoito sisältäen psykiatrian poliklinikat ja päiväsairalatoiminnan sekä päihdehuollon avo- ja laitostarkkaisuhoitoon. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa jatkettiin yhteisten hoitoketjujen luomista.

Päihde- ja mielenterveyspalveluissa painopistettä on siirretty avopainotteiseksi ja matalan kyn- nyksen palveluihin kansallisen Mieli 2009 -mielenterveys- ja päihdesuunnitelman ehdotusten mu- kaisesti. Osin palveluihin hakeudutaan keskitetyn asiakasohjauksyksikön kautta. Asiakasohjaus kä- srittelee päihdehuollon päiväkontoutuksen ja laitoshoidon sekä asumispalveluiden palvelupyynnöt, osoittaa asiakkaalle hänen tarpeitaan vastaavan palvelun ja arvioi myönnettävän palvelun keston. Asiakasohjaus antaa yhteistyötahoille neuvontaa ja konsultointia päihdehoitoon ja asumispalvelui- hin hakeutumisesta.

Oulun perusterveydenhuollossa (hyvinvointikeskuksissa) hoidetaan lieviä ja keskivaikeita mielen- terveyden ongelmia, konsultoiden tarvittaessa omaa erikoissairaanhoitoa. Lisäksi perusterveyden- huollon sairaanhoitajilla käy pitkään sairastaneita, jotka tarvitsevat säännöllistä tukea lääkeshoidon sekä somaattisten sairauksien seurantaan. Painopistettä matalan kynnyksen palveluihin lisättiin vuoden 2017 lopulla rekrytoimalla kuusi uutta psykiatrista sairaanhoitajaa eri hyvinvointikeskuk- sien vastaanotoille. Kaupungissa on oma erikoissairaanhoito mielenterveysavohoito, jossa hoide- taan aikuisten ja lasten –sekä nuorten (Lanu) erikoissairaanhoitoa vaativat mielenterveysongelmat. Painopisteenä Oulussa on yhä vahvemmin vahventaa hyvinvointikeskuksissa mielenterveys- ja päihdepalveluita ja erityispalvelut tukevat perustason toimintaan mm. konsultoimalla ja työpari- työskentelyllä.

Oulun kaupungin virka-ajan ulkopuolisessa sosiaalipäivystyksessä Oulun seudun yhteispäivystyk- sessä työskentelee aktiivisuudessa sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja työparina. Virka- aikainen mielenterveys- ja päihdepäivystys päivystys toimii yhdessä Oulun kaupungissa samoissa tiloissa.

Päihdepalvelut järjestetään pääosin omana tuotantona. Avohoitoyksiköt ovat A-klinikka ja nuorten yksikkö Redi sekä Haukiputaalla toimiva Road. Korvaushoidon lääkkeellinen hoito järjestetään kau- pungin omana toimintana. Yhdistyneiden kuntien osalta korvaushoidon lääkejakelu toteutetaan omalla asuinalueella.

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelut järjestetään sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014) mukaisina palveluina monituottajamallin mukaisesti. Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämi- sessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muutta- mista. Kotona asumista voidaan tukea sosiaalihuoltolaissa määritellyillä palveluilla tai muilla asiak- kaan tarpeen mukaisilla palveluilla. Asumista tukevat palvelut voivat olla hoito- ja hoivapalveluja, tukipalveluja, kuten aterial-, vaatehuolto, hygienia- ja siivouspalveluja tai näiden yhdistelmiä. Kau- pungin omana toimintana järjestetään kahdessa eri yksikössä lyhytaikaista asumista, jossa tavoit- teena on asiakkaan asumisen tuen tarpeiden kartoitus, kuntouttava hoito ja myös suunnitellut in- tervalliasumisjaksot. Näillä yksiköillä sujuvoitetaan laitoshoidosta kotiutumista sekä toimitaan

myös ”puskurina” sairaalahoitoon joutumisen estämiseksi. Vuonna 2017 kaupungin omassa tuotannossa tuotettiin yhdessä yksikössä pitkäaikaista asumispalvelua (Färinranta). Päihdeasiakkaille tuotettiin ensisuoijatyyppistä, tilapäistä asumista (Kenttätie), ympärivuorokautista (tehostettua) asumispalvelua (Timosenkoti) ja tuettua asumista. Lisäksi molemmille asiakasryhmille tuotetaan avopalveluina sosiaalista kuntoutusta, ohjaajapalvelua.

Asiakkaat ohjautuvat tehostettuun palveluasumiseen ja palveluasumiseen palveluohjausyksiköstä, joissa asiakkailla on sosiaalityöntekijä vastuutyöntekijänä. Asiakkaat on määritelty erityisen tuen tarpeen asiakkaiksi. Lisäksi asiakkaita ohjautuu asumisen- ja sosiaalisen kuntoutuksen ohjaajapalveluihin hyvinvointikeskusten aikuissosiaalityön, mielenterveys-, päihde-, lasten- ja nuorten- tai perhepalveluiden toimesta. Perheille tarjotaan avopalveluna päihdeperhekuntoutusta sekä kotiin suuntautuvaa kotipalvelu- ja perhetyötä.

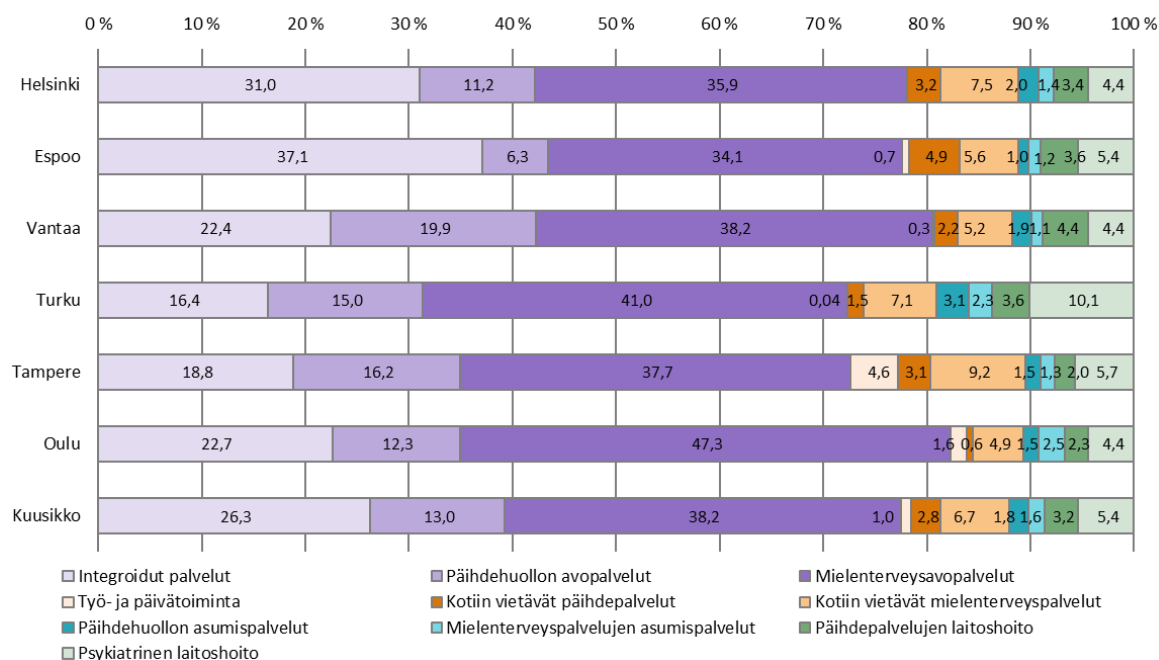
Päihdelaitoshoidtoa järjestetään päihdekllinikalla, jossa toteutetaan huume- ja vieroitushoidot sekä korvaushoidon aloitukset. Psykiatrinen laitoshoido toteutetaan PPSHP:n toimesta kaikille ikäryhmille. Lisäksi PPSHP tuottaa psykiatrisia avohoitopalveluita lapsille, nuorille ja aikuisille. Lastensuojelulaitoksissa ovat pääsääntöisesti alle 18-vuotiaat päihteiden käyttäjät.

Oulun toiminnan ja talouden lukuja ei voi vertailla suoraan aikaisempiin vuosiin, koska tilastointia on uudistettu vuoden 2016 aikana.

2.2 Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaat ja kustannukset

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaiden jakaantumista eri palveluihin kuvataan kuviossa 1. Sama asiakas voi käyttää monia eri palveluja, joten eri palveluja käyttäneiden asiakkaiden yhteismäärä on suurempi kuin yksittäisten asiakkaiden kokonaismäärä. Anonyymit asiakkaat eivät sisälly asiakasmääriin.

Suurimman asiakasryhmän muodostavat mielenterveyspalvelujen avopalvelujen asiakkaat, joita on kuusikon tasolla 38,2 prosenttia kaikista asiakkaista. Toiseksi suurin asiakasryhmä ovat integroitujen palvelujen asiakkaat. Vähiten asiakkaita on työ- ja päivätoiminnassa (1,0 %) sekä asumispalveluissa; päihdehuollon asumispalveluissa 1,8 prosenttia ja mielenterveysasiakkaiden asumispalveluissa 1,6 prosenttia kaikista asiakkaista. Pienimmät asiakasryhmät ovat myös kuntien tasolla työ- ja päivätoiminnassa sekä asumispalveluissa, joskin Oulussa vähiten on kotiin vietävien päihdepalvelujen asiakkaita. Turun oman psykiatrisen erikoissairaanhoidon siirryttyä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin 1.5.2017, potilastiedot siirtyivät toiseen tietojärjestelmään, jonka takia sama asiakas/potilas voi esiintyä tilastossa kahteen kertaan.

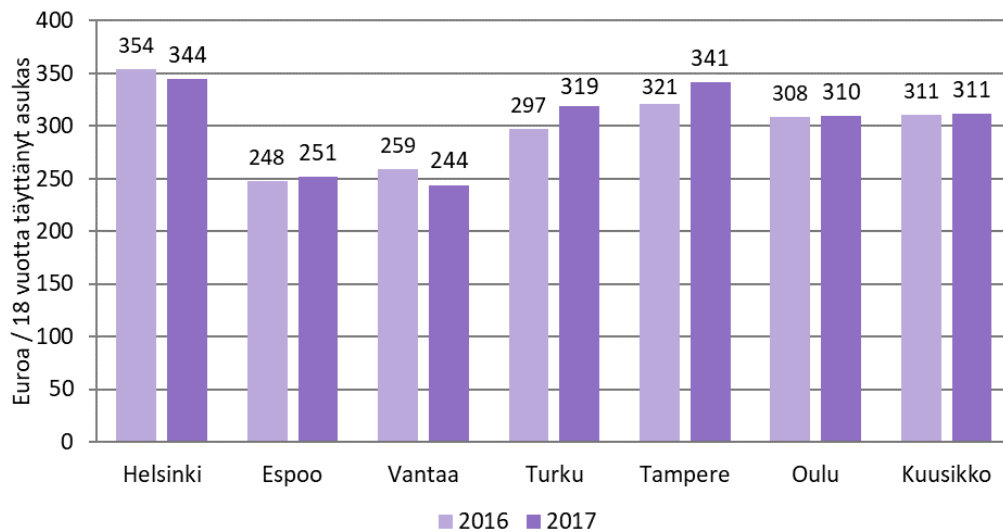
Kuvio 1. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaiden jakaantuminen palveluittain vuonna 2017

Kerättyihin tietoihin perustuen päihde- ja mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset Kuusikkokunnissa vuonna 2017 olivat 447,9 miljoonaa euroa (Taulukko 1). Kustannukset ovat kasvaneet kuusikon tasolla 1,5 prosenttia edellisvuoteen nähden, ja yksittäisissä kunnissa kustannukset ovat laskeneet Vantaalla ja Helsingissä, ja kasvaneet muissa kunnissa.

Taulukko 1. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017

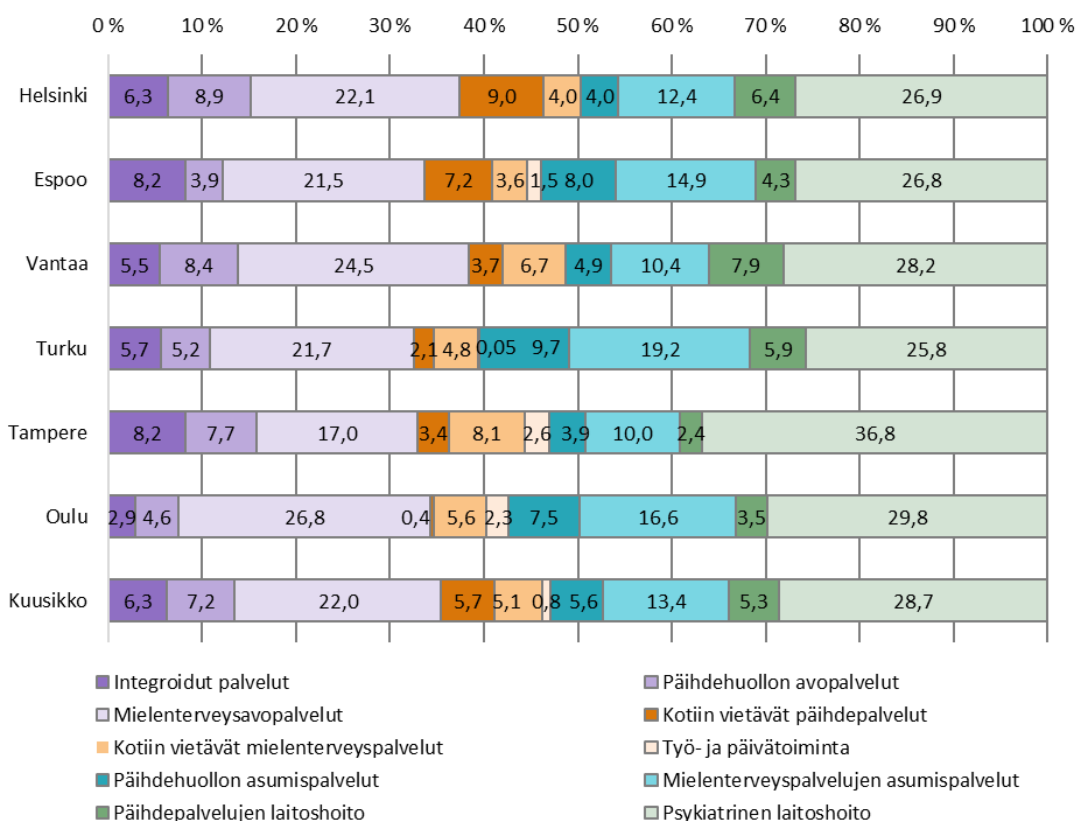
	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2017	184,5	54,1	43,0	51,3	66,4	48,6	447,9
Muutos %, 2016-2017	-1,6	3,1	-3,9	8,6	8,1	1,5	1,5
joista integroitujen palvelujen kustannukset milj. €	11,6	4,5	2,4	2,9	5,4	1,4	28,2
<i>joista integroitujen palvelujen kustannukset %</i>	<i>6,3</i>	<i>8,2</i>	<i>5,5</i>	<i>5,7</i>	<i>8,2</i>	<i>2,9</i>	<i>6,3</i>
joista päihdepalvelujen kustannukset milj. €	52,3	12,6	10,7	11,7	11,4	7,7	106,5
<i>joista päihdepalvelujen kustannukset %</i>	<i>28,3</i>	<i>23,4</i>	<i>24,8</i>	<i>22,8</i>	<i>17,3</i>	<i>15,9</i>	<i>23,8</i>
joista mielenterveyspalvelujen kustannukset milj. €	120,6	37,0	30,0	36,7	49,5	39,5	313,2
<i>joista mielenterveyspalvelujen kustannukset %</i>	<i>65,3</i>	<i>68,4</i>	<i>69,7</i>	<i>71,5</i>	<i>74,5</i>	<i>81,1</i>	<i>69,9</i>

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset 18 vuotta täyttäneestä asukkaasta kohden olivat Kuusikkokunnissa keskimäärin 311 euroa. Suurimmat asukaskohtaiset kustannukset olivat Helsingissä (344 euroa) ja pienimmät Vantaalla (244 euroa) (Kuvio 2). Asukaskohtaiset kustannukset ovat kasvaneet edellisvuodesta kaikissa muissa kaupungeissa paitsi Helsingissä ja Vantaalla, kuten kokonaiskustannuksetkin.

Kuvio 2. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset 18 vuotta täyttänyttä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannusten jakautumista palveluittain tarkastellaan kuviossa 3. Suurimman yksittäisen kustannuserän Kuusikkokuntien tasolla muodostaa psykiatrisen laitoshoidon osuus kokonaiskustannuksista vaihtelee Tampereen 36,8 prosenttiin ja Turun 25,8 prosenttiin välillä. Toiseksi suurimman osan kokonaiskustannuksista muodostavat mielenterveysavopalvelut sekä yksittäisten kuntien että kuusikon tasolla. Mielenterveysavopalvelujen osuus kokonaiskustannuksista kuusikkokuntien tasolla on 22,0 prosenttia. Kolmanneksi suurimman osuuden kokonaiskustannuksista muodostavat mielenterveyspalvelujen asumispalvelut. Kuusikkokuntien tasolla niiden osuus on 13,4 prosenttia kokonaiskustannuksista, ja yksittäisten kuntien tasolla osuudet vaihtelevat Tampereen 10,0 prosenttiin ja Turun 19,2 prosenttiin välillä.

Kuvio 3. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannusten jakautuminen palveluittain vuonna 2017, %

2.2 Päihdehuollon kustannukset ja kustannusten jakautuminen eri palveluihin

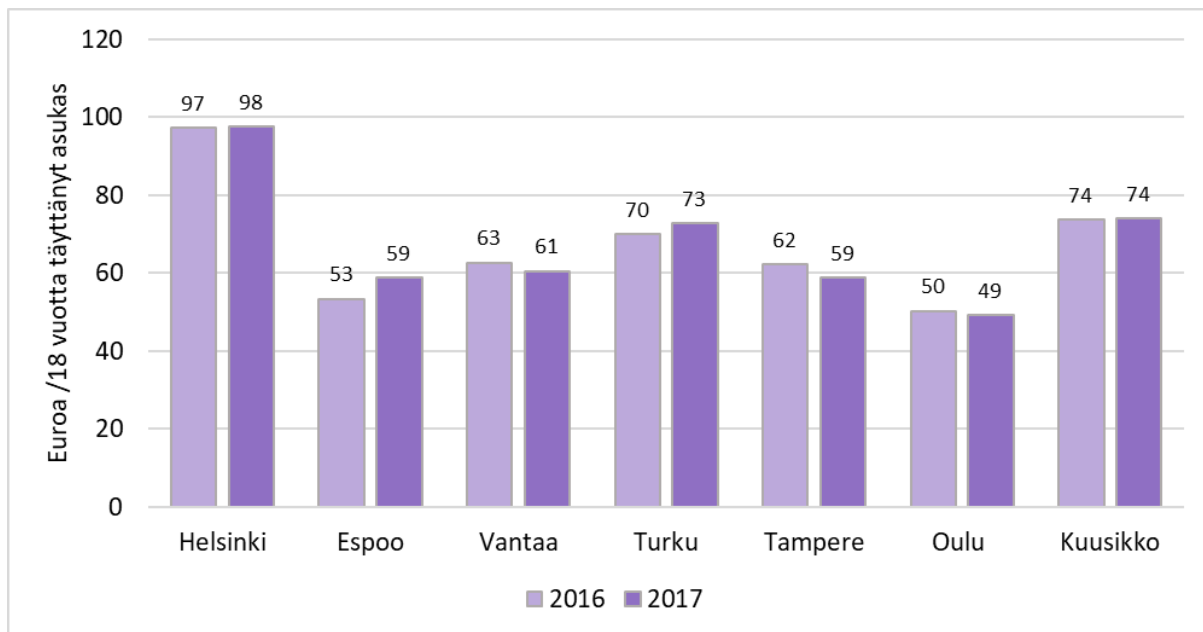
Kaupunkien välisessä päihdehuollon kustannusten ja suoritteiden vertailussa on huomioitava erot kuntien palvelujen organisoinnissa ja tilastoinnissa.

Päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat kuutoskaupungeissa 106,52 miljoonaa euroa vuonna 2017 (Taulukko 2). Kuusikon tasolla kustannukset ovat kasvaneet 1,9 prosenttia vuoteen 2016 nähden. Kuntien tasolla kustannukset ovat laskeneet Tampereella (-3,9 %), Vantaalla (-1,5 %) ja Oulussa (-1,0 %), muissa kunnissa kustannukset ovat nousseet, eniten Espoossa (11,8 %).

Taulukko 2. Päihdehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos vuodesta 2016

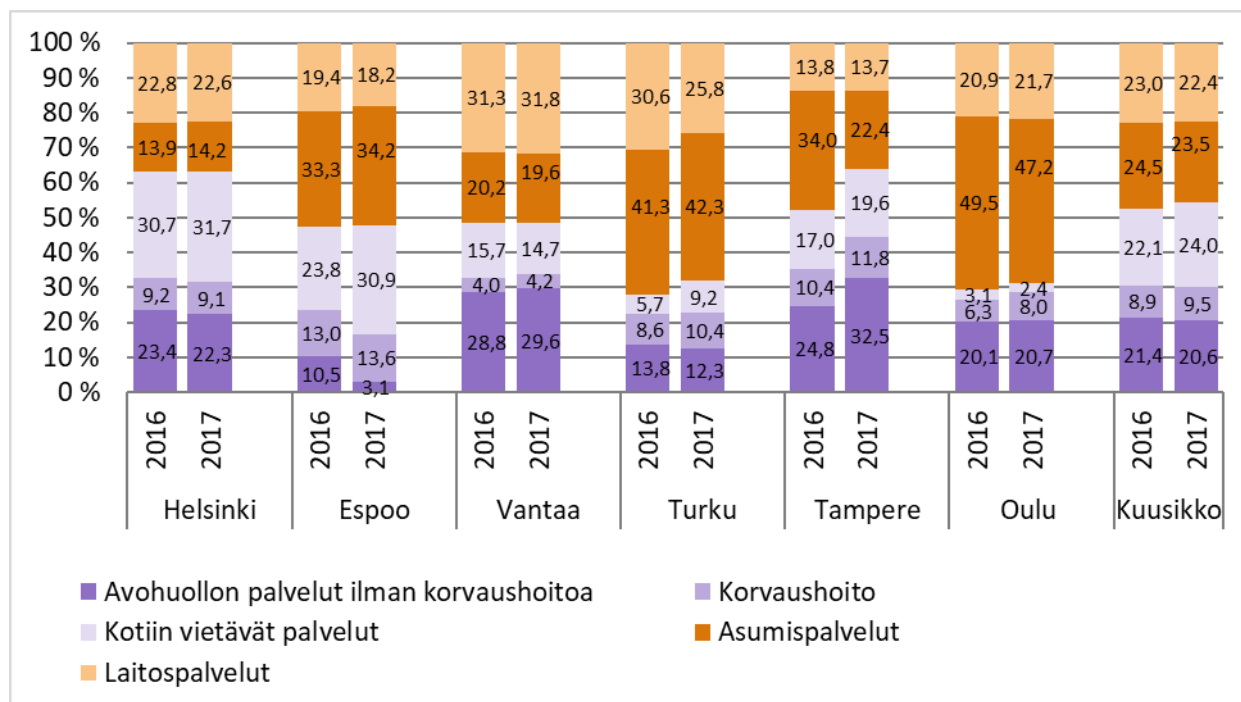
	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2016	51,58	11,31	10,84	11,10	11,92	7,83	104,58
Kustannukset milj. € 2017	52,30	12,65	10,67	11,70	11,45	7,75	106,52
Muutos milj. €, 2016–2017	0,72	1,33	-0,16	0,60	-0,47	-0,08	1,94
Muutos %, 2016–2017	1,4	11,8	-1,5	5,4	-3,9	-1,0	1,9

Päihdehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2016 ja 2017 on jyvitetty 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden kuviossa 4. Deflatoidut kustannukset ovat Kuusikon tasolla pysyneet samalla tasolla. Asukaskohtaisten kustannusten muutokset mukailevat kokonaiskustannusten muutoksia.

Kuvio 4. Päihdehuollon kustannukset 18 vuotta täyttäneeltä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017, vuoden 2017 rahan arvossa, €

Päihdehuollon kustannusrakenne vuosina 2016-2017 on kuvattu kuviossa 5. Kotiin vietävät palvelut ja asumispalvelut muodostavat suurimmat kustannuserät kuusikon tasolla, yksittäisten kuntien sisällä on vaihtelua. Kotiin vietävät päihdepalvelut muodostavat suurimman kustannuserän Helsingissä (31,7 %), asumispalvelujen osuus on suurin Oulussa, Turussa ja Espoossa. Vantaalla suurin kustannuserä kohdistuu laitospalveluihin, ja Tampereella avohuollon palveluihin. Kotiin vietävien palvelujen ja asumispalvelujen kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina suhteessa muihin palvelumuotoihin. Laitospalvelujen kustannukset alittavat kuutoskaupunkien keskiarvon Tampereella, Espoossa ja Oulussa, avopalvelujen osuus on kuutoskaupunkien keskiarvoa suurempi Tampereella, Vantaalla, Helsingissä ja Oulussa. Osa avopalveluista luokituu integroituihin palveluihin, ja se selittää erityisesti Espoon avopalvelujen pientä osuutta kokonaiskustannuksista.

Kuvio 5. Pähdehuollon kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2016 ja 2017

Huom! Vantaan oman korvaushoidon kustannukset sisältyvät avohuollon palveluihin. Vantaan asumispalvelujen kustannuksiin ei kuulu asunto ensin -periaatteen kustannukset, sillä ne kuuluvat aikuissosiaalityön kustannuksiin. Vuonna 2016 ja 2017 Vantaan korvaushoidon kustannuksissa näkyvät ainoastaan ostopalveluina hankitun korvaushoidon kustannukset. Omana toimintana tuotettua korvaushoitoa ei saa eriteltyä H-klinikan kustannuksista, joten oman tuotannonkorvaushoidon kustannukset Vantaan osalta sisältyvät tässä taulukossa "Avohoidon palvelut ilman korvaushoitoa" -kohtaan.

2.3 Mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset ja kokonaiskustannusten jakautuminen eri palveluihin

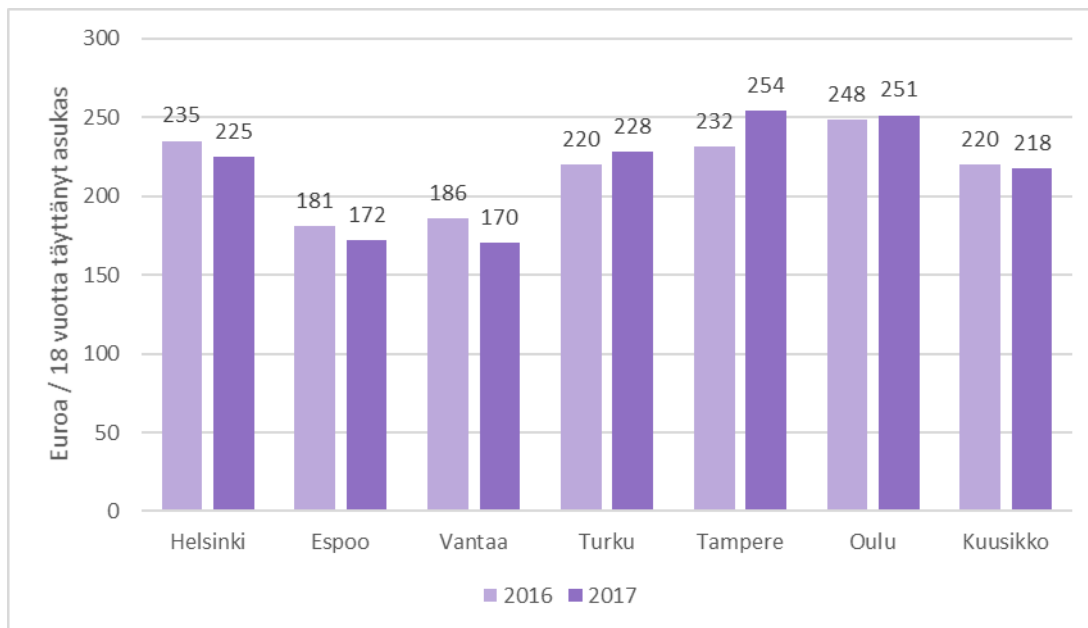
Taulukossa 3 esitetään mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset. Kuutoskuntien kokonaiskustannukset olivat 313,16 miljoonaa euroa, kasvua vuodesta 2016 oli 0,1 prosenttia. Kuntien tasolla kustannukset ovat laskeneet Vantaalla (-6,8 %), Helsingissä (-3,2 %) ja Espoossa (-3,2 %), ja nousseet Tampereella (11,6 %), Turussa (5,1 %) ja Oulussa (2,2 %).

Taulukko 3. Mielenterveyspalvelujen kustannukset vuosina 2016 ja 2017 sekä muutos vuoteen 2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2016	124,57	38,25	32,16	34,89	44,31	38,63	312,81
Kustannukset milj. € 2017	120,58	37,02	29,97	36,66	49,46	39,47	313,16
Muutos milj. €, 2016–2017	-4,00	-1,23	-2,19	1,77	5,15	0,84	0,34
Muutos %, 2016–2017	-3,2	-3,2	-6,8	5,1	11,6	2,2	0,1

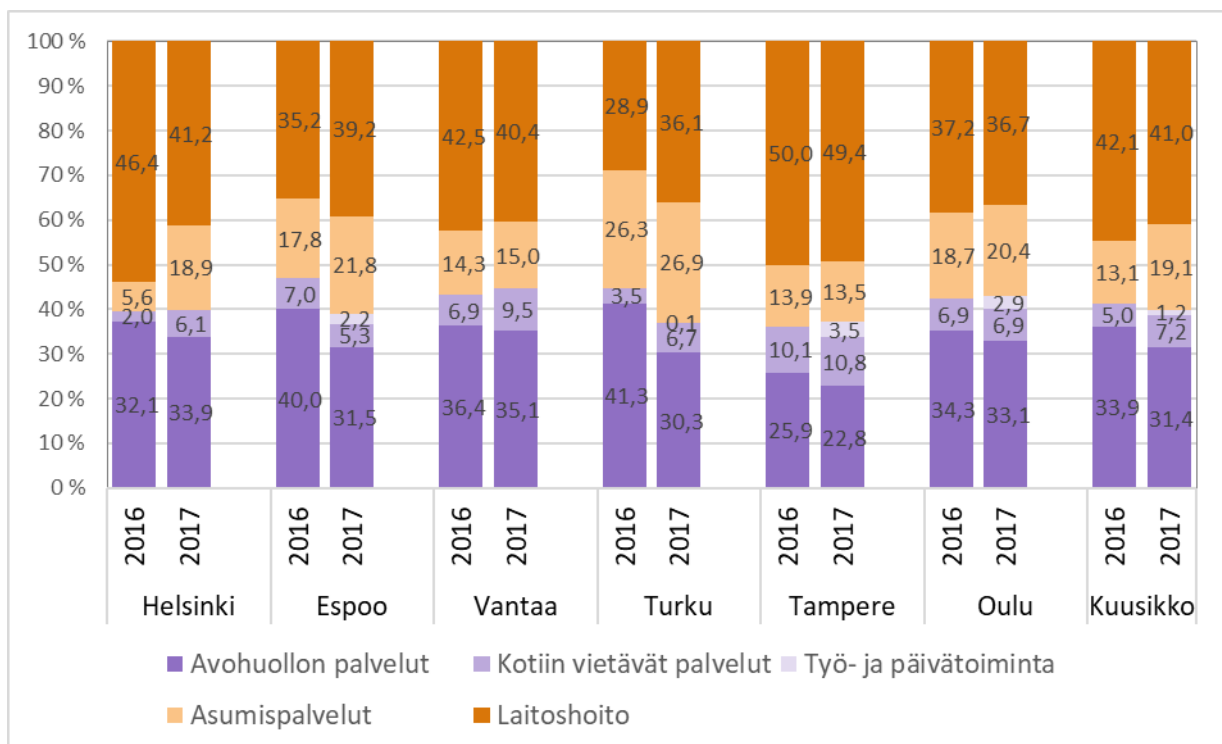
* Vantaan tiedoista puuttuu kaupungin omissa sairaalapalveluissa toimivan HUS:n kanssa yhteisen geropsykiatrisen yksikön tiedot (Havukosken psykogeriatrinen osasto siirtynyt osaksi Vantaan sairaalaa, 5 paikkaa, vuonna 2017 49 hoitojaksoa)

Mielenterveyspalvelujen kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017 kuvataan kuviossa 6. Kuusikkokuntien tasolla kustannukset ovat 218 euroa. Yksittäisten kuntien tasolla suurimmat kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden ovat Tampereella (254 euroa), ja pienimmät Vantaalla (170 euroa).

Kuvio 6. Mielenveyspalvelujen kustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohti vuosina 2016 ja 2017

Mielenveyspalvelujen kustannukset jakaantuvat eri palveluihin kuvion 7 mukaisesti. Sekä kuusikon että yksittäisten kuntien tasolla mielenveyspalvelujen laitoshoido muodostaa suurimman osan kustannuksista ja avopalvelut toiseksi suurimman vuonna 2017. Työ- ja päivätoiminnan kustannusten osuus on pienin sekä kuusikon että yksittäisten kuntien tasolla. Työ- ja päivätoiminnasta ei kerätty tietoja vuonna 2016.

Kuvio 7. Mielenveyspalvelujen kustannusten jakautuminen eri palveluihin vuosina 2016 ja 2017

*Helsingin vuoden 2016 asumispalveluihin sisältyy ainoastaan omat asumispalvelut, ei ostopalveluja

3 INTEGROIDUT PALVELUT

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen integroimisella pyritään siihen, että päästään joko päihde- tai mielenterveysongelman hoitamisesta siihen, että näitä usein yhdessä esiintyviä ongelmia myös hoidettaisiin kokonaisuutena. Tässä raportissa integroituihin palveluihin kuuluvat ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut, perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut, nuorisoasemat sekä päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoito. Integroitujen palvelujen asiakasmäärät, suoritteet ja kustannukset eivät kohdistu joko päihde- tai mielenterveyspalveluihin, eli vaikka integroidut palvelut sisältävät sekä avo- että laitospalveluja, niitä ei raportoida muiden päihde- tai mielenterveyspalvelujen yhteydessä. Nuorisoasemien kustannuksista raportoidaan täysi-ikäisten asiakkaiden kustannusten laskennallinen osuus. Tämä johtuu siitä, että alaikäisten asiakkaiden osuutta kustannuksista ei pysyttyä kunnissa suoraan erottamaan täysi-ikäisten kustannuksista. Oulun nuorisoasemien tiedot sisältyvät päihdepoliklinikan tietoihin ja päihdepsykiatrian tiedot psykiatriaan, eivätkä ne ole eriteltävissä. Vuodelta 2017 on Vantaan lukuina ilmoitettu Nuorten psykososiaalisten palvelujen täysi-ikäisten asiakkaiden, heidän käyntiensä sekä kustannusten laskennallinen osuus käytisyyttä erittelemättä.

Kuntakohtaiset kuvaukset integroiduista palveluista

Helsingin integroitujen palvelujen osalta perustason mielenterveys- ja päihdepalveluihin on sisällytetty terveysasemilla toimivat mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajat, opiskeluterveydenhuollon psykiatriset sairaanhoitajat, Malmin ja Haartmanin päivystysten psykiatriset ja päihdesairaanhoitajat sekä vuonna 2017 osassa Helsingin terveysasemia toteutettu moniammatillinen hoitomalli. Varsinaisesta perustasolla toteutettavasta mielenterveys- ja päihdetyöstä (suurimpana ryhmänä terveysasemien lääkärit ja terveydenhoitajat) ei ole saatavilla tietoa.

Espoossa mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat osa perustason terveyspalveluja, ja hallinnollisesti integroitu yhteen erilliseen palvelukokonaisuuteen. Pääpaino on avopalveluissa. Mielenterveys- ja päihdehoitajia ja psykologeja on sijoitettu isoimmille terveysasemille, Ison Omenan palvelutorille, nuorten poliklinikka Nupoliin ja mielenterveys- ja päihdepalvelukeskus Emppuun. Tarkoitus on, että henkilöstö tekee integroidusti mielenterveys- ja päihdetyötä. Lääkäripalvelut järjestetään terveysasematoiminnan kautta ja osittain ostopalveluna. Perustasolla hoidetaan pääsääntöisesti lieviä ja keskivaikeita mielenterveys- ja päihdeongelmia. Erikoissairaanhoidon palvelut ostetaan HUSista. Palveluihin voi hakeutua ajanvarauksella tai niin sanotun matalan kynnyksen kautta ilman ajanvarausta. Läheteitä ei tarvita.

Vantaa: Ehkäisevän päihdetyön yksikkö tuottaa päihdehaittoja ehkäiseviä palveluita kuntalaisille ja kunnan työntekijöille. Päihdekasvatuksena tuotetaan tupakka- ja päihdetietotunteja sekä vanhempainiltoja. Kouluja tuetaan ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa. Koulutustoiminta sisältää työntekijöiden koulutuksia, perehdyttämistä ja tukea ehkäisevän työn tekemiseen. Yksikössä tehdään ja tuetaan Pakka-toimintamallin mukaista vastuullisen myynnin ja anniskelun seurantaa. Ehkäisevä päihdetyön yksikkö toteuttaa kyselyjä päihdeiden käyttöön ja päihdeasenteisiin liittyen sekä tuottaa ja jakaa materiaalia. Yksikössä tehtävä tupakkatyö tukee Vantaalla tehtävää savuttomuustyötä.

Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut: Terveysasemilla toimiva depressiohoitajien vastaanotto on tarkoitettu lievää tai keskivaikeaa masennusta sairastaville sekä ahdistuksesta tai paniikkioireista kärsiville aikuisille. Depressiohoitajalle tarvitaan lääkärin ohjaus omalta terveysasemalta. Lisäksi terveysasemilla järjestetään depressiokouluryhmiä. Masennuksen hoitoon on myös mahdollista saada nettiterapiaa. Nettiterapiaan tarvitaan lääkärin lähete tai vaihtoehtoisesti depressiohoitajat ja psykiatriset sairaanhoitajat voivat lähettää nettiterapiaan, jos potilaalla on jo diagnosoitu mielenterveyden ongelma ja puoltava lausunto HUS:n psykologilta. Psykiatrisen sairaanhoitajan

vastaanotolle ei tarvitse lähetettä. Yhteydenottoon riittää oma tunne tuen tarpeesta. Vastaanotolla käydään voimavaroja ja itsehoitoa tukevia keskusteluja ja autetaan ongelmien ratkaisuun keskittyvillä terapeuttisilla menetelmillä.

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelupisteelle hakeudutaan itse tai ohjattuna vuoronumeroperiaatteella tai ajanvarauksella. Lähetettä ei tarvita, oma kokemus avuntarpeesta tai huoli läheisestä riittää. Palvelupisteellä on käytössä resursseja terveysasemapaalveluista, päihdepalveluista sekä HYKS Psykiatriasta. Kokemusasiantuntija tarjoaa asiakkaille vertaistukea, kokemustietoa päihhteistä toipumiseen ja palveluohjausta. Palvelua tarjotaan kolmella terveysasemalla vuoropäivin. Terveysasemilla toimii myös päihdehoitajia. Terveysasemien henkilökunta hoitaa päivittäin päiväpoliikklinikoilla ja ajanvarausvastaanotoilla päihde- ja mielenterveyspotilaita sekä kriisipotilaita. Näistä käynneistä ei saada tilastotietoa.

Neuvolapsykologin palvelut on tarkoitettu lasta odottaville perheille sekä alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen, silloin kun neuvolan tuki ei riitä. Neuvoloissa toimii myös perheohjaajia. Perheohjauksen tarvetta synnyttäviä elämäntilanteita ovat mm. vanhemman uupumus tai masennus, perheen kriisit tai vanhemmuuden tuen tarve. Näistä käynneistä ei saada tilastotietoa eriteltynä sen mukaan, onko käynnin ensisijaisena syynä vanhemman vai lapsen tuen tarve.

Nuorten psykososiaaliset palvelut: Vantaalla Päihdepalvelujen nuorisoasema ja Psykososiaalisten palvelujen nuorisoneuvola yhdistyivät nuorten psykososiaalisiksi palveluiksi vuoden 2015 alussa, jolloin palvelusisältö laajeni. Yksikkö sai nimekseen Nuppi. Siellä työskentelee moniammatillinen tiimi ja palveluihin pääsee ilman lähetettä. Nuppi tuottaa matalalla kynnyksellä palveluja 13–21-vuotiaille vantaalaisia nuorille ja heidän läheisilleen. Lyhytkestoista neuvontaa ja ohjausta on tarjolla nuorille 24 ikävuoteen asti. Vuonna 2017 Nupissa asioi 912 asiakasta ja asiakaskäyntejä oli yhteensä 7514 (sisältää myös alaikäiset asiakkaat). Nuppi palvelee mielenterveyteen, päihteidenkäyttöön, peelaamiseen tai internetin liikkäyttöön liittyvissä ongelmissa. Palveluun hakeutumisen syynä voivat olla myös nuoren huoli läheisen päihteidenkäytöstä tai erilaiset elämänhallinnan ongelmat.

Vantaalla päihdepsykiatrisen erikoissairaanhoidon tuottaa HUS.

Turun kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelujen organisaatio muuttui psykiatrisen erikoissairaanhoidon yhdistyessä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin vuonna 2017. Toukokuusta 2017 lähtien Turun päihde- ja asumispalvelut ovat olleet osana perhe- ja sosiaalipalveluja. Ehkäisevä päihdetyö kuuluu samaan yksikköön. Ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön sisältyvät Turussa ehkäisevän päihdetyön koordinointi sekä järjestöavustukset mielenterveys- ja päihdejärjestöille

Perustason integroitua päihde- ja mielenterveyspalvelua toteuttavat Turussa terveysasemien mielenterveys- ja päihdetiimi (mp-tiimi) sekä psykiatriset sairaanhoitajat ja psykologit. Vuoden 2016 syyskuusta alkaen toimintansa vakiinnuttaneessa mp-tiimissä toimii kolme terveydenhoitajaa ja kolme sosiaaliohjaajaa. Mp-tiimin toiminta muodostuu asiakkaan tarpeista ja on tavoitteellista toimintaa. MP-tiimin työhön kuuluu asiakkaan hoidon- ja palvelutarpeen laaja-alainen kartoittaminen, hoito-suunnitelman laatiminen sekä asiakkaan tarpeisiin räätälöity, yksilökohtainen jatkotuki.

Konsultoivat psykiatriset sairaanhoitajat (seitsemän hoitajaa) jalkautuvat terveysasemille psykiatrisesta erikoissairaanhoidosta, joka huhtikuuhun 2017 asti oli kaupungin omaa mielenterveys- ja päihdepalvelua ja 1.5.2017 alkaen sairaanhoitopiirin järjestämää palvelua.

Kahdeksan terveyskeskuspsykologia hoitavat pääasiassa aikuisia. Terveyskeskuksissa toimiva sairaanhoitaja hoitaa noin 60 haittoja vähentävässä opiaattikorvaushoidossa olevaa.

Integroitua päihde-mielenterveyspalvelua jalkautetaan lastensuojelun tai muun erityisen tuen tarpeessa olevien alaikäisten vanhempien luo vuoden 2016 aikana vakiintuneesta Lastu-tiimistä.

Lastu-tiimissä työskentelee psykiatrinen sairaanhoitaja, päihdeterapeutti sekä kaksi perheohjaajaa. Palveluohjaus tapahtuu lastensuojelun avohuollon tai sosiaalipäivystyksen kautta matalalla kynnyksellä.

Tampereella perusterveydenhuollossa (terveysasemat, neuvolat, opiskelijaterveydenhuolto) hoidetaan lieviä ja keskivaikeita mielenterveys- ja päihdeongelmista sekä vakiintuneista psykiatrisista pitkäaikaissairauksista kärsiviä potilaita. Perusterveydenhuollossa on psykiatrisia sairaanhoitajia, psykologeja, erikoissairaanhoidosta jalkautuva konsultaatiopsykiatri ja päihdesairaanhoitajia. Kotiin annettavan tuen ryhmä Konsti tukee kotikäynnein sekä päihde- että mielenterveyspotilaita.

Tampereen Mielenterveys- ja päihdepalveluissa mielenterveys- ja päihdehoitoa integroidaan yhteen tarjoamalla erikoissairaanhoitotasoisia psykiatrisia palveluita ja erityistasoisia päihdepalveluita. Psykiatria- ja päihdekeskuksessa toimii lähetteetön ensiohjausyksikkö, johon voi hakeutua mielenterveys- ja/tai päihdesyistä, sekä lähete- ja kotiutustiimi. Päihdepsykiatrisen erikoissairaanhoidon palveluita tamperelaisille tuottaa myös PSHP.

Tampereella toimineella A -klinikkasäätiön Nuorisoasemalla hoidettiin päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia, pelaamiseen liittyviä pulmia sekä nuoruusikäen ja aikuistumiseen liittyviä haasteita. Asiakkaista 70 % oli alle 25 -vuotiaita. Nuorisoaseman tuottamien palveluiden siirtämistä osaksi kaupungin Psykiatria- ja päihdekeskuksen toimintaa valmisteltiin vuoden 2017 aikana.

Oulun perusterveydenhuollossa (hyvinvointikeskuksissa) hoidetaan lieviä ja keskivaikeita mielenterveydenongelmia konsultoiden tarvittaessa omaa erikoissairaanhoitoa. Lisäksi mielenterveystyöhön erikoistuneilla sairaanhoitajilla käy pitkään sairastaneita, jotka tarvitsevat säännöllistä tukea lääkehoidon sekä somaattisten sairauksien seurantaan. Opiskeluterveydenhuollossa on psykiatrinen sairaanhoitaja, terveydenhoitaja ja lääkärit, jotka ovat kouluttautuneet mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. Oulussa toimii myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö, joka hoitaa korkeakoulu- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia.

Oulussa toimii kaksi nuorisoasemaa: Redi ja Haukiputaan Road, joiden toiminnan luvut ja kustannukset sisältyvät tässä raportissa A-klinikan kustannuksiin. Asiakkaat ovat 13–27-vuotiaita, ja alle 18-vuotiaita heistä on n. 4 %. Monet alle 18-vuotiaat tulevat asiakkaiksi lastensuojelun kautta tai pyynnöstä. Redin palveluihin kuuluvat seulojen ottaminen osana hoitoa, ajokorttiseuranta, päihdearviot, verkostotyö sekä perinteiset päihdehoidolliset keskustelut ja ryhmät sekä korvaushoitolaisten psykososiaaliset hoidot. Toinen Oulun alueen nuorisoasema Road sijaitsee Haukiputaalla. Haukiputaan Road on hoitanut 9/2016 alkaen kaiken ikäisten haukiputaalaisten päihdeongelmat. Nuorten osalta Haukiputaan Road:n palvelut ovat samat kuin Redillä, mutta näiden lisäksi Road hoitaa alueen kaikki korvaushoitolaiset kokonaisuudessaan.

Oulussa toimii myös Byströmin nuorten palvelut, joka on matalan kynnyksen palvelu alle 30-vuotiaille oululaisille nuorille. Tavoitteena toiminnassa on, että nuori saa tarvitsemansa palvelut yhdestä paikasta eikä joudu asioimaan useissa eri virastoissa. Nuorten asioissa tehtävä yhteistyö helpottuu kun on yksi osoite, johon voi ottaa yhteyttä nuoren asioissa. Toiminnot kohdistetaan ensisijaisesti asiakasryhmään, joka on muiden palvelujen ulkopuolella, kuten nuoret jotka eivät ole oppilashuollon, opiskeluterveydenhuollon tai työterveyshuollon piirissä. Byströmin talossa voi asioida ilman ajanvarausta erityisesti tieto- ja neuvontapalveluissa. Nuori tulee kohdatuksi ja hänen asiaansa ryhdytään selvittämään silloin, kun nuori tulee käymään Byströmin nuorten palveluissa.

3.1 Integroitujen palvelujen asiakkaat ja kustannukset

Integroitujen palvelujen asiakasmääriä kuvataan taulukossa 4. Suurin osa (92 %) asiakkaista asioi perustason päihde- ja mielenterveyspalveluissa sekä kuntien että kuusikon tasolla. Asiakkaista 4,5 prosenttia asioi nuorisoasemilla ja 3,5 prosenttia päihdepsykiatrian palveluissa.

Taulukko 4. Integroitujen palvelujen asiakkaat vuonna 2017

	Helsinki	Espoo*	Vantaa	Turku**	Tampere	Oulu***	Kuusikko
Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut	16 611	7 075	3 708	2 283	4 115	4 017	37 809
josta oman toiminnan asiakkaat	16 611	7 056	3 708	2 283	4 115	4 017	37 790
josta ostopalvelujen asiakkaat	-	19	-	-	-	-	19
Nuorisoasemat	920	33	255	263	321	..	1 792
josta oman toiminnan asiakkaat	920	.	255	-	-	..	1 175
josta ostopalvelujen asiakkaat	-	33	-	263	321	-	617
Päihdepsykiatria	428	211	117	459	202	..	1 417
Yhteensä	17 959	7 319	4 080	3 005	4 638	4 017	41 018

*Espoo sisältää MtP-klinikan asiakkaat (ei kotiin vietyjä palveluja). Nuorisopoliklinikan tiedot sisältyvät kohtaan Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut.

**Turun päihdepsykiatrian asiakasmäärää ei saada asiakas kertaalleen -tietona.

***Oulu ei saa erotettua nuorisoasemien tietoja päihdepoliiknikoiden tiedoista, eikä päihdepsykiatriaa psykiatriasta

Integroitujen palvelujen kustannukset olivat kuutoskunnissa yhteensä 28,24 miljoonaa euroa (Taulukko 5). Kunnista vähiten rahaa täysi-ikäistä asukasta kohden käytti Vantaa (13 euroa) ja eniten Tampere (28 euroa).

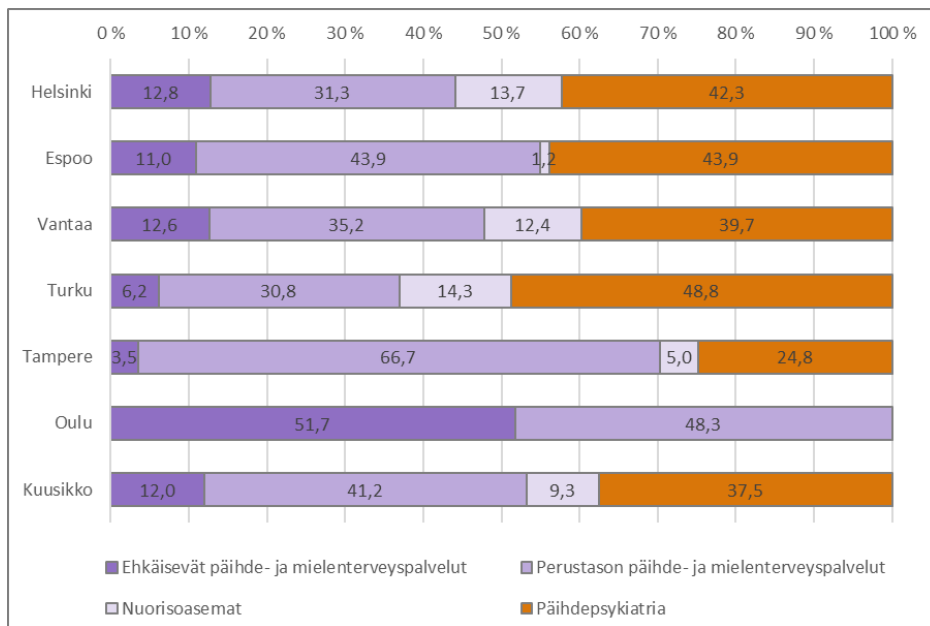
Taulukko 5. Integroitujen palvelujen kustannukset vuonna 2017

	Helsinki	Espoo*	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu**	Kuusikko
Ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut	1 489 215	489 274	296 693	179 050	192 695	737 047	3 383 974
Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut	3 642 313	1 960 720	827 570	895 720	3 627 530	687 366	11 641 219
Nuorisoasemat	1 591 852	54 877	292 381	416 250	271 050	..	2 626 410
Päihdepsykiatria	4 925 536	1 957 417	933 993	1 419 782	1 348 442	..	10 585 170
Yhteensä	11 648 917	4 462 288	2 350 637	2 910 802	5 439 717	1 424 413	28 236 774
Kustannukset 18 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti	22	21	13	18	28	..	..

* Espoon Nuorisopoliklinikan kustannukset sisältyvät kohtaan Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut.

**Oulun nuorisoaseman tiedot sisältyvät päihdepoliiklinikan tietoihin ja päihdepsykiatrian tiedot psykiatriaan, eikä niitä ole mahdollista eritellä.

Integroitujen palvelujen kustannusten jakaantumista eri palveluihin kuvataan kuviossa 8. Kuutoskuntien tasolla perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut muodostavat suurimman kustannuserän ja päihdepsykiatria toiseksi suurimman. Yksittäisten kuntien kesken perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut muodostavat suurimman kokonaisuuden Tampereella, Espoossa perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen osuus kustannuksista on yhtä suuri kuin päihdepsykiatrian. Päihdepsykiatria on suurin kustannuserä Helsingissä, Vantaalla ja Turussa.

Kuvio 8. Integroitujen palvelujen kustannusten jakaantuminen palveluittain vuonna 2017

Huom! Oulun nuorisoseaman tiedot sisältyvät päihdepoliklinikan tietoihin ja päihdepsykiatrian tiedot psykiatriaan, eikä niitä ole mahdollista eritellä.

4 AVOPALVELUT

Tässä luvussa esitellään avopalvelujen kustannukset, asiakasmäärät ja suoritteet. Päihdehuollon avopalvelut rakentuvat polikliinisista palveluista (päihdepoliklinikat, korvaushoito ja päivä kuntoutus) ja muista avopalveluista (huumeiden käyttäjien terveysneuvonta ja päiväkeskustoiminta). Mielenterveysavopalvelut sisältävät psykiatrisen avohoidon ja psykoterapiat. Psykiatriseen avohoitoon sisältyvät poliklinikkakäynnit, päivystykset, yksilö- ja ryhmäkäynnit, päivä kuntoutus ja -sairaala-käynnit. On huomioitava, että tässä raportissa päihdepsykiatrisen hoito sisältyy kokonaisuudessaan integroituihin palveluihin, myös avopalvelujen osalta.

Avopalvelujen kuvaukset kunnittain

Helsingissä psykiatrisen avohoito ja polikliininen päihdehoito tuotetaan alueellisissa psykiatria- ja päihdekeskuksissa: psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidossa toteutettava tutkimus, hoito ja kuntoutus psykiatrisen poliklinikoilla ja päihderiippuvuuksien hoito, avovieroitus ja opioidiriippuvaisten korvaushoito päihdepoliklinikoilla. Korvaushoitoa hankitaan myös ostopalveluna. Päihdeasiakkaiden avokuntoutus ja päivätoiminta sekä psykiatrisen ja päihdehoidon täydentävät tai syventävät palvelut koko kaupungille tarjotaan keskitetysti (ml. Peliklinikka). Auroran sairaalaan on keskitetty liikkuva ja tehostettu psykiatrisen avohoito sekä vaikeahoitoisten tai potentiaalisesti väkivaltaisten psykiatrisen avohoito.

HUS tuottaa helsinkiläisille koko HUS-alueen väestölle alueellisesti keskitetyt erityispalvelut (esim. verkkopsykoterapia sekä syömishäiriö- ja neuropsykiatristen erityispalvelut) ja erikseen sovitut täydentävät seudulliset palvelut (esim. geropsykiatristen potilaiden konsultaatio ja vaativan tason tutkimus ja hoito).

Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelut järjestää osana kaupungin terveyspalveluja ehkäiseviä, hoitavia ja kuntouttavia palveluja nuorille ja aikuisille, painopiste on avopalveluissa. Espoon mielenterveys- ja päihdepalveluissa kaupungin omien avopalvelujen vastaanottotyön kokonaisuutta kutsutaan MtP-klinikaksi. MtP-klinikka on hajasijoitettu, lähetteitä ei tarvita ja kiireellisissä tilanteissa asiakas voi käyttää niin sanottuja matalan kynnyksen vastaanottoaikoja. Ei-kiireellisissä tilanteissa asiakas voi varata, siirtää tai perua ajan netissä tai puhelimitse.

MtP-klinikalla on kuvattu ja käytössä hoitomalli, jossa asiakas tapaa ensin sairaanhoitajan. Hoitaja tekee yhdessä asiakkaan kanssa hoidontarpeen arvioinnin 1–3:lla tapaamiskerralla. Sen jälkeen laaditaan yhdessä lääkärin kanssa yksilöllinen hoitosuunnitelma, joka voi sisältää suunnitelman esimerkiksi varhaisesta psykoterapiasta, nettiterapiasta, yksilöllisistä supportiivisista käynneistä ja tai hoidollisista ryhmistä. Työnjako erikoissairaanhoidon kanssa on sovittu; on mahdollista, että asiakkaan hoidon tarve edellyttää siirtymistä erikoissairaanhoidon. Mielenterveys- ja päihdekliniikalla hoito on Käypä hoito -suositusten mukaista.

MtP-klinikalta annetaan myös tukea ja ohjausta kotiin. Tällaisenkin palvelun kesto ja kotikäyntien tiheys arvioidaan asiakkaan palvelutarpeen mukaan yksilöllisesti. Sosiaali- ja terveysneuvontapiste Linkissä annetaan suonensisäisten tms. huumeiden käyttäjille ohjausta ja neuvontaa, hoitoa pienissä vaivoissa, rokotuksia, lähetteitä laboratorioon ja toteutetaan välineiden vaihtoa.

Espoon terveysasemilla hoidetaan paljon lieviä ja keskivaikeita mielenterveys- ja päihdeongelmia; läheskään kaikki eivät siis ohjaudu mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Vantaan päihdepalvelujen avohoito tuotetaan pääosin omana palveluna kahdella A-klinikalla ja H-klinikalla. Palvelut sisältävät päivystyksellistä vastaanottoa, yksilö-, perhe- ja ryhmähoitoa sekä opioidikorvaushoitoa. A-klinikkapalveluissa toteutetaan lisäksi kurssimuotoisena intensiivistä avokuntoutusta. Palveluihin voi hakeutua ilman lähetettä ajanvarauksella tai päivystysvastaanottojen kautta. Asiakkaan hoito pohjautuu asiakkaan kanssa yhdessä laadittuun hoitosuunnitelmaan, jota arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti. A-klinikan ajanvarauksessa on käytössä myös sähköinen ajanvaraus- ja neuvontapalvelu. Kotiin annettavat vieroitus- ja kuntoutushoito käynnistettiin omana palveluna vuonna 2017.

Huumeidenkäyttäjien terveys- ja sosiaalineuvontapalvelut toteutetaan päivystyksellisesti kahdessa Vinkkari-pisteessä. Vinkkarissa on mahdollista asioida anonyymisti.

Vantaalaisia palvelee Peliklinikka, joka on rahapeliongelmien, digipelaamiseen ja netin liikkakäyttöön erikoistunut palvelukokonaisuus Helsingissä. Se on pääkaupunkiseudun kuntien, järjestöjen ja valtion yhteishanke.

Kaikki avohoidon palvelut on tarkoitettu asiakkaiden lisäksi heidän läheisilleen ja heitä työssään kohtaaville ammattilaisille.

Ostopalveluna hankittiin kolme Avomyllyhoidon kuntoutusjaksoa, jotka suunnattiin ensisijaisesti työssäkäyville.

Vantaalla lievät ja keskivaikeat mielenterveysongelmat hoidetaan terveysasemilla (tarkempi kuvaus kappaleessa Integroidut palvelut: Perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut). Mikäli perusterveydenhuollosta saatava hoito ei ole riittävä, hoito jatkuu erikoissairaanhoidossa, josta vastaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. HUS:n erikoissairaanhoidon avohoitopoliklinikat sijaitsevat Vantaalla. Hoitovastuut määritellään yhdessä.

Turussa päihdeavopalveluita on saatavilla A-klinikalta, terveysasemien mielenterveys- ja päihdetiimistä sekä päihdepsykiatrian poliklinikalta. Päihdepsykiatrian poliklinikka toimi 30.4.2017 asti Turun kaupungin omana palveluna ja siirtyi 1.5.2017 sairaanhoitopiiriin. Terveysasemien mielenterveys- ja päihdetiimit sekä päihdepsykiatrian poliklinikka ovat integroituja palveluja.

Turun kaupunki ostaa A-klinikkasäätiöltä (nyk. A-klinikka Oy) päihdehuollon avohoidon palveluja yli 25-vuotiaille päihdeongelmallisille ja heidän läheisilleen. A-klinikalle voi hakeutua myös toiminnallisten riippuvuuksien, kuten peli- ja nettiongelmien vuoksi. A-klinikalle voi hakeutua itsenäisesti, ilman läheteitä ja hoito on maksutonta turkulaisille. Hoidon sisältö rakentuu asiakkaan omien muutostavoitteiden kartoittamisesta ja tukemisesta. Hoito voi sisältää yksilö-, pari-, perhe- ja verkostotapaamisia sekä hoidollisia ryhmiä. Päihdehoitotyön moniammatilliseen tiimiin kuuluvat lääkärit, sairaanhoitajat ja sosiaaliterapeutit.

Huumeidenkäyttäjien terveysneuvontapiste Milli kuuluu hallinnollisesti Turun kaupungin terveyspalveluihin. Milli on matalan kynnyksen maksuton asiointipaikka ruiskuuhumeita käyttäville sekä heidän läheisilleen. Millissä asioidaan nimimerkillä ja henkilökuntaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Millissä voi vaihtaa käytetyt ruiskut ja neulat puhtaisiin, otattaa verinäytteitä ja A- ja B-hepatiittirokotteita, tarkistuttaa pistopaikkojen kunnon, tehdä raskaustestin ja antaa klamydianäytteen sekä laittaa ehkäisykapselin. Lisäksi Millistä saa ohjausta ja neuvontaa, ehkäisyneuvontaa sekä keskustelua kriisitilanteissa.

Sirkkalan päivakeskus on osa Turun kaupungin asumis- ja päihdepalveluita. Sirkkalan päivakeskus on matalan kynnyksen päivakeskus päihderiippuvaisille henkilöille. Henkilökunta auttaa viranomaisasioiden hoitamisessa, asumiseen liittyvissä kysymyksissä ja on mukana tukemassa ja moti-

voimassa asiakkaita päihteiden käytön vähentämispyrkimyksissä. Päiväkeskuksessa voi käydä suihkussa ja pesettää pienen määrän vaatepyykkiä. Sirkkalan päiväkeskuksessa on tarjolla myös maksuton ruokailu päivittäin.

Mielenterveysavopalveluita on Turussa tarjolla omalla terveysasemalla ja sairaanhoitopiirissä. Lievät ja keskivaikeat mielenterveysongelmat hoidetaan terveysasemilla. Terveysasemien käytettävissä on seitsemän erikoissairaanhoidon konsultoivaa psykiatrista sairaanhoitajaa. Psykiatrian konsultoivalle sairaanhoitajalle ohjataan täysi-ikäiset potilaat, joilla on keskivaikea depressio, työ- tai toimintakykyä uhkaava ahdistuneisuushäiriö tai lievät syömishäiriöt. Lisäksi tukena on konsultoiva psykiatri. Lisäksi terveysasemilla toimii 7,5 psykologia jotka tarjoavat avopalvelua pääasiassa aikuisille. Psykologeille ohjaututaan lääkärin tai terveydenhoitajan läheteellä esim. elämäntilanteisiin liittyvissä tilanteissa tai lievissä ahdistus- ja mielialaoireissa.

Kiireelliset ja vaikeat mielenterveysongelmat hoidetaan Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. Palveluihin hakeutumiseen tarvitaan lääkärin lähete. Turun kaupungin psykiatrisen erikoissairaanhoidon yksiköt yhdistettiin 1.5.2017 alkaen V-S sairaanhoitopiiriin. Psykiatrisen erikoissairaanhoidon poliklinikoilla toteutetaan erilaisia hoitomuotoja kuten yksilö-, perhe- ja ryhmähoitoja, suoritetaan hoidontarpeen arvioita ja tutkimusjaksoja sekä lyhyt- tai pitkäkestoista psykoterapiaa tai tukea antavia hoitosuhteita, kriisihoidoja, kuntouttavaa hoitoa ja lääkehoitoja. VSSHP hankkii psykoterapiapalveluita myös ostopalveluina.

Erikoissairaanhoidon Yhteispäivystyksen yhteydessä toimii mielenterveys- ja päihdeyksikkö, johon ohjaututaan yhteispäivystyksen kautta. Mielenterveys- ja päihdeyksikkö palvelee potilaita, joilla on äkillinen mielenterveyden kriisi, muu psyykkisesti erityisen kuormittava tilanne tai päihteiden käyttöön liittyvä kriisitilanne. Mielenterveys- ja päihdeyksikössä työskentelee psykiatrian erikoisalalan lääkäri ja sairaanhoitaja. Yksikkö on avoinna kaikkina vuorokauden aikoina. Yksikössä arvioidaan psykiatrisen avun tarve ja annetaan ensiapu vaikeisiin psyykkisiin oireisiin sekä ohjataan tarvittaessa jatkohoitoon.

Tampereen päihdehuollon avopalvelut koostuvat matalan kynnyksen ja polikliinististä palveluista sekä päiväkuntoutuksesta. Palvelut jakautuvat päihde- ja huumeasiakkaiden palveluihin. Päihdeasiakkaiden palvelut toteutuvat omana palvelutuotantona Päihdekeskuksessa ja päiväkuntoutusta ostettiin neljältä palveluntuottajalta. Psykiatria- ja päihdekeskuksesta jalkautuvan Konstin toiminta sisältää kotiin vietynä lääkkeellisen alkoholotkatkaisuhoidon ikäihmisille sekä sellaisille asiakkaille, joille muut katkaisuhoidon muodot eivät sovellu. Avokatkaisua alkoholin käyttäjille tuottaa kaupungin Selviämis- ja katkaisuhoidon yksikkö ja polikliinisiä lääkevieroituksia Päihdekeskus. Huumeiden käyttäjien palveluita aloitti tuottamaan uudella palvelukokonaisuudella tulos- ja vaikuttavuusperusteisesti kaksi konsortiota: Helsingin Diakonissalaitos Hoiva Oy ja Abnoy Oy sekä A-klinikkasäätiö, Tampereen A-kilta sekä Siltavalmennusyhdistys ry. Hoitoketjua pyritään hankinnalla muuttamaan toimivammaksi ja samalla etsitään uusia toimintatapoja siihen, miten asiakkaita löydetään ja pidetään palvelukokonaisuudessa mukana. Huumehoito ”Breikissä” ja ”Jeesissä” jakautuu aloitusvaiheen osin anonyymiin palveluun (sisältää terveysneuvonnan) sekä tuetun, intensiivisen ja seurantavaiheen hoitoon. Jeesi ja Breikki hoitavat asiakkaidensa korvaushoidon palvelut. Palvelukokonaisuuteen kuuluu myös tukiasumisyksikkö.

Tampereen Mielenterveys- ja päihdepalveluissa (MTPP) tarjotaan erikoissairaanhoidotasoisia psykiatrisia avopalveluita. Psykiatria- ja päihdekeskuksessa on läheteetön ensiohjausyksikkö, johon voi hakeutua mielenterveys- ja/tai päihdesyistä. MTPP:n kokonaisuus sisältää ei-psykoottisista ja psykoottisista häiriöistä kärsivien potilaiden psykiatriset avohoitoyksiköt, akuuttipsykiatrian poliklinikan, maahanmuuttajien poliklinikan, nuorten aikuisten psykiatrisen työryhmän, nuorten aikuisten intensiiviyksikön sekä liikkuvan psykiatrisen työryhmän. Psykiatrisia päiväsairaloita Tam-

pereellä on kolme, joista yksi keskittyy persoonallisuushäiriöiden hoitoon. Pirkanmaan sairaanhoitopiiristä tuotetaan joihinkin erityiskysymyksiin polikliinisiä palveluita esim. sukupuolen korjausasiat.

Oulun perusterveydenhuollossa (hyvinvointikeskuksissa) hoidetaan lieviä ja keskivaikeita mielen-terveyden ongelmia, konsultoiden tarvittaessa omaa erikoissairaanhoidoa. Kaupungissa on oma erikoissairaanhoidon mielenterveysavohoitto, jossa hoidetaan aikuisten ja lasten – sekä nuorten (Lanu) erikoissairaanhoidoa vaativat mielenterveysongelmat. Psykiatristen aluetyöryhmien lisäksi Oulussa toimii ensipsykooseja hoitava akuuttityöryhmä, epävakaata persoonallisuushäiriötä sairastavia potilaita hoitava työryhmä, pitkäaikaispotilaiden lääkehoitoon sitoutumista tukeva avohoitotyöryhmä, liikkuva avohoitotyöryhmä sekä syömishäiriöiden ravitsemuskuntoutusta antava työryhmä ja mielenterveyskeskus, jossa tehdään mm. akuuttitilanteiden selvittelyä. Erikoissairaanhoidosta järjestetään säännölliset psykiatri- ja hoitajakonsultaatiot hyvinvointikeskuksiin. Lisäksi perusterveydenhuollon sairaanhoitajilla käy pitkään sairastaneita, jotka tarvitsevat säännöllistä tukea lääkehoidon sekä somaattisten sairauksien seurantaan.

Opiskeluterveydenhuollossa on psykiatrinen sairaanhoitaja, terveydenhoitajia ja lääkärit, jotka ovat kouluttautuneet mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. Oulussa toimii myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö, joka hoitaa korkeakoulu- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia.

Päihdepalvelut järjestetään pääosin omana tuotantona. Avohoitoyksiköt ovat A-klinikka ja nuorten yksikkö Redi sekä Haukiputaalla toimiva Road. Laitoshoidtoa järjestetään päihdekllinikalla, jossa toteutetaan huume- ja vieroitusohjelmat sekä korvaushoidon aloitukset. Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus lakkautettiin vuosia sitten ja päihdeperhekuntoutus järjestetään avopalveluna (SHL). Ennakolliset lastensuojeluilmoitusten perusteella asiakkaille on järjestetty monitoimijaisesti päihdekuntoutus avopalveluna. Korvaushoidon lääkkeellinen hoito järjestetään pääsääntöisesti kaupungin oman yksikön toimesta. Yhdistyneiden kuntien osalta korvaushoidon lääkejako toteutetaan omalla asuinalueella. Vuodesta 2013 avopäihdepalveluissa on toiminut yhteinen päihde- ja mielenterveystyön päivystys.

4.1 Avopalvelujen asiakasmäärä ja kustannukset

Taulukossa 6 kuvataan vuoden 2017 päihde- ja mielenterveysavopalvelujen kokonaiskustannukset sekä kokonaisasiakasmäärä ja niiden jakaantuminen päihde- ja mielenterveyspalvelujen kesken. Kustannusten jakautuminen palveluihin esitellään palvelukokonaisuuksien yhteydessä. Asiakasmäärä on yhteenlaskettu summa eri palvelujen asiakkaista, ja yksi asiakas saattaa sisältyä lukuihin useampaan kertaan, joten yhteisasiakasmäärät ovat suuntaa-antavia. Kerättyihin tietoihin perustuen avopalvelujen kokonaiskustannukset kuusikkokunnissa olivat yhteensä 130,57 miljoonaa euroa. Mielenterveyspalvelujen osuus kokonaiskustannuksista on 75,4 prosenttia, ja asiakkaiden osuus 74,8 prosenttia. Yksittäisten kuntien tasolla mielenterveyspalvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vaihtelee Tampereen 69,0 prosentin ja Oulun 85,5 prosentin välillä.

Taulukko 6. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen avopalvelujen kustannukset ja asiakasmäärät vuonna 2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2017	57,27	13,77	14,13	13,77	16,37	15,27	130,57
joista päihdepalvelujen kustannukset €	16,43	2,11	3,61	2,66	5,08	2,22	32,12
<i>joista päihdepalvelujen kustannukset %</i>	28,7	15,3	25,6	19,3	31,0	14,5	24,6
Joista mielenterveyspalvelujen kustannukset €	40,83	11,66	10,52	11,11	11,29	13,05	98,46
<i>joista mielenterveyspalvelujen kustannukset %</i>	71,3	84,7	74,4	80,7	69,0	85,5	75,4
Asiakasmäärä yhteensä*	27 302	7 978	10 569	10 287	13 298	10 567	80 001
joista päihdepalvelujen asiakkaita	6 471	1 250	3 619	2 750	3 997	2 178	20 265
<i>joista päihdepalvelujen asiakkaiden osuus %</i>	23,7	15,7	34,2	26,7	30,1	20,6	25,3
joista mielenterveyspalvelujen asiakkaita	20 831	6 728	6 950	7 537	9 301	8 389	59 736
<i>joista mielenterveysasiakkaiden osuus %</i>	76,3	84,3	65,8	73,3	69,9	79,4	74,7

*=Asiakkaiden määrä on yhteenlaskettu summa kaikista palvelujen käyttäjistä, ei asiakas kertaalleen -tieto. Sama asiakas voi käyttää monia eri palveluja ja voi olla yhteissummassa useammin kuin kerran.

4.1.1 Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärä ja suoritteet

Avopalvelujen kokonaisasiakasmäärä on kuutoskaupunkien tasolla kasvanut noin 3,3 prosenttia edellisvuodesta (Taulukko 7). Asiakasmäärä on yhteissumma eri palvelujen käyttäjistä, joten avopalveluja käyttäneiden määrä on todellisuudessa taulukossa esitettyä vähäisempi. Anonyymit asiakkaat eivät sisälly asiakasmääriin. Avopalvelujen asiakasmäärät ovat kasvaneet Tampereella (35,0 %), Vantaalla (6,9 %) ja Helsingissä (3,4 %) ja laskeneet muissa kunnissa. Eniten laskua on Espoossa (25,1 %), mikä selittyy suurelta osin sillä, että Espoon tilastointi on muuttunut vuodesta 2016, ja osa aiemmin päihdehuollon avopalveluiksi luokitelluista palveluista on vuonna 2017 raportoitu integroituihin palveluihin. Suurin osa kuusikkokuntien asiakkaista asioi päihdepoliklinikoilla, ja päihdepoliklinikoiden asiakasmäärät ovat kasvaneet Tampereella, Vantaalla ja Helsingissä, ja laskeneet muualla. Toiseksi suurimman asiakasryhmän muodostavat terveysneuvonnan asiakkaat, vaikka Helsinki ja Tampere eivät saa eriteltyä asiakasmääriä. Kolmanneksi suurin asiakasryhmä ovat korvaushoidon asiakkaat. Korvaushoidon asiakasmäärä on kuutoskuntien tasolla kasvanut 6,6 prosenttia, ja kasvua on muissa kunnissa paitsi Turussa. Turku on kuusikkokunnista ainoa, jossa päiväkeskustoiminnan asiakkaiden määrä tilastoidaan, vaikka se onkin anonyymiä.

Taulukko 7. Päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärät vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos			
	Helsinki	16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Polikliiniset palvelut yhteensä	6 363	3,4	289	-79,6	2 393	9,0	1 289	-8,1	3 997	80,6	1 882	-0,4	16 213	6,2
Päihdepoliklinikka	4 871	3,9	34	-97,1	2 052	9,6	1 083	-6,2	3 560	94,0	1 676	-1,1	13 276	6,8
Korvaushoito	939	2,0	255	9,0	229	7,0	203	-15,1	347	43,4	206	5,6	2 179	6,6
Päiväkuntoutus	553	1,5	-	-	112	2,8	3	-66,7	90	-33,8	-	-	758	-5,4
Muut avopalvelut yhteensä	..	..	961	278,3	1 210	3,0	1 461	-12,3	..	..	296	-23,9	3 928	-7,1
Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta	..	..	961	-	1 210	3,0	1 081	-2,6	..	..	296	-23,9	3 548	3,7
Päiväkeskustoiminta	..	..	-	-	-	0	380	-31,5	..	..	..	..	380	-53,0
Avopalvelujen asiakkaat yhteensä	6 363	3,4	1 250	-25,1	3 603	6,9	2 750	-10,3	3 997	35,0	2 178	-4,4	20 141	3,3

Huom! Huumeidenkäyttäjien terveysneuvonnan eri asiakkaiden määrää ei ole tilastoitu Espoossa vuonna 2016 eikä Turussa ja Tampereella vuonna 2017. Käynnit ovat anonyymejä ei-hoidollisia toimenpiteitä.

*Espoon päihdepoliklinikan tiedot sisältyvät perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

Avopalvelusuoritteiden kirjaaminen vaihtelee merkittävästi kuntien välillä, mutta myös kuntien sisällä. Esimerkiksi kahden ohjaajan ohjaamasta kuuden hengen hoitoryhmästä voi eri kunnissa saada suoritteita 6, 12 tai 24. Kirjaamiskäytänteet muuttuvat ja ovat muuttuneet vuosien varrella. Tämä vaikeuttaa kuntien sisäistä ja välistä vertailua. Suoritteiden määrä on asiakasmäärien tapaan suuntaa antava. Taulukossa 8 esitetään avopalvelujen käyntimäärät vuonna 2017 ja muutosprosentti

vuodesta 2016. Käyntimäärät ovat kuutoskaupunkien tasolla laskeneet 8,5 %, yksittäisten kuntien kokonaiskäyntimäärät ovat laskeneet muissa kunnissa paitsi Oulussa ja Tampereella. Kuusikon tasolla suurin osa käynneistä kohdistuu päihdepoliklinikoille, ja toiseksi suurin osa päiväkeskustointiin. Yksittäisten kuntien tasolla on suurta vaihtelua. Helsingissä suurin osa käynneistä tapahtuu anonymisissa päiväkeskustoinnissa, kun taas Espoossa, Vantaalla ja Oulussa vastaavaa toimintaa ei ole. Espoossa melkein kaikki käynnit kohdistuvat huumeiden käyttäjien terveysneuvontaan, ja pieni osa päihdepoliklinikoille. Helsingissä ovat lisääntyneet sekä päihdepoliklinikoiden asiakas- että käyntimäärät, Vantaalla asiakasmäärä on lisääntynyt, mutta käyntimäärä laskenut. Turussa ja Oulussa asiakasmäärä on laskenut, mutta käyntimäärät lisääntyneet.

Taulukko 8. Päihdehuollon avopalvelujen käynnit vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos	
	Helsinki	16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Polikliiniset palvelut yhteensä	62 573	1,5	175	-97,9	37 543	-1,8	10 751	6,1	42 334	55,9	18 856	17,3	172 232	6,6
Päihdepoliklinikka	51 707	0,6	175	-97,7	34 651	-1,8	10 661	8,0	30 374	72,7	18 049	12,3	145 617	5,5
Päiväkuntoutus	10 866	6,1	-	-	2 892	-0,9	90	-65,6	11 960	24,9	-	-	25 808	9,5
Muut avopalvelut yhteensä	124 347	-12,8	4 962	-71,7	6 977	7,1	18 618	-7,2	15 858	-41,0	1 648	13,0	172 410	-19,9
Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta	15 611	21,8	4 962	-19,4	6 977	7,1	7 226	20,9	..	..	1 648	13,0	36 424	..
Päiväkeskustointi	108 736	-16,3	-	-	-	-	11 392	-19,1	15 858	19,0	..	..	135 986	-19,4
Avopalvelujen käynnit yhteensä	186 920	-8,5	5 137	-80,1	44 520	-0,5	29 369	-2,7	58 192	7,7	20 504	16,9	344 642	-8,5

Huom! Vantaan osalta kirjattu suoritteet, ei käyntejä, paitsi terveysneuvonnasta. Taulukko 8 ei sisällä korvaushoidon käyntejä muissa kunnissa paitsi Vantaalla ja Vantaallakin suoritteet. Vantaalla korvaushoidon oman toiminnan suoritteet sisältyvät H-klinikan suoritteisiin. Helsingin osalta terveysneuvonnan käynneissä näkyy vain ostopalveluiden käynnit. Itä-Helsingissä terveysneuvontaa toteutetaan omana toimintana päiväkeskuksen yhteydessä, eikä käyntitietoja vielä ensimmäiseltä toimintavuodelta saatu eroteltuina. Tampereella vuoden 2017 käynteihin on otettu mukaan selviämisen- ja katkaisuhoidon polikliiniset käynnit.

*Espoon päihdepoliklinikan tiedot sisältyvät perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

4.1.2 Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset

Vuonna 2017 avopalvelujen kokonaiskustannukset olivat kuutoskaupungeissa 32,12 miljoonaa euroa (Taulukko 9). Helsingin osuus kaikista avopalvelujen Kuusikko-kustannuksista oli hieman yli puolet. Kustannukset ovat kuusikkokuntien tasolla edellisvuodesta hieman kasvaneet (1,3 %), mutta yksittäisten kuntien kohdalla on vaihtelua; kustannukset ovat laskeneet Espoossa (-20,4 %), ja Helsingissä (-2,0 %) ja nousseet Tampereella (21,3 %), Oulussa (7,6 %), Turussa (7,1 %) ja Vantaalla (1,7 %). Espoon kustannusten lasku selittyy osin tilastoinnissa tapahtuneilla muutoksilla, kun osa aiemmin päihdehuollon avopalveluiksi luokitelluista palveluista on vuonna 2017 raportoitu integroituihin palveluihin.

Taulukko 9. Päihdehuollon avopalvelujen kokonaiskustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahassa, milj. euroa, ja muutos vuodesta 2016

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2016	16,77	2,65	3,55	2,48	4,19	2,07	31,71
2017	16,43	2,11	3,61	2,66	5,08	2,22	32,12
Muutos %, 2016–2017	-2,0	-20,4	1,7	7,1	21,3	7,6	1,3

Taulukossa 10 kuvataan avopalvelujen kustannuksia palveluittain vuonna 2017 sekä muutosta edelliseen vuoteen. Kuusikon tasolla suurimman kustannuserän muodostaa päihdepoliklinikan palvelut, ja toiseksi suurimman korvaushoito. Yksittäisten kuntien kohdalla päihdepoliklinikka on suurin muualla paitsi Turussa ja Espoossa, jossa korvaushoito muodostaa suurimman kustannuserän. Huumeiden käyttäjien terveysneuvonnan kustannusten osuus avopalvelujen kustannuksista vaihtelee Turun 3,7 prosentin ja Tampereen 17,6 prosentin välillä.

Taulukko 10. Päihdehuollon avopalvelujen kustannukset palveluittain vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016, vuoden 2017 rahan arvossa

	Helsinki	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		
		16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Polikliiniset palvelut yhteensä	13 366 985	-2,6	1 746 556	-19,2	3 612 544	1,7	2 275 619	8,8	3 797 903	10,4	2 190 958	7,3	26 990 565	-0,1
Päihdepoliklinikka	6 852 145	0,6	28 545	-95,8	3 086 012	1,8	1 057 390	-6,4	1 920 007	16,9	1 573 512	1,5	14 517 611	-2,2
Korvaushoito	4 767 265	0,8	1 718 011	16,8	450 426	4,0	1 215 493	27,5	1 354 264	9,6	617 446	25,8	10 122 906	8,7
Päiväkuntoutus	1 747 575	-20,2	-	-	76 106	-13,5	2 736	-66,0	523 631	-6,5	-	-	2 350 048	-17,6
Muut avopalvelut yhteensä	3 067 626	0,7	366 038	-25,5	-	-	382 200	-2,5	1 281 309	71,5	30 892	27,9	5 128 065	9,1
Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta	1 380 828	-2,7	366 038	-8,6	-	-	98 200	-36,9	894 000	201,0	30 892	27,9	2 769 958	20,6
Päiväkeskustoiminta	1 686 798	3,6	-	-	-	-	284 000	20,2	387 309	-14,0	-	-	2 358 107	-1,9
Avopalvelujen kustannukset yhteensä	16 434 611	-2,0	2 112 594	-20,4	3 612 544	-	2 657 819	7,1	5 079 212	21,3	2 221 850	7,6	32 118 630	1,3

Huom! Vantaalla korvaushoidon kustannuksissa ilmoitetaan ostopalvelujen korvaushoidon kustannukset. Oma toimintana tuotetun korvaushoidon kustannukset sisältyvät H-klinikan kustannuksiin. Samoin terveysneuvonnan kustannukset sisältyvät H-klinikan kustannuksiin. Vantaalla päivä kuntoutukseen sisältyy vain ostopalvelut. Oma toimintana toteutettu päivä kuntoutus sisältyy A-klinikan ja H-klinikan kustannuksiin. Tampereella terveysneuvonnan kustannuksiin sisältyy huumehoidon avopalveluiden aloitusvaiheen kustannukset (anonymiasiakkaat).

*Espoon päihdepoliklinikan tiedot sisältyvät perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin. Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

4.1.3 Päihdehuollon polikliiniset palvelut

Päihdehuollon polikliinisiin palveluihin sisältyvät päihdepoliklinikat, korvaushoito sekä päivä kuntoutus. Polikliinisten palvelujen kustannukset olivat kuutoskaupungeissa noin 26,99 miljoonaa euroa vuonna 2017 (Taulukko 11). Kokonaiskustannukset laskivat 0,1 prosenttia edellisvuodesta. Kustannukset ovat laskeneet Espoossa (-19,2 %) ja Helsingissä (-2,6 %), ja nousseet Tampereella (10,4 %), Turussa (8,8 %), Oulussa (7,3 %) ja Vantaalla (1,7 %).

Taulukko 11. Polikliinisten palvelujen kustannukset vuosina 2016–2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos edelliseen vuoteen

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2016	13,73	2,16	3,55	2,09	3,44	2,04	27,01
2017	13,37	1,75	3,61	2,28	3,80	2,19	26,99
Muutos %, 2016–2017	-2,6	-19,2	1,7	8,8	10,4	7,3	-0,1

Päihdepoliklinikat

Päihdepoliklinikoiden tietoihin sisältyvät sekä A-klinikoiden, H-klinikoiden, Polikliinikoiden että muiden vastaavien palvelujen tiedot. Päihdepoliklinikoiden asiakasmäärät vuosilta 2013-2017 kuvataan taulukossa 12. Tampereella on tapahtunut merkittävä muutos asiakasmäärissä vuosien 2016 ja 2017 välillä, muissa kunnissa kehitys on ollut tasaisempaa. Espoon asiakasmäärän lasku selittyy osin tilastoinnissa tapahtuneilla muutoksilla, kun osa aiemmin päihdehuollon avopalveluiksi luokitelluista palveluista on vuonna 2017 raportoitu integroituihin palveluihin. Asiakasmäärät ovat viimeisen viiden vuoden aikana kasvaneet Helsingissä (11,6 %), Oulussa (8,4 %) ja Vantaalla (7,7 %) ja laskeneet Turussa (-12,9 %).

Taulukko 12. Päihdepoliklinikoiden asiakasmäärät vuosina 2013–2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere*	Oulu	Kuusikko
2013	4 366	1 475	1 906	1 244	1 794	1 546	12 331
2014	4 615	1 291	1 789	1 164	1 564	1 511	11 934
2015	4 799	1 103	1 995	1 139	1 615	1 754	12 405
2016	4 689	1 180	1 873	1 154	1 835	1 695	12 426
2017	4 871	34	2 052	1 083	3 560	1 676	13 276
Muutos 2013-2017, %	11,6	-97,7	7,7	-12,9	98,4	8,4	7,7

*Tampereella vuoden 2017 asiakasmäärään on otettu mukaan Selviämis- ja katkaisuhuoltoaseman polikliinisten käyntien asiakkaat. Päihdepoliklinikoiden asiakasmäärä ei ole asiakas kertaalleen – tieto.

Opioidiriippuvaisten henkilöiden korvaushoito

Korvaushoidolla tarkoitetaan opioidiriippuvuuden hoitoa, joka kestää yleensä vuosia, ja jossa käytetään lääkkeenä buprenorfiinia tai metadonia. Hoidosta on säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (STM 33/2008). Hoito perustuu hoitosuunnitelmaan, jossa lääkkeen lisäksi määritellään hoidon tavoite, muu lääketieteellinen ja psykososiaalinen hoito sekä seuranta. Hoitoja toteutetaan päihdehuollossa, erikoissairaanhoidossa, perusterveydenhuollossa tai vankilan terveydenhuollossa. Vuoden 2008 asetus lisäsi lääkkeellisen vieroitus- ja korvaushoidon toteutusmuotoja ja edisti hoidon siirtämistä terveyskeskuksiin. Kuntouttavan korvaushoidon rinnalle määriteltiin ylläpito-hoidon sijaan haittoja vähentävä korvaushoito, ja lisäksi asetus mahdollisti apteekkisopimukseen perustuvan lääkejake-lun potilaalle. Korvaushoito kuuluu hoitotakuun piiriin.

Vieroitushoidolla tarkoitetaan opioidiriippuvaisen päiheteettömyyteen tähtäävää hoitoa. Kuntouttavassa korvaushoidossa tavoitteena on potilaan kuntouttaminen ja usein myös päiheteettömyys. Haittoja vähentävässä korvaushoidossa tavoitteena on potilaan elämän laadun parantaminen, tilanteen pahenemisen estäminen ja haittojen vähentäminen. Tällöin pyritään vähentämään opioidien laitonta käyttöä, pistämistä ja veriteitse tarttuvien infektioiden leviämistä, oheiskäyttöä ja rikollisuutta.

Suomessa arvioidaan olevan 13 000–15 000 opioidien ongelmakäyttäjää. Noin viidennes opioidien ongelmakäyttäjistä on lääkkeellisessä korvaushoidossa. (Ollgren ym. 2014) Suomessa korvaushoidon kattavuus on hieman heikompaa kuin muissa Pohjoismaissa. (EMCDDA 2014, Selin ym. 2015). Hoitoon hakeutuminen on viime aikoina lisääntynyt entisestään ja siitä päätellen korvaushoidon tarve kasvaa edelleen.

Vuonna 2011 suomalaisista korvaushoitopotilaista 21 prosenttia hoidettiin terveyskeskuksissa, 67 prosenttia päihdehuollon erityispalveluyksiköissä, 11 prosenttia erikoissairaanhoidossa ja 2 prosenttia vankilan terveydenhuollossa. (Partanen Airi ym. 2014).

Korvaushoito kunnittain

Helsinki järjestää opioidikorvaushoidon tarpeen arviot tehdään pääosin korvaushoidon arviointipoliklinikalla. Korvaushoito toteutetaan omana tai ostopalveluna. HIV-positiivisten palvelukeskuksessa on hoidossa noin 70 helsinkiläistä potilasta.

Espoo järjestää perusterveydenhuollon tasoisen opioidikorvaushoidon kokonaan ostopalveluna. Asiakasmäärä on kasvanut edellisestä vuodesta 9 prosenttia. Kaikki alkanee perustason hoidot on pystytty järjestämään hoitotakuun puitteissa. Vuonna 2017 perusterveydenhuollon tasolla opioidikorvaushoidossa oli 255 asiakasta. Korvaushoidossa olevien määrän vuosittainen vaihtelu selittyy hoidon päättymisillä suunnitellusti tai suunnittelemattomasti, paikkakunnan vaihdoilla tai muilla vastaavanlaisilla syillä.

Vantaa järjestää korvaushoidosta hieman yli puolet omana toimintana ja loput ostopalveluna kilpailutetuissa yksiköissä. Korvaushoidon tarpeen arviointi ja aloitukset toteutetaan pääsääntöisesti omana palveluna H-klinikalla. Pieni osa arvioista ja korvaushoidosta toteutetaan erikoissairaanhoidossa HUS Päihdepsykiatriassa. Korvaushoidolla tavoitellaan sekä haittojen vähentämistä että kuntoutumista, riippuen asiakkaan tilanteesta. Korvaushoito aloitetaan hoitotakuun puitteissa.

Turussa korvaushoidon arvio tehdään sairaanhoitopiirissä päihdepsykiatrian Addiktiopoliklinikalla, jonne hakeudutaan lääkärin läheteellä. Addiktiopoliklinikan moniammatilliseen työryhmään kuuluvat sairaanhoitaja, lääkäri, psykologi ja sosiaalityöntekijä. Addiktiopoliklinikalta korvaushoitopotilaat siirtyvät hoidon aloitukseen korvaushoitopoliklinikalle. Addiktiopoliklinikalla hoidetaan kuitenkin HIV-tartunnan saaneiden, raskaana olevien ja jo synnyttäneiden opiaattiriippuvaisten

korvaushoidot. Korvaushoitopoliklinikka oli huhtikuun 2017 loppuun Turun kaupungin oma päihdepsykiatrian yksikkö, toukokuun alusta 2017 sairaanhoitopiirin yksikkö. Stabiloituneet korvaushoitopotilaat siirtyvät lääkejakeleuun terveysasemalle, jossa yksi sairaanhoitaja hoitaa n. 60 haittoja vähentävässä korvaushoidossa olevaa potilasta.

Tampereella opioidiriippuvuuden hoitoarviot (korvaushoitoarviot) tehdään kaupungin Päihdekeskuksessa. Korvaushoidossa toteutetaan kuntouttavia ja haittoja vähentämään pyrkiviä hoito-ohjelmia. Määräaikaisia korvaushoitoja, esimerkiksi äidin raskauden aikainen korvaushoito ja vuoden kestävä vieroitushoito, aloitetaan muutamia vuodessa. Korvaushoidon aloitus- ja stabilointivaihe toteutuu raskaana oleville ja pienten lasten äideille kaupungin Päiväperhossa ja muille asiakkaille ostopalveluissa Breikissä (HDL Hoiva oy) ja Jeesissä (A -klinikkasäätio), joista siirrytään suunnitellusti edenneen hoidon myötä jatkohoitoon kaupungin terveysasemille. Korvaushoitoa saavien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 43 %.

Oulussa korvaushoidon lääkkeellinen hoito järjestetään pääsääntöisesti kaupungin omana palveluna.

Korvaushoidon asiakasmääriä ja ostopalveluja käyttävien asiakkaiden osuutta viimeisen viiden vuoden aikana kuvataan taulukossa 13. Kuutoskaupunkien tasolla korvaushoidon asiakasmäärä on kasvanut 23,8 %, ja kasvua on kaikissa muissa kunnissa paitsi Turussa, missä asiakasmäärä on pysynyt miltei ennallaan. Asiakasmäärät ovat suhteellisen pieniä, joten pienetkin muutokset asiakasmäärissä saavat aikaan suuria muutosprosentteja. Viimeisen vuoden aikana asiakkaiden määrä on kasvanut eniten Tampereella. Kuutoskaupunkien tasolla ostopalveluja käyttää 53,7 % asiakkaista, yksittäisten kuntien kohdalla osuudet vaihtelevat. Oulu tuottaa kaikki korvaushoidon palvelut itse, ja Espoo ostaa kaikki palvelut.

Taulukko 13. Korvaushoidon asiakasmäärät vuosina 2013–2017 sekä ostopalveluja käyttävien asiakkaiden osuus

	Helsinki	Ostopalvelut, %	Espoo	Ostopalvelut, %	Vantaa	Ostopalvelut, %	Turku	Ostopalvelut, %	Tampere	Ostopalvelut, %	Oulu	Ostopalvelut, %	Kuusikko	Ostopalvelut, %
2013	862	52,7	171	88,9	134	26,1	206	-	232	42,9	155	-	1 760	42,2
2014	788	50,6	182	91,8	135	37,8	245	-	244	45,7	178	-	1 772	41,2
2015	829	46,0	188	100	175	39,3	251	-	251	47,3	175	-	1 869	40,6
2016	921	41,2	234	100	214	39,8	239	-	242	49,6	195	-	2 045	40,1
2017	939	47,9	255	100	229	42,0	203	70,4	347	67,1	206	-	2 179	53,7
Muutos 2013-2017, N	77		84		95		-3		115		51		419	
Muutos 2013-2017, %	8,9		49,1		70,9		-1,5		49,6		32,9		23,8	

Huom! Helsingin tiedot eivät sisällä HUS-päihdepsykiatriaa tai HIV-positiivisten palvelukeskusta. Espoon ja Vantaan lukiin ei sisälly erikoissairaanhoidon ja terveysasemien asiakkaat.

4.1.4 Mielenterveysavopalvelujen asiakasmäärät ja suoritteet

Mielenterveysavopalveluihin sisältyy psykiatrinen avohoito sekä sellaiset psykoterapia-asiakkaat, joiden psykoterapian kustannuksiin osallistuu kunta. Kelan korvauksiin oikeutetut psykoterapia-asiakkaat eivät sisälly tähän raporttiin. Kuusikkoraporttiin sisältyvää nettiterapiaa järjestää HUS Mielenterveystalo.fi -sivuston kautta. Asiakkaan ei tarvitse asua HUS-alueella, vaan palvelu on valtakunnallisesti käytettävissä. Lisäksi A-klinikkasäätio on kehittänyt verkkoavusteisen kuntoutusohjelman alkoholin liikakäyttöön, jota voidaan hankkia ostopalveluna.

Mielenterveysavopalvelujen asiakas- ja käyntimääriä kuvataan taulukossa 14. Avopalvelujen asiakkaita on yhteensä noin 59 700. Psykiatrisen avohoidon asiakasmäärä on Kuusikon tasolla kasvanut 3,6 prosenttia edellisvuoteen nähden. Yksittäisten kuntien kohdalla asiakasmäärät ovat kasvaneet kaikkialla muualla paitsi Turussa. Psykoterapia-asiakkaiden määrä on niin ikään lisääntynyt muualla paitsi Turussa. Oulu ei saa raportoitua asiakkaiden määrää ja Espoon ja Vantaan psykoterapia-asiakkaat ovat nettiterapian asiakkaita.

Avopalvelujen käyntimäärät ovat lisääntyneet kuutoskaupunkien tasolla 0,3 %. Käynnit ovat lisääntyneet Tampereella (25,3 %) ja Helsingissä (4,9 %), ja laskeneet muualla, eniten Espoossa (-25,3 %).

Taulukko 14. Mielen terveysavopalvelujen asiakas- ja käyntimäärät vuonna 2017 ja muutosprosentti vuodesta 2016

	Helsinki	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		
		16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Asiakkaat yhteensä	20 831	5,3	6 728	13,5	6 950	4,7	7 537	-11,6	9 301	6,4	8 389	8,5	59 736	4,2
Psykiatrinen avohoito	19 592	4,4	6 367	12,4	6 625	4,1	7 419	-11,1	9 162	5,4	8 389	8,5	57 554	3,6
Psykiateriat	1 239	21,7	361	37,3	325	19,9	118	-32,6	139	208,9	..	..	2 182	23,1
Joista nettiterapia-asiakkaat	1 069	33,5	361	37,3	325	19,9	14	-53,3	..	..	..	..	1 769	29,6
Käynnit yhteensä	221 418	4,9	58 419	-25,3	53 857	-5,3	66 013	-0,2	79 304	25,3	70 210	-2,2	549 221	0,3
Psykiatrinen avohoito	211 896	5,3	57 878	-25,7	53 378	-5,5	66 013	8,2	78 612	24,5	70 210	-2,2	537 987	1,2
Psykiateriat	9 522	-2,0	541	40,2	479	20,4	..	..	692	552,8	..	..	11 234	-28,6

4.1.5 Mielen terveysasiakkaiden avopalvelujen kustannukset

Taulukossa 15 esitetään mielen terveyspalvelujen avopalvelujen kustannusten jakaantuminen eri palveluihin. Kuutoskaupungeissa avopalvelujen kustannukset ovat yhteensä 98,46 miljoonaa euroa, josta psykiatrinen avohoito muodostaa suurimman osan. Psykiaterian osuus on 1,56 miljoonaa euroa eli noin 1,6 prosenttia. Psykiateriat sisältävät ostopalvelopsykiateriat ja HUS:lta ostettavan nettiterapian kustannukset. Vantaan psykiaterian kustannukset ovat pelkästään nettiterapiaa, sillä Vantaalla ei ole tilastoa muiden psykiaterioiden kustannuksista.

Taulukko 15. Mielen terveysavopalvelujen kustannukset vuonna 2017, miljoonaa euroa ja muutosprosentti vuodesta 2016

	Helsinki	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		
		16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Avopalvelut yhteensä milj. €	40,83	2,1	11,66	-23,9	10,52	-10,2	11,11	-22,9	11,29	-1,6	13,05	-1,6	98,46	-7,3
Psykiatrinen avohoito	39,98	2,1	11,50	-24,3	10,37	-10,4	10,79	-23,0	11,21	-2,3	13,05	-1,6	96,90	-7,4
Psykiateriat	0,85	3,5	0,16	34,4	0,14	12,6	0,32	-22,2	0,08	1 014,7	..	0	1,56	4,7

*=Psykiateriaan sisältyy myös nettiterapia. Tampereella psykiateria on alkanut palvelusetelitoimintana kesken vuotta 2016, ja luku on tästä johtuen pieni, eikä vuoden 2016 lukuun sisälly myöskään nettiterapia. Espoossa ja Vantaalla ei ole tilastoa psykiaterioiden kustannuksista, vaan kyseessä on pelkästään nettiterapian kustannukset.

5 KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT

Tässä raportissa kotiin vietävät päihde- ja mielenterveyspalvelut sisältävät kotikatkaistu- ja -kuntoutushoitoa, liikkuvaa avohoitoa sekä tukiasumista ja tuettua asumista. Tukiasuminen ja tuettu asuminen on aiempina vuosina raportoitu asumispalvelujen yhteydessä, joten tämän raportin kotiin vietävien palvelujen ja asumispalvelujen lukuja ei voi suoraan vertailla aiempien raporttien lukuihin. Kotiin vietävillä palveluilla on tarkoitus tukea asiakkaan itsenäistä asumista, ja ehkäistä laitospalvelujen tarvetta.

Kuntakohtaiset kuvaukset kotiin vietävistä palveluista

Helsingissä osa psykiatrisesta hoidosta ja päihdehoidosta toteutetaan kotiin vietävinä palveluna: liikkuva työ asiakkaan ja potilaan kotiin sekä elin- ja lähiympäristöön on vakiintunut työmuoto psykiatria- ja päihdepalveluissa. Osan psykiatrian kotikäynneistä toteuttaa erilliset kotikuntoutustyöryhmät.

Jokainen Y-säätiön ja Helsingin Asuntohankinnan itsenäiseen asumiseen muuttava asiakas saa sosiaaliohjaajan tuen asumiseensa psykiatria- ja päihdepalveluista. Tavoitteena on ennaltaehkäistä asunnottomuutta. Asumista tukee myös sosiaaliohjaajasta, perus- ja sairaanhoitajasta muodostuva kotikuntoutustiimi. Mielenterveysasiakkaiden jälleenvuokrausasumista järjestää Niemikotisäätiö.

Helsingissä tuettuun asumiseen sisältyy asunnottomien solutukiasunnot, tukiasuntoyksikkö, tukikodit, tuettu asuminen hajasijoitetuissa asunnoissa ja varsinainen tuettu asuminen. Mielenterveysasiakkaiden tuettua asumista järjestetään omana toimintana, Niemikotisäätiön järjestämänä ja ostopalveluna.

Espoossa mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden arjessa selviytymistä ja itsenäistä asumista tukee niin sanottu liikkuva tiimi, jossa työskentelee sairaanhoitaja ja ryhmä lähihoitajia. Liikkuvan tiimin työskentely muodostuu kotikäynneistä, asiointikäynneistä, puhelinkontakteista, työ sisältää paljon ohjaamista ja neuvontaa ja tapahtuu toistaiseksi virka-aikana. Liikkuvan tiimin työskentely perustuu asiakaskohtaiseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Toiminta on asiakkaalle maksutonta ja käynnistyy yleensä hoitavan tahon aloitteesta. Liikkuvan tiimin palveluilla oma tai vuokra-asunto on ikään kuin tuettu asunto, kuitenkin vain määräajan. Ko. palvelua voi saada myös varsinaisiin hajasijoitettuihin tukiasuntoihin. Keskitetyissä tukiasunnoissa kotikäyntityötä tekevät erikseen siihen tehtävään nimetyt ohjaajat. Lisäksi Espoo ostaa allianssimallilla hankituilta toimijoilta kotiin annettavaa tukea erityistä tukea tarvitseville.

Vantaa: Kotiin annettavat päihdepalvelut: Omana toimintana aloitettiin vuonna 2017 kotiin annettavat päihdepalvelut. Palvelu sisältää kotiin annettavaa vieroitushoitoa ja päihdekuntoutusta, joiden tavoitteena on tukea asiakasta päihitteettömyyteen. Kuntoutuksen aikana asiakasta tuetaan elämäntapamuutoksessa ja arjessa selviytymisessä. Palvelu soveltuu muun muassa ikääntyville, liikuntarajoitteisille sekä niille, joiden tilanne ei vaadi laitoshoidoa tai jotka tarvitsevat tukea laitostai sairaalahoidon jälkeen. Palveluun ohjaututaan sosiaali- ja terveydenhuollon eri toimijoiden läheteellä.

Päihdeasiakkaiden tuki- ja tuettu asuminen: Päihdeasiakkaiden tuettua asumista järjestetään sekä asumisyksiköissä, että etätuettuna tukiasumisena Vantaan omissa Kuntouttavissa asumispalveluissa. Päihdekuntoutujien tukitaloja oli vuonna 2017 viisi, jotka sijaitsevat eri puolella Vantaata. Tukitalojen lisäksi kotiin annettavaa tukea annetaan Y-säätiön omistamiin kumppanuusasuntoihin, joiden määrä vaihtelee vuosittain. Tuettuun asumiseen asiakkaat hakevat hakemuslomakkeella sekä valitaan haastattelun perusteella. Y-säätiö valitsee itse asiakkaat omiin asuntoihinsa, päihdekuntoutujille annetaan suositus hakemuksen liitteeksi. Kotiin annettavaa asumisen tukea hankitaan myös

ostopalveluna, asunto voi olla asiakkaan itsensä vuokraama tai palvelutuottajan vuokraama asunto. Ostopalveluna hankittavasta asumisen tuesta päätti vuonna 2017 ostopalvelutiimi.

Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuettu asuminen: Mielenterveyspalvelujen tuettua asumista järjestetään omana toimintana kolmessa asumisyksikössä. Yhteensä asukaspaikkoja yksiköissä on 55. Kaupunki järjestää myös palveluohjausta niille mielenterveyskuntoutujille, jotka ovat kotiutumassa vahvemmin tuetusta palvelusta omaan kotiin. Ostopalveluna hankitaan tuettua asumista palvelutuottajan järjestämässä asunnossa sekä tukena asiakkaan omaan kotiin.

Omaan kotiin annettava tuettu asuminen on jaettu neljään tukitasoon tarjottavan palvelun määrän mukaan: kevyt tuki, perustuki, vahva tuki ja erityistason tuki. Erityistason tuki sisältää lääkeshoidon tuen. Aikuissoosiaalityön asumispalveluiden hankinnassa on painotettu kotona asumista turvaavia palveluita ja tuettua asumista.

Kotiin vietävää palvelua on sekä ostettuna että omana toimintana. Tuki on tarkoitettu mielenterveyskuntoutujille tai vastaavaa palvelua tarvitseville. Palvelutarve todetaan sosiaalityössä ja päätös tehdään asiakasohjausryhmässä. Palveluun hakeudutaan asiakkaan omasta aloitteesta, omaisen huolesta tai terveydenhuollon, erityisesti erikoisterveydenhuollon, kautta. HUS:n kanssa tehdään paljon yhteistyötä, jotta asiakas saa riittävän ajoissa tarvitsemaansa palvelua.

Turussa tuettua ja tukiasumista järjestetään omana toimintana päihdekuntoutujille Paavinkadun ja Liekakadun keskitetyissä tukiasuntoyksiköissä (yht. 51 asuntoa) sekä noin 40:ssä hajautetussa asunnossa asiakkaan omaan kotiin. Asunnot omistaa kaupungin vuokratyöyhtiö joka vuokraa asunnot asiakkaille joille sosiaalityöntekijä tekee palvelupäätöksen. Tuettua ja tukiasumista ostetaan myös kilpailutetuilta asumispalveluntuottajilta (noin puolet asumisvuorokausista). Ostopalveluissa asunnot ovat pääsääntöisesti välivuokrattuja mikäli asiakkaalla ei ole omaa asuntoa. Päihdehuollon tuettua asumista haetaan asumispalveluhakemuksella. Asukasvalinnat tekee asumis- ja päihdepalveluiden sosiaalityön yksikön työryhmä. Tuetun asumisen palvelu on asunnottomuutta ennaltaehkäisevää sekä päihdeettömyyttä tukevaa. Paavinkadun omassa 23 asukkaan tukiasuntoyksikössä on käytössä asunto ensin -malli.

Mielenterveyskuntoutujien tuetusta asumisesta valtaosa ostetaan kilpailutetuilta asumispalveluntuottajilta. Mielenterveyskuntoutujille on vuonna 2016 perustettu oma tuetun asumisen yksikkö Orvokki, jossa kaupungin omistamasta vuokratilasta on varattu mielenterveyskuntoutujille 20 tukiasuntoa. Tukiasuntojen yhteydessä olevissa yhteistiloissa on saatavilla ohjaajatukea sekä järjestön ylläpitämää korttelitupatoimintaa yhteisöllisellä työmallilla. Asiakas ohjautuu tuetun asumisen palveluun psykiatrisen erikoissairaanhoidon kautta. Päätöksen palvelusta tekee asumis- ja päihdepalveluiden sosiaalityön yksikön sosiaalityöntekijä.

Kotiin vietävien palveluiden määrää on päihde- ja mielenterveysasiakkaille lisätty. Kotiin vietävän palvelun avulla voidaan joissakin tapauksissa välttää asiakkaan ohjautumista raskaampiin laitos- tai asumispalveluihin. Ostopalvelusopimuksissa on 1.5.2016 alkaen otettu käyttöön tuetun asumisen kolme tuen tasoa: kevyt, perus ja vahva tuki. Mielenterveysasiakkaiden asumispalveluiden puitesopimukseen sisältyy lisäksi asumisen vaiheistuksen malli, jossa asiakkaan kuntouttamisen vaikuttavuutta tehostetaan bonus-sanktiojärjestelmän avulla.

Kotiin vietäviä psykiatrisia palveluita järjestetään psykiatrisen erikoissairaanhoidon intensiivisen kotihoidon yksiköstä työikäisille ja vanhuspsykiatrian yksiköstä yli 65-vuotiaille. 1.9.2016 toimintansa aloittaneen vanhuspsykiatrian tehostetun avohoidon on tarkoitus tukea potilasta kotona intensiivisen tuen avulla niin, että psykiatrisen sairaalahoidon vältetään ja potilaan tilanne helpottuu mahdollisemman pian. Tarkoitus on myös tukea osastolla olevaa potilasta tiiviin tuen avulla kotiutumaan turvallisesti sairaalasta. Suljetun vanhuspsykiatrian osaston yhteyteen perustetussa yksikössä työskentelee 5 hoitajaa sekä osastonhoitaja.

Toimintansa 15.9.2016 aloittaneen psykoosin hoidon tehostetun avohoidon (viisi suljetun kuntoutusosaston työntekijää) on tarkoitus tukea 18-64 v. psykoosipotilaan kotona selviytymistä, niin että sairaalahoidolta vältytään sekä tukea osastolla olevaa potilasta tiiviin tuen avulla kotiutumaan turvallisesti sairaalasta.

Lastensuojelun perhetyön, a-klinikan ja psykiatrian erikoissairaanhoidon moniammatillinen LASTU-tiimi antaa intensiivistä kotiinpäin vietävää tukea lastensuojelun tai erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhemmille, jotka kärsivät päihde- ja mielenterveysongelmista. Tiimi osallistuu myös lastensuojelun palvelutarpeen arvion tekoon ja hoidon suunnitteluun silloin kun päihde- ja mielenterveyspalveluiden tarpeeseen on vastattava heti lastensuojeluilmoituksen saavuttua. Asiakasohjaus tapahtuu lastensuojelun tai sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijän kautta. Tilastointia on vielä tehty käsin, koska toiminta alkoi 2016 ja vakinaistui vuoden 2017 alusta (lukuja ei siksi tässä raportissa esitetä). Vuonna 2017 palvelussa oli yhteensä 85 perhettä. Kustannukset muodostuvat yhden erikoissairaanhoidajan, yhden päihdeterapeutin ja kahden perhetyöntekijän työpanoksesta.

Tampereella Psykiatria- ja päihdekeskuksesta jalkautuva kotiin annettavan tuen ryhmä Konsti tukee kotikäynnerein päihde- ja mielenterveyspotilaita. Toiminnan tavoitteena on tukea kotikäynneillä päihde- ja mielenterveysongelmaisten arjen hallintaa ja toimintakykyä sekä kotona asumista. Lisäksi tarkoituksena on ennaltaehkäistä asunnottomuutta ja laitos-/sairaalajaksoja sekä tukea asiakkaita laitospäivystyksen jälkeen. Myös psykiatrisilta poliklinikoilta tehdään liikkuvaa työtä ja hoidossa olevien potilaiden luokse kotikäyntejä.

Päihde- ja mielenterveysasiakkaiden tuettuun asumiseen ohjaututaan keskitetyn asiakasohjauksen kautta. Palvelut tuotetaan ostopalveluna lukuun ottamatta yhtä oman tuotannon asumisyksikköä. Tuetun ja tukiasumisen palvelun päihdeasiakkaiden määrä ja vuorokaudet kasvoivat voimakkaasti. Myös palvelussa olevien mielenterveysasiakkaiden määrä kasvoi. Vuonna 2017 järjestettiin tuettu asuminen tukiasunnossa -kilpailutus. Kilpailutuksella pyrittiin mm. hankkimaan lisää päihteiden käytön sallivaa tuettua asumista. Kilpailutuksella ei kuitenkaan saatu lisättyä em. tuotteen tukiasumispalveluja.

Oulussa liikkuva avohoito tarjoaa tukea niille mielenterveyspotilaille, jotka tarvitsevat kotikäynnerein toteutettavaa avohoidon tehostamista. Avohoidon tehostamisella pyritään estämään ja lyhentämään sairaalahoitojaksoja ja tukemaan vaikeaoireisten potilaiden pärjäämistä avohoidossa. Liikkuva avohoito toimii arkisin klo. 8-12 ja viikonloppuisin klo. 12-20.

5.1 Kotiin vietävien palvelujen asiakasmäärät

Kotiin vietävien palvelujen kokonaisasiakasmäärä ja asiakkaiden jakaantuminen päihde- ja mielenterveyspalveluihin esitetään taulukossa 16. Kuutoskaupunkien tasolla 70,5 prosenttia kotiin vietävien palvelujen asiakkaista on mielenterveyspalvelujen ja 29,5 prosenttia päihdepalvelujen asiakkaita. Yksittäisten kuntien sisällä mielenterveyspalvelujen asiakkaiden osuudet vaihtelevat Espoon 53,5 prosentin ja Oulun 89,8 prosentin välillä.

Kotiin vietävien päihdepalvelujen asiakkaista suurin osa (82,0 %) on tuki- ja tuetun asumisen palveluissa. Kotikatkaishoidon ja kotikuntoutushoidon asiakkaiden osuus kotiin vietävien päihdepalvelujen asiakkaista on noin 18 prosenttia. Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen asiakkaista suurin osa (70,7 %) on liikkuvan avohoidon ja psykiatrisen kotihoidon asiakkaita. Tuki- ja tuetun asumisen asiakkaita on 29,3 %.

Taulukko 16. Kotiin vietävien päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaat vuonna 2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kotiin vietävien palvelujen asiakkaat yhteensä	6 217	2 078	1 361	1 572	3 023	967	14 790
josta päihdepalvelujen asiakkaat, N	1 863	966	407	272	759	99	4 366
josta päihdepalvelujen asiakkaat, %	30,0	46,5	29,9	17,3	25,1	10,2	29,5
josta mielenterveyspalvelujen asiakkaat, N	4 354	1 112	954	1 300	2 264	868	10 424
josta mielenterveyspalvelujen asiakkaat, %	70,0	53,5	70,1	82,7	74,9	89,8	70,5
Kotiin vietävien päihdepalvelujen asiakkaat yhteensä	1 863	966	407	272	759	99	4 366
Josta kotikatkaisuhoidon ja kotikuntoutuksen asiakkaat	139	90	178	-	381	-	788
Josta tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat	1724	876	229	272	378	99	3578
Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen asiakkaat yhteensä	4 354	1 112	954	1 300	2 264	868	10 852
Josta liikkuvan avohoidon ja psykiatrisen kotihoidon asiakkaat	2 826	1 112	726	1 118	1 457	428	7 667
Josta tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat	1528	.	228	182	807	440	3185

5.2 Kotiin vietävien palvelujen kustannukset

Kotiin vietävien päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 48,26 miljoonaa euroa (taulukko 17). Näistä päihdepalvelujen osuus oli kuutoskuntien tasolla 53 prosenttia ja mielenterveyspalvelujen 47 prosenttia. Yksittäisten kuntien tasolla päihdepalvelujen osuus kokonaiskustannuksista vaihteli Oulun 6,4 prosentin ja Helsingin 69,4 prosentin välillä.

Taulukko 17. Kotiin vietävien päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kotiin vietävien palvelujen kustannukset yhteensä	23 913 193	5 871 394	4 434 184	3 522 681	7 609 818	2 908 209	48 259 478
josta päihdepalvelujen kustannukset, €	16 603 214	3 908 270	1 573 896	1 072 319	2 244 546	185 618	25 587 863
josta päihdepalvelujen kustannukset, %	69,4	66,6	35,5	30,4	29,5	6,4	53,0
josta mielenterveyspalvelujen kustannukset, €	7 309 978	1 963 124	2 860 288	2 450 362	5 365 272	2 722 591	22 671 615
josta mielenterveyspalvelujen kustannukset, %	30,6	33,4	64,5	69,6	70,5	93,6	47,0

Kotiin vietävien päihdepalvelujen kustannuksista suurin osa kohdistuu tukiasumiseen ja tuettuun asumiseen (taulukko 18). Tuki- ja tuetun asumisen kustannuksista 71,2 prosenttia on ostopalveluita kuutoskuntien tasolla, yksittäisistä kunnista Oulu ja Vantaa tuottavat suurimman osan palveluista itse. Kotikatkaisuhoidon ja kotikuntoutuksen palveluista Tampere tuottaa kaikki palvelut itse, pääkaupunkiseudun kunnat taas ostavat kaikki palvelut. Espoon päihdepalvelujen tuki- ja tuetun asumisen kustannuksiin sisältyvät myös mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuettu asuminen.

Taulukko 18. Kotiin vietävien päihdepalvelujen kustannukset vuonna 2017 ja niiden jakaantuminen omiin ja ostopalveluihin

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kotiin vietävien päihdepalvelujen kustannukset yhteensä	16 603 214	3 908 270	1 573 896	1 072 319	2 244 546	185 618	25 587 863
Josta kotikatkaisuhoidon ja kotikuntoutuksen kustannukset, €	95 713	57 400	57 039	-	309 674	-	519 826
josta oman toiminnan kustannukset, %	-	-	-	-	100,0	-	59,6
josta ostopalvelujen kustannukset, %	100,0	100,0	100,0	-	0	-	40,4
Josta tuki- ja tuetun asumisen kustannukset	16 507 501	3 850 870	1 516 857	1 072 319	1 934 872	185 618	25 068 037
josta oman toiminnan kustannukset, %	27,6	26,1	74,3	23,3	5,9	86,7	28,8
josta ostopalvelujen kustannukset, %	72,4	73,9	25,7	76,7	94,1	13,3	71,2

*Vantaalla omana toimintana toteutetun kotikatkaisuhoidon ja kotikuntoutuksen kustannuksia ei saada eriteltä

Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen kustannuksista noin 64 prosenttia kohdistuu tuki- ja tuetun asumisen palveluihin ja noin 36 prosenttia liikkuvaan avohoitoon ja psykiatriseen kotihoitoon. Liikkuvan avohoidon ja psykiatrisen kotihoidon kustannuksista kuutoskaupunkien tasolla 58,6 prosenttia on oman toiminnan ja 41,4 prosenttia ostopalvelujen kustannuksia. Kuutoskaupunkien tasolla tuki- ja tuetun asumisen kustannuksista 73,1 prosenttia on ostopalveluja. (Taulukko 19) Espoon tuki- ja tuetun asumisen tiedot sisältyvät päihdepalvelujen tietoihin.

Taulukko 19. Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 ja niiden jakaantuminen omiin ja ostopalveluihin

	Helsinki	Espoo*	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen kustannukset yhteensä	7 309 978	1 963 124	2 860 288	2 450 362	5 365 272	2 722 591	22 671 615
Josta liikkuvan avohoidon ja psykiatrisen kotihoiton kustannukset, €	2 565 461	1 963 124	896 788	1 367 939	1 298 314	..	8 091 626
josta oman toiminnan kustannukset, %	90,1	27,4	-	43,7	100,0	..	58,6
josta ostopalvelujen kustannukset, %	9,9	72,6	100,0	56,3	-	..	41,4
Josta tuki- ja tuetun asumisen kustannukset	4 744 517	.	1 963 500	1 082 423	4 066 958	2 722 591	14 579 989
josta oman toiminnan kustannukset, %	31,6	.	42,8	5,5	0,0	55,9	26,9
josta ostopalvelujen kustannukset, %	68,4	.	57,2	94,5	100,0	44,1	73,1

Päihdepalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakas- ja asumisvuorokausien määrä vuosina 2015-2017 kuvataan taulukossa 20. Tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakasmäärät ovat vähentyneet Oulussa (-27,7 %) ja Helsingissä (-3,3 %), ja kasvaneet muissa kunnissa. Turussa asiakkaiden määrä on kasvanut 46,2 prosenttia ja Tampereella 35,5 prosenttia. Asumisvuorokausien määrän muutos mukaillee asiakasmäärän muutoksia paitsi Vantaalla, missä asiakasmäärä on kasvanut, mutta vuorokausien määrä laskenut.

Taulukko 20. Päihdepalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakasmäärät ja asumisvuorokaudet vuosina 2015–2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Asiakkaat							
2015	1 782	.	209	186	279	137	2 593
2016	1 793	.	215	195	266	86	2 555
2017	1 724	876	229	272	378	99	3 578
Muutos 15-17, %	-3,3	.	9,6	46,2	35,5	-27,7	.
Asumisvuorokaudet							
2015	515 064	.	37 501	48 833	48 177	38 360	687 935
2016	499 299	.	36 817	49 147	57 362	15 587	658 212
2017	505 066	65 081	36 750	68 567	74 847	17 380	767 691
Muutos 15-17, %	-1,9	.	-2,0	40,4	55,4	-54,7	.

*Espoon vuoden 2017 tietoihin sisältyvät myös mielenterveyspalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen tiedot.

Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakas- ja asumisvuorokausien määrä vuosina 2015-2017 kuvataan taulukossa 21. Asiakkaiden määrä on kasvanut kaikissa muissa kunnissa paitsi Helsingissä ja Vantaalla. Vuorokausien kuten asiakkaidenkin määrä on kasvanut eniten Turussa.

Taulukko 21. Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen asiakasmäärät ja asumisvuorokaudet vuosina 2015–2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Asiakkaat							
2015	1 629	115	230	92	641	302	3 009
2016	1 331	106	216	135	679	378	2 845
2017	1 528	.	228	182	807	440	3 185
Muutos 15-17, %	-6,2	.	-0,9	97,8	25,9	45,7	5,8
Asumisvuorokaudet							
2015	590 764	32 665	45 670	22 947	146 412	91 017	929 475
2016	429 936	34 270	49 835	36 354	176 143	102 316	828 854
2017	510 215	.	52 463	50 603	180 782	116 665	910 728
Muutos 15-17, %	-13,6	.	14,9	120,5	23,5	28,2	-2,0

*Espoon vuoden 2017 tiedot sisältyvät päihdepalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen tietoihin

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tukiasumisen ja tuetun asumisen keskimääräiset vuorokausihinnat sekä keskimääräiset asumisvuorokaudet kuvataan taulukossa 22. Halvimmalla päihdepalvelujen tukiasumista ja tuettua asumista tuottaa Oulu (11 e). Espoon 59 euron hintaan sisältyvät sekä päihde- että mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuetun asumisen palvelut.

Taulukko 22. Tukiasumisen ja tuetun asumisen keskimääräiset kustannukset vuorokautta kohden sekä keskimääräinen asumisjakson pituus vuorokausina vuonna 2017

	Muutos Helsinki		Muutos Espoo*		Muutos Vantaa		Muutos Turku		Muutos Tampere		Muutos Oulu		Muutos Kuusikko	
	16-17 %		16-17 %		16-17 %		16-17 %		16-17 %		16-17 %		16-17 %	
Kustannukset vuorokautta kohti														
Päihdepalvelujen tuki- ja tuettu asuminen	33	3,6	59	-37,7	41	-0,9	16	21,4	26	-16,1	11	-32,2	33	-0,8
Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuettu asuminen	9	-66,2	.	.	37	1,0	21	-27,6	22	3,9	23	82,6	16	-38,4
Asumisvuorokausia asiakasta kohti														
Päihdepalvelujen tuki- ja tuettu asuminen	293	5,2	74	-65,7	160	-6,3	252	0,0	198	-8,2	176	-3,1	215	-16,1
Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuettu asuminen	334	3,4	..	..	230	-0,3	278	3,2	224	-13,6	265	-2,0	286	-1,9

6 TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA

Työ- ja päivätoiminta on toimintakykyä ylläpitävää työ- tai päivätoimintaa, jonka tarkoituksena ei ole asiakkaan kuntoutuminen avoimille työmarkkinoille. Tässä yhteydessä raportoidaan esimerkiksi mielenterveysasiakkaiden ja päihdeasiakkaiden työtoiminta, mielenterveysasiakkaiden päivätoiminta ja päihdeasiakkaiden päiväkeskuspalvelut, mikäli palvelusta on tehty päätös. Anonyymisti tapahtuva päiväkeskuspalvelu raportoidaan päiväkeskustoiminta-kohtaan. Tiedot kerätään erikseen työtoiminnasta ja päivätoiminnasta.

Kuntakohtaiset kuvaukset työ- ja päivätoiminnasta

Helsingissä päihdehuollon päivätoiminta järjestetään omana toimintana. Lisäksi psykiatria- ja päihdepalvelut ostaa mielenterveysasiakkaiden päivä- ja työkeskustoimintaa. Määritelmän mukaisesta ns. päätökseen perustuvasta työ- ja päivätoiminnasta ei ole tietoja saatavilla.

Espoo järjestää päivätoimintaa mielenterveys- ja päihdeasiakkaille yhteistyössä järjestöjen kanssa. Päivätoimintaa ei ole vielä kilpailutettu, sitä järjestävät järjestöt ovat saaneet avustuksia toiminnan tuottamiseen. Tämän lisäksi Espoo ostaa mielenterveysasiakkaille yksilöllisen palvelutarpeen perusteella päivä- ja työtoimintaa. Päivätoiminta ei ole luonteeltaan varsinaisesti avoimille työmarkkinoille kuntouttavaa.

Vantaalla työ- ja päivätoimintaa hankitaan ostopalveluna sopimuskumppaneilta sekä suorahankintoina, asiakkaan palvelutarpeen perusteella. Tavoitteena on kuntoutuminen, arjen taitojen ja osallisuuden vahvistaminen. Tällä hetkellä työtoiminnassa on tarjolla suorittavia tehtäviä (mm. pakkaus-työ) sekä toiminnallisia tehtäviä, esimerkiksi kahvila- ja keittiötehtäviä. Päivätoiminta on erilaista ryhmätoimintaa sisältäen mm keskustelua, liikuntaa, yhdessä tekemistä taikka retkiä.

Uusi hankinta koskien vuotta 2019 on valmisteilla. Uudessa hankinnassa toivotaan erityisesti uusia ja innovatiivisia ratkaisuja perinteisen päivä- ja työtoiminnan rinnalle. Asiakkaille halutaan palveluita, jotka on helppo räätelöidä heidän mielenkiintojensa mukaan kuntoutumista ja omaa toimintakykyä vahvistaen. Kuntouttavaa ja osallisuutta vahvistavaa työtettä painotetaan. Samalla halutaan säilyttää palvelut, jotka ylläpitävät mielekästä päivärhythmiä.

Turussa asumis- ja päihdepalveluiden sosiaalityön yksikkö ostaa yksilöllisen palvelutarpeen arvion perusteella työtoimintaa mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa asuville asiakkaille. Asumispalveluyksiköistä on saatavilla päiväkuntoutusta toiminnallisten ryhmien kautta. Hankintaa ei ole erikseen kilpailutettu, koska asiakasmäärä on pieni ja kustannus ei ylitä kilpailutuksen kynnyksarvoa. Aiemmin 1.5.2017 asti työtoimintaa ostettiin Turun oman psykiatrian kuntoutuspoliklinikan kautta mm. valtion mielisairaaloista kotiutetuille asumispalveluasiakkaille. Erilaisten järjestöjen kautta on saatavilla päivätoimintaa arjen taitojen ja osallisuuden vahvistamiseksi, mutta näistä ei tilastotietoa ole saatavilla.

Tampereella erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutujille suunnattu päivä- ja työtoiminta integroitiin vuoden 2017 keväällä kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluun. Palvelut kilpailutettiin tulos- ja vaikuttavuusperusteisesti yhdessä työllisyshoidon palveluiden kanssa. Tässä yhteydessä asiakkaat jakautuivat joko työllisyyteen ja koulutukseen suuntaavaan kuntouttavan työtoimintaan, osallisuutta vahvistavaan kuntouttavaan työtoimintaan tai sosiaaliseen kuntoutukseen. Palvelua tuottaa tällä hetkellä kuusi eri järjestöä.

Oulussa Työtoimintaa järjestetään mielenterveys- ja päihdekuntoutujille [Kipinän](#) ja [Tsempin](#) toimintakeskuksissa sekä [kierrätyskeskuksessa](#). Mielenterveyskuntoutujille päätöksen työtoiminnasta tekee palveluohjausyksikkö ja päihdeasiakkaille aikuis- ja perhesosiaalityön sosiaalityöntekijä.

Työtoiminnan asiakkaille tarjotaan tukea ja kuntoutusta jokapäiväisiin toimiin sekä rakennetta päiväohjelmaan. Työtoiminta tarjoaa mielenterveyskuntoutujille, kehitysvammaisille ja muille asiakkaille, joilla on erityistarpeita, erilaisia työn luonteisen toiminnan mahdollisuuksia asiakkaan omat mielipiteet ja kyvyt huomioiden. Työtoiminta tukee aikuisen asiakkaan hyvinvointia ja osallisuuden kokemusta

Työtoiminnan muotoja ovat: työkokeilu, ryhmämuotoinen kerhotoiminta sekä avotyötoiminta.

6.1 Työ- ja päivätoiminnan asiakkaat, suoritteet ja kustannukset

Kuntakohtaisista kuvauksista käy ilmi, että työ- ja päivätoimintaa järjestetään kaikissa kuusikkokunnissa. Kaikki kunnat eivät kuitenkaan pysty erittelemään kustannuksia, suoritteita ja asiakkaita muusta toiminnasta. Raportoidut työ- ja päivätoiminnan kustannukset, asiakasmäärät ja käyttöpäivät kuvataan taulukossa 24. Eniten raportoitua toimintaa (asiakkaita, käyttöpäiviä ja kustannuksia) on Tampereella ja Oulussa. Tampereella ja Espoossa on sekä työ- että päivätoimintaa, Oulussa ja Turussa työtoimintaa.

Taulukko 23. Työ- ja päivätoiminnan kustannukset, asiakasmäärät sekä käyttöpäivät vuonna 2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset	.	825 548	..	25 446	1 736 943	1 137 698	3 725 635
josta työtoiminnan osuus	.	41,5	..	100,0	68,7	100,0	72,5
josta päivätoiminnan osuus	.	58,5	-	..	31,3	-	27,5
Asiakkaat	.	130	48	8	1 139	288	1 613
josta työtoiminnan osuus	.	100,0	100,0	100,0	68,7	99,3	77,7
josta päivätoiminnan osuus	.	-	-	-	31,3	0,7	22,3
Käyttöpäivät	.	..	1 424	506	46 488	12 081	60 499
josta työtoiminnan osuus	.	..	100,0	100,0	64,6	99,0	72,6
josta päivätoiminnan osuus	.	..	-	-	35,4	1,0	27,4

7 PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUT

Asumispalvelu järjestetään sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014, §21) ja Helsingissä sekä Turussa osittain päihdehuoltolain (PHL 41/1986) mukaan tehostettuna palveluasumisena, palveluasumisena tai tuettuna asumisena. Asunto ensin -periaatteen myötä syntyivät uudet asunnottomille tarjotut asumispalvelut. Osa on tuettua asumista asumisyksiköissä ja osa tukiasumista hajasijoitetuissa asunnoissa tai soluissa. Tukipalvelua voidaan myöntää myös omaan kotiin. Annettavat asumispalvelut eivät edellytä raittiutta, vaan kuntoutus alkaa vasta asunnon saannin jälkeen. Asiakkaan oikeudet ja asema määräytyvät sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) mukaan. Kunnalla on velvollisuus järjestää myös mielenterveysongelmaisten tarvitsemat asumispalvelut. Niitä voivat olla palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja kevyempi tuettu asuminen. Asiakkaan omaan kotiin vietävät palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät asukkaan muuttamista. Asumispalvelujen sisältöä kuvataan tarkemmin tiedonkeruun määritelmässä (liite 1). Tähän lukuun sisältyvät palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Tuettu ja tukiasuminen raportoidaan kotiin vietävien palvelujen yhteydessä.

Asumispalvelut kunnittain

Helsingissä psykiatria- ja päihdepalvelut järjestää mielenterveysasiakkaiden, päihdehuollon ja asunnottomien asumispalveluja. Asumispalveluihin hakeudutaan SAS – arvion kautta. Psykiatria- ja päihdepalvelut vastaa myös asunnottomien arviointi- ja sijoitustyöstä sekä asumispalveluihin liittyvästä lähi- ja sosiaalityöstä. Omassa toiminnassa on myös psykiatrian asumiskuntoutusta ja perhehoitoa. Psykiatriseen perhehoitoon ei sijoiteta enää uusia asukkaita.

Palveluasumista järjestetään ostopalveluna asunnottomille ja mielenterveysasiakkaille. Mielenterveysasiakkaiden tehostettua palveluasumista järjestetään omana toimintana, Niemikotisäätiön järjestämänä ja ostopalveluna. Päihdehuollon asumispalveluja järjestetään omana toimintana ja ostopalveluna. Asunnottomien tilapäistä asumista (asumispäivystys ja tilapäinen asuminen) järjestetään omana toimintana Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa. Yöpyjille tarjotaan myös mm. terveydenhuollon ja sosiaalityön palveluja.

Espoo järjestää mielenterveys- ja/tai päihdeasiakkaille sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja; tilapäinen majoitus, tuettu asuminen, palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Päätökset asukasvalinnoista tehdään mielenterveys- ja päihdepalveluissa keskitetysti. Iso osa asumispalveluista järjestetään ostopalveluna. Tarkoitus on järjestää palvelut mahdollisimman monelle Espoon alueelta. Asunnottomien päihteitä käyttävien tilapäismajoitus järjestetään omana toimintana Olarinluoman vastaanottokodissa.

Vuonna 2017 mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnatuissa asumispalveluissa asui 1202 asiakasta, heistä ei saada tarkkaa eri henkilöiden lukumäärää. Tilapäismajoitusta käytti 102 eri henkilöä.

Vantaalla päihdepalvelujen asumispalvelut ovat suurelta osin palveluasumistyyppistä päivittäin tai ympärivuorokautisesti tuettua määräaikaista asumista, josta kuntoutumisen myötä siirrytään itsenäisempään asumiseen. Tästä erotuksena vuonna 2013 rakennettu Pähkinärinteen asumispalveluyksikkö, joka on suunnattu sekä päihde- että mielenterveyskuntoutujille ja jossa asuminen on tarvittaessa pysyvää. Ostopalveluina hankitaan tuettua asumista sekä vahvasti tuettua palveluasumista. Ostopalveluihin asiakkaat ohjautuivat vuonna 2017 Päihdepalvelujen ostopalvelutiimin kautta. Omiin yksiköihin asiakkaat hakeutuivat hakemuslomakkeen ja haastattelun perusteella sekä asumispalveluiden yksiköiden yhteisen haastattelun kautta. Ostopalvelujen osuus oli vuonna 2017 noin 25 %.

Päihdekuntoutujien tilapäinen asuminen ja kriisiasuminen järjestetään Koisorannan palvelukeskuksessa, jossa on 20 asiakaspaikkaa asumispäivystyksessä. Asumispäivystykseen ei tarvitse lähetettä, asiakaspaikat täytetään tulojärjestyksessä. Asumispäivystyksestä asiakkaat siirtyvät matalalla kynnyksellä yleensä Arvi-yhteisöön, joka on 11-paikkainen arviointi- ja selvittely-yksikkö.

Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut: Mielenterveyskuntoutujat, jotka tarvitsevat vahvaa ja pidempiaikaista tukea asumiseensa, tulevat asumispalveluiden asiakkaiksi. Palveluihin tullaan hakemuksen ja lääkärinlausunnon perusteella. Asumispalveluiden sosiaalityöntekijä tekee yhteistyössä asiakkaan, hoitavan tahon, läheisten ja muun mahdollisen verkoston kanssa palvelutarpeen arvion. Asumispalveluiden tiimissä päätetään asiakkaalle sopiva tukimuoto, päätös pohjautuu vahvasti palvelutarpeen arvioon. Aloite palvelutarpeesta voi tulla mm. sosiaalityöstä, erikoissairaanhoidosta, terveydenhuollosta tai asiakkaan läheisiltä.

Vantaan kaupungin aikuissosiaalityö ostaa mielenterveyskuntoutujille asumispalveluita pääosin yksityisiltä palveluntuottajilta. Asuminen asumispalveluyksiköissä on väliaikaista ja tavoitteena on asiakkaiden kuntoutuminen kohti itsenäistä asumista ja elämää. Valtaosa asiakkaille ostettavista palveluista hankitaan keskitetysti asumispalvelujen toimintayksiköstä. Ostopalveluna hankitaan tehostettua palveluasumista ja palveluasumista. Aikuissosiaalityön asumispalveluiden hankinnassa on painotettu kotona asumista turvaavia palveluita ja tuettua asumista.

Kilpailutus vuonna 2014 alensi hintoja jonkin verran, mutta uusien asiakkaiden määrä on kasvanut. Samalla palveluvalikko laajentui ja palvelutuotteita etenkin tuettuun asumiseen tuli lisää. Asiakasmäärien kasvaessa palveluasumisen asiakasmäärät ovat pysyneet noin 150 asiakkaassa ja tuetun asumisen määrä on kasvanut. Kohtuuhintaisten asuntojen vähäisyys vaikeuttaa asiakkaiden siirtymistä palveluasumisesta tai asumisyksiköstä omaan kotiin. Viimeisen muutaman vuoden aikana eteenpäin pääsyä on helpottanut yhteistyö kahden asuntoja vuokraavan yhteistyökumppanin kanssa. Asiakkaat saavat asunnon vuokrasopimuksen omalle nimelle ja kaupungin palveluohjaajat ovat vieneet ohjauksen sinne. Asiakkaiden asuminen kyseisissä asunnoissa jatkuu tuen tarpeen päättyttyä.

Turussa päihdehuollon asumispalveluista noin puolet tuotetaan kaupungin omana toimintana. Orikedon palvelukeskus aloitti toiminnan elokuussa 2015 yhdistäen kaksi yksikköä yhdeksi palveluasumisen (51 paikkaa) ja tehostetun palveluasumisen (20 paikkaa) yksiköksi. Lisäksi Sillankorvan ensisuojan tiloissa (30 asiakaspaikkaa) ns. päihdeettömät asiakaspaikat muutettiin v. 2015 lyhytaikaisen palveluasumisen paikoiksi ja ns. päihtyneiden puoli toimii edelleen asunnottomien tilapäismajoituksena. Sillankorvan palveluasuminen on luonteeltaan asumiskokeilua, jona aikana arvioidaan ja selvitetään asiakkaan palvelutarpeet ja asumisen vaihtoehdot.

Turussa mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut on ostettu ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Turun kaupunki vastaa hoidon ja huolenpidon kustannuksista ja asiakkaat vuokra- ja ateriamenoistaan. Asumispalvelupäätökset tehdään keskitetysti asumis- ja päihdepalveluiden sosiaalityön yksikössä, jossa viisi sosiaalityöntekijää ja sosiaaliohjaaja vastaavat asumispalveluhakemusten käsittelystä ja toimivat asiakkaiden omatyöntekijänä. Palvelutarpeen arvioinnissa tehdään verkosto yhteistyötä Turun (1.5.2017 alk. sairaanhoitopiirin) psykiatrian kuntoutuspoliklinikan ja -osaston kanssa silloin, kun asiakkaalle hankitaan asumispalvelua. Palveluun pääsy edellyttää psykiatrian lähetettä. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden avulla on pyritty vähentämään psykiatrisen laitoshoidon pitkäaikaista tai toistuvaa tarvetta. Mielenterveysasiakkaiden asumispalveluiden puitesopimukseen on 1.5.2016 alkaen sisällytynyt asumisen vaiheistuksen malli, jossa palveluntuottajia kannustetaan lisäämään asumispalvelun kuntouttamisen vaikuttavuutta bonus-sanktiojärjestelmän avulla.

Tampereella mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalveluissa on tarjolla palvelu- ja tehostettua palveluasumista, sekä kuntouttava tehostettu palveluasuminen erityishoivaa tarvitseville. Palvelut järjestetään pääsääntöisesti ostopalveluna. Omana toimintana on ainoastaan yksi asumisyksikkö, kun Pirkanmaan Sininauhan ylläpitämä 32-paikkainen tehostetun palveluasumisen ja palveluasumisen yksikkö siirrettiin kaupungin omaksi toiminnaksi helmikuun 2017 alusta. Kaupungin ylläpitämän Palhoniemen huoltokodin toiminta puolestaan lakkautettiin keväällä 2017, jolloin pitkäaikaisen laitosasumisen paikat poistuivat käytöstä.

Asumisen palveluihin ohjaututaan keskitetyn asiakasohjauksen kautta. Päihdeasiakkaiden määrä ja asumispalveluiden vuorokaudet ovat kasvaneet tehostetussa palveluasumisessa. Mielenterveyskuntoutujien asiakasmäärä tehostetussa asumisessa on hieman noussut. Vuoden 2017 osalta vaikuttaisi, että nuorten osuus näissä palveluissa on kasvamassa.

Oulussa mielenterveys- ja päihdekuntoutujille kotiin annettavaa ohjausta ja tukea, palvelua antavat koulutetut ohjaajat (sosionomit). Ohjaajapalvelun avulla tuetaan mielenterveyskuntoutujien itsenäistä asumista heidän omissa kodeissaan. Omana toimintana Oulun kaupungilla toimii kolme mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksikköä. Kaupunki hankkii monituottajamallin mukaisesti suurimman osan mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita kilpailutuksen perusteella useilta yksityisiltä palveluntuottajilta.

Oulussa on päihdeasiakkaiden lyhytaikaisia asumispalveluja kaupungin omana toimintana Kenttätien palvelukeskuksen yhteydessä yhteensä 46 paikkaa. Paavo-hankkeen myötä Kenttätien palvelukeskuksen iäkkäämpiä pitkäaikaisasunnottomia on siirtynyt itsenäiseen asumiseen normaaliin vuokra-asumiskantaan. Lyhytaikaisen päihdeet sallivan asumisen tarve näyttää kuitenkin kasvavan erityisesti nuorten päihdeidenkäyttäjien kohdalla. Lisäksi kaupungin omana toimintana on yksi 18-paikkainen tehostetun palveluasumisen yksikkö päihdekuntoutujille. Vuonna 2016 valmistellussa asumispalveluiden kilpailutuksessa tavoitteena oli monipuolistaa ja selkeyttää Oulussa asumisen tarjontaa sekä suhteuttaa asumispalvelujen kriteerejä asiakkaiden kuntoutumisennusteen mukaisesti. Uusi puitesopimuskausi alkoi 1.4.2017. Hankinnassa oli uusina tuotteina mukana perinteisten tehostetun palveluasumisen ja palveluasumisen lisäksi intensiivinen tehostettu palveluasuminen, intensiivinen palveluasuminen sekä tukiasuminen.

Oulussa on tehty mielenterveysasiakkaiden asumispalveluiden kaikille pitkäaikaisasukkaille palvelusuunnitelmien ja asumistarpeen tarkistus vuosien 2014–2015 aikana. Tavoitteena on kevyempiin palveluihin siirtyminen. Kaupungin oman toiminnan ohjauspalveluita on lisätty ja lisäksi kaupungin omana toimintana on järjestetty mielenterveysasiakkaiden kuntoutus- ja arviointiyksikkö Koskivirta, jossa kolmen kuukauden jakson aikana suunnitellaan asiakkaalle palvelukokonaisuus, jolla turvataan asumisen ja kuntoutumisen edellytykset. Koskivirran asukkaat ovat pääosin nuoria ja tulevat suoraan psykiatrian osastohoidosta Koskivirtaan. Suurin osa (yli 80%) Koskivirran asukkaista ohjautuu ohjaajapalveluiden turvin omaan kotiin. Hyvinvointikeskusten sosiaalityöntekijät ohjaavat myös asiakkaita suoraan Koskivirran arviointihoitoon ja ohjaajapalveluihin. Samoin tehostetun pitkäaikaisasumisen yksikköä Allimariaa on vaiheittain muutettu asumisen arvion yksiköksi, Allimariassa asukkaat ovat pääosin yli 30 vuotiaita.

Oulun toiminnan ja talouden lukuja ei voi vertailla suoraan aikaisempiin vuosiin, koska tilastointia on uudistettu vuoden 2016 aikana.

7.1 Asumispalvelujen kokonaisuus

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalvelujen kokonaiskustannukset ja kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohti vuosina 2016 ja 2017 kuvataan taulukossa 24. Asumispalvelujen kokonaiskustannukset ovat kasvaneet Espoossa (17,1 %), Turussa (7,6 %) ja Oulussa (5,5 %), ja laskeneet Tampereella (-9,8 %) ja Vantaalla (-3,0 %). Helsingin tiedot vuodelta 2016 puuttuvat, sillä Helsinki ei saa eriteltyä mielenterveyspalvelujen asumispalvelujen kustannuksia ostopalvelujen osalta. Kuutoskaupunkien keskiarvokustannus täysi-ikäistä asukasta kohden on 59 euroa, Vantaa tuottaa asumispalvelut halvimmalla (37 euroa), ja Turussa toiminta maksaa eniten (92 euroa).

Taulukko 24. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asumispalvelut: kokonaiskustannukset (milj. €) ja kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017 sekä muutos vuodesta 2016

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2016	..	10,57	6,77	13,76	10,23	11,11	..
2017	30,23	12,38	6,57	14,80	9,22	11,72	84,92
Muutos milj. €, 2016–2017	..	1,80	-0,20	1,05	-1,01	0,61	..
Muutos %, 2016–2017	..	17,1	-3,0	7,6	-9,8	5,5	..
Kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohti, €							
2016	..	51	40	88	54	73	..
2017	56	57	37	92	47	75	59
Muutos %, 2016–2017	..	12,9	-6,6	4,4	-12,9	2,6	..

7.1.1 Päihdehuollon asumispalvelut

Päihdehuollon asumispalveluissa on tavoitteena luoda kokonaisuus, jossa eri vaiheissa oleville asiakkaille pystytään tarjoamaan kuntoutumista tukeva asumismuoto. Asumispalvelujen tavoitteena on asiakkaan asumisen turvaaminen sekä tukeminen päihdeettömyyteen ja ohjaaminen palvelujen piiriin. Päihdehuollon perinteisen, niin sanotun porrasteisen ja kuntouttavan, palvelujärjestelmän ohella, kuutoskaupungit järjestävät asumispalveluja myös asunto ensin -periaatteella, jossa pysyvän asunnon katsotaan luovan edellytyksiä sosiaalisen kuntoutumisen prosessin käynnistymiselle.

Taulukkoon 25 on koottu päihdehuollon asumispalvelujen kustannukset, asiakasmäärät ja asumisvuorokaudet vuonna 2017 sekä muutos kunkin osalta vuodesta 2016. Asumispalvelujen kustannukset ovat kuutoskaupunkien tasolla laskeneet 4,4 prosenttia. Kuntien tasolla kustannukset ovat laskeneet Tampereella (-38,1 %), Oulussa (-7,4 %) ja Vantaalla (-6,4 %). Kustannukset ovat kasvaneet eniten Espoossa (12,6 %). Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärä kuutoskaupunkien tasolla on laskenut 2,9 prosenttia edellisvuoteen nähden, ja asumisvuorokausien määrä on laskenut 5,3 prosenttia. Ostopalvelujen osuus on kuusikkokaupunkien tasolla 50,2 prosenttia, mutta vaihtelua kuntien kesken on paljon. Pienin ostopalvelujen osuus on Vantaalla (-25,0 %) ja suurin Helsingissä (7,21 %). Tampereella päihdehuollon asumispalveluiden asiakkaiden, asumisvuorokausien ja kustannusten laskuun vaikuttaa huoltokotitoiminnan lakkauttaminen helmikuussa 2017.

Taulukko 25. Päihdehuollon asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Asiakkaat		Asumisvrk		Kustannukset		Ostopalvelu
	Muutos %	Muutos %	milj. €	Muutos %	Muutos %	jen osuus, %	
Helsinki	1 134	-1,1	124 948	-1,5	7,29	1,5	72,1
Espoo	188	-4,1	32 695	-2,4	4,24	12,6	48,7
Vantaa	338	1,8	22 216	-2,6	2,05	-6,4	25,0
Turku	570	7,8	63 890	5,5	4,86	5,9	41,0
Tampere	373	-22,6	27 198	-27,6	2,51	-38,1	26,4
Oulu	262	-0,8	37 424	-15,5	3,59	-7,4	51,2
Kuusikko	2 865	-2,9	308 371	-5,3	24,54	-4,4	50,2

Viimeisen viiden vuoden aikana asumispalvelujen asiakasmäärä on kuutoskuntien tasolla pysynyt miltei samalla tasolla (taulukko 26). Asiakasmäärät ovat kuitenkin suuntaa-antavia, sillä mikään kunnista ei saa asiakas kertaalleen -tietoja ja osa asumispalvelujen asiakkaista tilastoituu aikuis-sosiaalityöhön eikä päihdepalveluihin. Yksittäisten kuntien tasolla asiakasmäärät ovat nousseet Oulussa, Turussa ja Vantaalla ja laskeneet Tampereella, Helsingissä ja Espoossa. Oulun kasvua selittää se, että päihdeasumispalveluiden asiakkaissa on vuodesta 2016 mukana ensimmäistä kertaa ostopalveluiden asiakkaat, jotka sisältyivät aiemmin mielenterveysasumispalveluiden ostopalveluihin.

Taulukko 26. Päihdehuollon asumispalvelujen asiakasmäärät vuosina 2013–2017 ja muutos vuodesta 2016

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2013	1 187	195	302	469	505	185	2 843
2014	1 166	222	331	477	542	178	2 916
2015	1 107	225	328	470	547	165	2 842
2016	1 147	196	332	529	482	264	2 950
2017	1 134	188	338	570	373	262	2 865
Muutos %, 2013–2017	-4,5	-3,6	11,9	21,5	-26,1	41,6	0,8
Muutos %, 2016–2017	-1,1	-4,1	1,8	7,8	-22,6	-0,8	-2,9

Huom! Asiakasmäärät ovat suuntaa antavia. Mikään kunnista ei saa asiakas kertaalleen -tietoa. Lisäksi joillakin kunnilla osa asiakkaista tilastoituu esimerkiksi aikuissosiaalityöhön.

Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet ovat lisääntyneet viimeisen viiden vuoden aikana 7,0 prosenttia (Taulukko 27). Vuorokaudet ovat samalla aikavälillä lisääntyneet kaikissa muissa kunnissa paitsi Tampereella, missä ne ovat vähentyneet 44,2 prosenttia. Oulussa on mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden vuorokausia tavoitteellisesti vähennetty vuosina 2013–2015, mutta v. 2016 luvussa on lisäystä ensimmäistä kertaa mukana olevien ostopalveluiden asumisvuorokausien vuoksi.

Taulukko 27. Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet vuosina 2013–2017 ja muutos vuodesta 2016

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2013	112 139	28 515	20 960	54 962	48 707	22 830	288 113
2014	123 205	31 061	21 163	56 405	47 487	22 340	301 661
2015	119 527	33 141	21 395	54 355	45 140	17 615	291 173
2016	126 914	33 516	22 798	60 581	37 585	44 302	325 696
2017	124 948	32 695	22 216	63 890	27 198	37 424	308 371
Muutos %, 2013–2017	11,4	14,7	6,0	16,2	-44,2	63,9	7,0
Muutos %, 2016–2017	-1,5	-2,4	-2,6	5,5	-27,6	-15,5	-5,3

Asiakkaiden keskimääräisiä asumisjaksojen pituuksia eri asumisen palveluissa vuonna 2017 kuvataan taulukossa 28. Asiakas asuu pisimpään intensiivisyydeltään suurimmassa palvelussa eli tehostetussa palveluasumisessa. Helsingissä asumisjakson pituus on pisin, 346 vuorokautta, ja Tampereella lyhin, 220 vuorokautta. Pisimmät tilapäisen asumisen jaksot ovat Espoossa (72 vrk) ja lyhimät Turussa (31 vrk). Palveluasumisen pituudessa on suuria kuntakohtaisia vaihteluja Oulun 309 vuorokaudesta Vantaan 70 vuorokauteen. Asumisjakson keskimääräinen pituus on kuutoskuntien tasolla laskenut tehostetussa palveluasumisessa 8,0 prosenttia ja tilapäisessä asumisessa 4,8 prosenttia.

Taulukko 28. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet palveluasumisen, tehostetun palveluasumisen ja tilapäisen asumisen palveluissa vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos			
	Helsinki	16-17 %	Espoo	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Palveluasuminen	179	0,8	107	-70,9	70	2,5	160	4,4	109	-7,3	309	46,8	158	4,6
Tehostettu palveluasuminen	346	-3,6	306	0,9	273	-8,7	247	-17,9	220	-14,5	271	-5,7	277	-8,0
Tilapäinen asuminen	58	0,0	72	7,8	34	-9,4	31	-12,6	39	13,2	68	-29,3	50	-4,8

Huom! Taulukkoa lukiessa tulee huomioida, että osa asiakkaista on aloittanut palvelumuodon edellisen vuoden puolella ja osa jatkaa seuraavan vuoden puolelle. Taulukossa ei ole esitettyä toteutuneiden asumisjaksojen pituudet.

Asumisvuorokauden keskihintoja kuvataan taulukossa 29. Palveluasumisen keskiavuorokausihinta kuusikon tasolla on 66 euroa, tehostetun palveluasumisen 106 euroa ja tilapäisen asumisen 78 euroa. Kalleinta palveluasuminen on Vantaalla (115 euroa), tehostettu palveluasumien Tampereella (129 euroa) ja tilapäinen asuminen Espoossa (194 euroa). Huomattavaa on, että Vantaalla tehostetun palveluasumisen asumisvuorokausi kustansi 60 euroa, kun kevyempi, palveluasumisen vuorokausi kustansi 115 euroa. Tämä johtuu siitä, että tehostettu palveluasuminen on kilpailutettu, eikä se ole luonteeltaan kuntouttavaa asumista. Aukkaiden perustarpeet pystytään tyydyttämään kodinomaisissa olosuhteissa.

Taulukko 29. Kustannukset asumisvuorokaudta kohden päihdehuollon asumispalveluissa vuonna 2017, euroa ja muutos vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos			
	Helsinki	16-17 %	Espoo	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Palveluasuminen	57	-1,9	72	-33,0	115	5,4	70	-1,5	84	-8,7	67	3,0	66	-4,5
Tehostettu palveluasuminen	114	50,0	115	14,6	60	-1,0	96	8,3	129	17,8	111	4	106	13,9
Tilapäinen asuminen	47	-1,4	194	25,7	117	-6,4	70	5,0	76	-46,5	94	36,2	78	-1,2

7.1.2 Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut

Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelujen asiakasmäärät, suoritteet ja kustannukset sekä muutos vuodesta 2016 kuvataan taulukossa 30. Kustannukset ovat yksittäisten kuntien tasolla kasvaneet muissa kunnissa paitsi Vantaalla, missä ne ovat laskeneet 2,2 prosenttia. Eniten kustannukset ovat kasvaneet Espoossa (18,3 %). Asiakasmäärät ovat kuusikon tasolla laskeneet 2,9 prosenttia ja asumisvuorokaudet 2,7 prosenttia. Yksittäisten kuntien tasolla asiakkaiden määrä on kasvanut Tampereella, Turussa ja Espoossa, ja vähentynyt Helsingissä, Vantaalla ja Oulussa. Asumisvuorokaudet ovat vähentyneet Helsingissä, Vantaalla ja myös Espoossa, missä asiakkaiden määrä on kasvanut. Vuorokaudet ovat lisääntyneet Oulussa, Tampereella ja Turussa.

Taulukko 30. Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut: asiakkaat, asumisvuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Asiakkaat		Asumisvrk		Kustannukset		Osto-
	Muutos %	Asumisvrk	Muutos %	milj. €	Muutos %	palvelut, %	
Helsinki	809	-10,2	247 647	-9,0	22,80	..	76,3
Espoo	240	3,9	66 894	-6,9	8,05	18,3	
Vantaa	193	-10,2	55 195	-3,4	4,48	-2,2	94,2
Turku	417	7,2	133 091	3,6	9,85	7,5	100
Tampere	331	10,0	78 141	4,4	6,66	8,0	100
Oulu	446	-5,5	98 324	4,8	8,06	11,4	79,0
Kuusikko	2 436	-2,9	679 292	-2,7	59,92	..	87,1

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä. Vaihtelua on myös kuntien välillä. Kirjaamiskäytänteiden ero vaikuttaa asumisvuorokausien määrään. Vantaalla ja Turussa asiakas kirjautuu asiakkaaksi uudelleen, jos hän vaihtaa palvelutuottajaa. Helsinki ei saa eriteltyä vuoden 2016 mielenterveyspalvelujen asumispalvelujen kustannustietoja. Vuosien 2016 ja 2017 välillä Helsingin asumispalvelupaikkoja muutettiin tuetun asumisen paikoiksi.

Asumisjakson keskimääräistä pituutta kuvataan taulukossa 31. Palveluasumisen keskimääräinen pituus on kuusikon tasolla 289 vuorokautta, kuntien sisällä vaihtelua on Tampereen 225 vuorokaudesta Oulun 308 vuorokauteen. Tehostetun palveluasumisen pituus on kuusikon tasolla 271 vuorokautta, kuntien sisällä vaihtelua on Oulun 171 vuorokaudesta Turun 319 vuorokauteen.

Taulukko 31. Asiakkaiden keskimääräiset asumisvuorokaudet palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen palveluissa vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos	
	Helsinki	16-17 %	Espoo	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Palveluasuminen	293	0,8	294	-2,4	286	7,6	319	-1,4	225	-5,5	308	14,9	289	2,2
Tehostettu palveluasuminen	309	1,6	258	-20,0	-	-	319	-6,1	249	-4,9	171	5,2	271	-1,5

Kustannukset asumisvuorokautta kohden vaihtelivat palveluasumisen 74 euron ja tehostetun palveluasumisen 100 euron välillä kuutoskaupunkien tasolla (Taulukko 32). Halvin palveluasumisen vuorokausihinta on Tampereella (57 euroa) ja kallein Espoossa (97 euroa). Tehostetun palveluasumisen halvin vuorokausihinta on Turussa (81 euroa) ja kallein Espoossa (157 euroa).

Taulukko 32. Kustannukset asumisvuorokautta kohden mielenterveysasiakkaiden asumispalveluissa vuonna 2017, € ja muutos vuodesta 2016

	Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos		Muutos	
	Helsinki	16-17 %	Espoo*	16-17 %	Vantaa	16-17 %	Turku	16-17 %	Tampere	16-17 %	Oulu	16-17 %	Kuusikko	16-17 %
Palveluasuminen	80	-	97	..	81	-28,2	69	7,5	57	5,9	65	6,1	74	1,0
Tehostettu palveluasuminen	95	4,4	157	..	-	-	81	-5,1	115	32,2	99	-33,3	100	6,1

*Espoon vuoden 2016 palveluasumisen kustannukset sisältävät sekä palveluasumisen että tehostetun palveluasumisen kustannukset. Vuodet 2016 ja 2017 eivät tältä osin ole vertailukelpoiset.

8 LAITOSHOITO

Ympäri vuorokautinen hoito tulee kyseeseen silloin, kun avohoidon keinot ovat riittämättömiä. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen laitoshoidon koostuu päihdehuollon ympärivuorokautisesta katkaisu- ja vieroitushoidosta ja kuntouttavasta laitoshoidosta sekä psykiatrisesta osastohoidosta. Palvelujen järjestämisen yleisenä suuntauksena on se, että laitoshoidon pyritään vähentämään ja siirtämään vieroitus- ja kuntoutushoidot avopalveluihin.

Kunnat ovat ensisijaisesti vastuussa päihdepalveluidensa järjestämisestä. Päihdehuoltolaissa ei oteta kantaa siihen, millä tavalla kuntien tulee järjestää palvelut. Tämän takia kuntien järjestämät päihdehuollon laitospalvelut saattavat olla keskenään hyvin erilaisia. Kunnat voivat tuottaa omat päihdepalvelunsa itse. Osassa kuntia päihdepalveluiden erityispalvelut tuotetaan kunnan omana toimintana osana sosiaalihuollon ja toisissa kunnissa osana terveydenhuollon palvelutarjontaa. Kunta voi myös hankkia päihdepalvelut ostamalla ne toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muilta julkisilta, kolmannen sektorin tai yksityissektorin palveluntuottajilta. Jotkin kunnat ovat tehneet kumppanuussopimuksen päihdepalvelun tarjoajan kanssa. Kunnat eroavat myös sen mukaan, käyttävätkö ne enemmän avohoidon vai laitoshoidon. Kunnilla on myös mahdollisuus järjestää päihdepalvelut yhdistettyinä mielenterveys- ja päihdetyön palveluina. Tällä hetkellä on suunnitteilla laajoja uudistuksia ja haasteita liittyen kuntien palvelurakenteiden uudistamiseen. Päihdepalvelujen kohdalla suurin haaste liittyy päihdepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen suunniteltuun integraatioon (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, 2009; Kuljukka, Niskala, Partanen, Kuussaari, Vormaa 2013; Stenius 2009).

Laitoshoidon kunnittain

Helsingissä psykiatrisesta sairaalahoidosta vastaa Auroran sairaala. Sairaalassa on psykiatrinen ensihoito-osasto, erityishoidon osasto, yleispsykiatrisia osastoja, mielialahäiriöosastoja sekä psykoosilinjan akuutti- ja kuntoutusosastoja. Alkoholivieroitushoidon osasto sijaitsee Malmin sairaalan yhteydessä ja huumevieroitushoidon osasto Auroran sairaalassa. Päihdehuollon laitospalvelut tuotetaan Tervalammen kartanon kuntoutuskeskuksessa. Lisäksi Helsinki on osaomistajana Ridasjärven päihdehoitokeskuksessa ja ostaa laitospalveluita puitesopimuskumppaneilta.

Espoo ostaa psykiatrisen erikoissairaanhoidon osastohoidon Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä. Laitosvieroitushoidon Espoo järjestää pääosin omana toimintana; käytössä on yksi 16-paikkainen vieroitushoidon osasto, joka toimii koko vuoden ympärivuorokautisesti. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon Espoo järjestää kokonaan ostopalveluna; palveluntuottajia on useita. Espoo on yksi Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän Ridasjärven päihdehoitokeskuksen omistajakunnista ja ostaa myös sieltä vieroitushoidon ja kuntouttavaa laitoshoidon.

Vantaa tuottaa päihdepalveluissa laitosvieroitushoidon palvelut ensisijaisesti omana toimintana. Vantaan oma päihdevieroitusyksikkö toteuttaa ympärivuorokautista vieroitushoidon alkoholia, lääkkeitä tai huumeita käyttäville täysi-ikäisille vantaalaisille sekä korvaushoidon osastoaloituksia. Hoitoaika on yksilöllinen. Lisäksi päihdevieroitusyksikkö toteuttaa huumehoitoklinikan opiaattikorvaushoidon asiakkaiden viikonlopun ja arkipyhien polikliinistä lääkkeenjakoa.

Laitosvieroitushoidon hakeudutaan lähettävän yksikön ohjaamana. Lähettävänä tahoina toimivat kunnalliset ja yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon eri toimintayksiköt. Hoitoon voi hakeutua joka päivä. Lähettävä yksikkö arvioi asiakkaan vieroitushoidon tarvetta ja kiireellisyyttä, sopii paikanvarauksesta soittamalla ja laatii kirjallisen hoitosuunnitelman. Vieroitushoidon jälkeen asiakas voi itse hakeutua tarvittaessa 1-3 vrk kestoiseen kriisihoitoon (esim. retkahduspelon takia) soittamalla suoraan yksikköön.

Vieroitushoitoon sisältyy asiakkaan päihdekierteen katkaisu, vieroitusoireiden hoito, terveydentilan ja sosiaalisen tilanteen kartoitus sekä jatkohoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu. Palvelu sisältää yksilö-, ryhmä-, yhteisö- ja lääkehoitoa sekä sosiaaliohjausta ja -neuvontaa. Tarvittaessa vieroitushoitoa hankitaan lisäksi ostopalveluna. Ostopalveluvieroitushoidosta päätöksen tekee laitoshoidon koordinaattori.

Kuntouttavaa laitoshoidoa hankitaan ensisijassa Uudenmaan Ridasjärven päihdehoitokeskuksesta, jossa Vantaa on osaomistajana. Lisäksi Vantaa hankkii muun kuntouttavan laitoshoidon ostopalveluna. Kuntouttavan laitoshoidon palvelut on kilpailutettu ja sopimuskumppaneita on kuusi. Kuntouttava laitoshoido on tarkoitettu avohoitoa tukevaksi hoitajaksoksi vaikeasti päihdeongelmallisille, joille avohuollon palvelut tai vieroitushoito laitoshoidossa eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia. Kuntouttavan laitoshoidon tavoitteena on päihdeongelmaisen kuntoutujan päihteidenkäytöstä irrottautuminen ja kuntoutuminen sekä päihteetön elämäntapa tai muu päihteidenkäytössä tavoiteltava muutos. Kuntouttava laitoshoido on osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta ja se perustuu asiakkaalle tehtävään palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan. Kuntouttavaan laitoshoido ohjaututaan lähettävän tahon toteuttaman hoidon tarpeen arvioinnin kautta. Lähetteen käsittelee ja kuntoutuspäätöksen myöntää Päihdepalveluiden ostopalvelukoordinaattori. Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella, hoitoajat ovat kuukaudesta neljään kuukauteen. Laitokset tekevät yhteistyötä asiakkaan avohoidon kanssa.

Vantaalla psykiatrinen laitoshoido toteutetaan Peijaksen sairaalassa ja muilla HUS:n psykiatrisilla osastoilla. Sairaalapalveluissa toimii HUS:n kanssa yhteinen geropsykiatrinen yksikkö, jossa on viisi paikkaa

Turussa päihdehuollon katkaisu- ja vieroitushoitoa on toteutettu sekä A-klinikkasäätiön vieroitushoitoyksikössä, että päihdepsykiatrian osastolla. Päihdehuollon laituskuntoutukset hankitaan kilpailutetuista puitesopimuspaikoista. A-klinikan alkoholikatkaisun hoitajakso on pääsääntöisesti 3-7 vrk ja huume- ja lääkevieroituksen hoitajakso 14 vrk. Vieroitushoitoyksikön tiloissa toimii myös selviämishoitoasema. Lisäksi turkulaiset voivat käyttää Salon vieroitushoitoyksikköä.

1.5.2017 alkaen Turun omat päihdepsykiatriset yksiköt fuusioituivat Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin psykiatrian kanssa, josta alkaen päihdepsykiatrian palvelut raportoidaan integroitujen palvelujen yhteydessä. Tästä syystä päihdehuollon laitoshoidon kustannukset vuosina 2016 ja 2017 näyttävät taulukon 34 mukaan pienentyneen.

Psykiatrinen laitoshoido toteutetaan Turun kaupungin (1.5.2017 alk. VSSHP:n) psykiatrisen erikoissairaanhoidon suljetuilla ja avo-osastoilla sekä Kupittaa sairaalan että Turun yliopistollisen keskussairaalan yksiköissä. Lisäksi sairaanhoitopiiri hankkii ostopalveluna hoitajaksoja valtion mielisairaaloista.

Tampereella alkoholikatkaisuhoidot järjestetään kaupungin selviämisen- ja katkaisuhoidoasemalla. Sairaalahoido edellyttävien asiakkaiden katkaisuhoidoja toteutuu Hatanpään sairaalan yleislääketieteen osastolla. Huumevieroitukset sekä opioidikorvaushoidon tarvittavat laitoshoidojaksot hankitaan ostopalveluna A -klinikkasäätiöltä sekä erityistilanteissa Taysin päihdepsykiatrian osastolta. Laituskuntoutukseen käytetään puitesopimukseen perustuen kuutta laitoshoidon yksikköä. Kuntouttava laitoshoido koostuu peruskuntoutus- ja intervallijaksoista.

Tampereella psykiatrista osastohoido tarvitsevia aikuispotilaita hoidetaan Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin (PSHP) psykiatrisilla osastoilla (Pitkäniemen sairaala, Sastamalan sairaala ja Taysin yleissairaalapsykiatrian osasto). Lisäksi ikäihmisiä hoidetaan Tampereen kaupungin Hatanpään puistosairaalan psykogeriatrisilla osastoilla.

Oulussa osastohoitoa tarvitsevia mielenterveyspotilaita (lapset, nuoret ja aikuiset) hoidetaan Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian osastoilla. Oulun kaupungin palveluohjausyksikön sosiaalityöntekijät ovat tiiviisti mukana oululaisten asiakkaiden palveluiden järjestämisessä ja ohjautumisessa mm asumis- tai ohjauspalveluihin.

Oulussa päihdepalveluiden laitoshoidon järjestetään päihdekllinikalla, jossa toteutetaan huume- ja vieroitushoidot sekä korvaushoidon aloitukset. Laitoskuntoutus päättyi 31.3.2016 ja siirryttiin järjestämään avokuntoutusta. Laitoskuntoutusta tuotetaan tarpeen mukaan ostopalveluna.

Vuoden 2016 osalta on huomioitava, että päihdekliniikka muutti kevään aikana uusiin tiloihin kaupunginsairaalaan. Paikkalukua pienennettiin ja henkilöstöä siirrettiin vahvistamaan avopalveluita. Muutto uusiin tiloihin vaikutti toteutuneisiin hoitopäivämääriin vuonna 2016.

8.1 Laitoshoidon kokonaisuus

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen laitoshoidon kokonaisuutta kuvataan taulukossa 33. Laitoshoidon kokonaiskustannukset kuutoskaupungeissa vuonna 2017 olivat 152,2 miljoonaa euroa, josta mielenterveyspalvelujen (psykiatrisen osastohoidon) osuus oli 84,4 prosenttia ja päihdepalvelujen 15,6 prosenttia. Kuntien tasolla päihdepalvelujen osuus vaihteli Tampereen 6,0 prosentista Helsingin 19,3 prosenttiin. On huomioitava, että päihdepsykiatrisen laitoshoidon raportoidaan integroiduissa palveluissa, eikä se sisälly tähän kokonaisuuteen. Kuutoskaupunkien tasolla päihdepsykiatrisen laitoshoidon kustannukset olivat 4,43 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Laitoshoidon asiakkaita oli yhteensä noin 13 500, josta mielenterveyspalvelujen asiakkaiden osuus oli 62,6 prosenttia. Kuntien sisällä osuudet vaihtelivat Tampereen 74,5 prosentista Vantaan 49,9 prosenttiin. Laitosvuorokausia oli kuutoskunnissa yhteensä noin 379 000, joista 77,6 prosenttia sijoittui mielenterveyspalveluihin. Päihdepalvelujen laitosvuorokausien osuus kokonaisvuorokausimäärästä vaihteli Tampereen 8,6 prosentin ja Vantaan 37,3 prosentin välillä. Laitoshoidon keskimääräinen vuorokausihinta päihdepalveluissa oli 281 euroa. Vähiten päihdepalvelujen hoitovuorokausi maksoi Vantaalla (220 euroa) ja eniten Oulussa (352 euroa). Psykiatrisen osastohoidon keskimääräinen vuorokausihinta kuusikon tasolla oli 436 euroa. Turku ja Tampere tuottivat palvelun 387 eurolla ja Oulu 498 eurolla.

Taulukko 33. Laitoshoidon kustannukset, asiakasmäärät ja vuorokaudet sekä kustannukset vuorokautta kohden

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2017	61,47	16,82	15,51	16,24	25,98	16,17	152,20
joista päihdepalvelujen kustannukset milj. €	11,84	2,30	3,40	3,02	1,57	1,68	23,81
joista päihdepalvelujen kustannukset %	19,3	13,7	21,9	18,6	6,0	10,4	15,6
Joista mielenterveyspalvelujen kustannukset milj. €	49,63	14,52	12,11	13,22	24,41	14,49	128,39
joista mielenterveyspalvelujen kustannukset %	80,7	86,3	78,1	81,4	94,0	89,6	84,4
Asiakasmäärä yhteensä	4 524	1 778	1 610	2 519	1 890	1 187	13 508
joista päihdepalvelujen asiakkaita	1 969	718	806	669	482	403	5 047
joista päihdepalvelujen asiakkaiden osuus %	43,5	40,4	50,1	26,6	25,5	34,0	37,4
joista mielenterveyspalvelujen asiakkaita	2 555	1 060	804	1 850	1 408	784	8 461
mielenterveysasiakkaiden osuus %	56,5	59,6	49,9	73,4	74,5	66,0	62,6
Asumis- ja hoitovuorokaudet yhteensä	144 845	44 246	41 324	45 862	69 018	33 876	379 171
joista päihdepalvelujen vuorokausia	37 231	9 746	15 418	11 692	5 957	4 782	84 826
päihdepalvelujen vuorokausien osuus %	25,7	22,0	37,3	25,5	8,6	14,1	22,4
joista mielenterveyspalvelujen vuorokausia	107 614	34 500	25 906	34 170	63 061	29 094	294 345
mielenterveysasiakkaiden vuorokausien osuus %	74,3	78,0	62,7	74,5	91,4	85,9	77,6
Kustannukset/vuorokausi yhteensä	424	380	375	354	376	477	401
päihdepalvelujen kustannukset/vrk	318	236	220	258	263	352	281
mielenterveyspalvelujen kustannukset/vrk	461	421	467	387	387	498	436

8.2 Päihdehuollon laitoshoido

Päihdehuollon laitoshoidon deflatoidut kustannukset olivat 23,81 miljoonaa euroa vuonna 2017. Kustannukset ovat laskeneet 1,0 prosenttia vuodesta 2016 (Taulukko 34). Yksittäisten kuntien tasolla kustannukset ovat laskeneet Turussa (-11,1 %) ja Tampereella (-4,9 %), pysyneet samoina Vantaalla ja nousseet muualla. Eniten kustannukset ovat kasvaneet Espoossa (4,7 %) ja Oulussa (2,6 %).

Taulukko 34. Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset vuosina 2016 ja 2017 vuoden 2017 rahan arvossa, milj. euroa ja muutos vuodesta 2016

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2016	11,78	2,20	3,39	3,40	1,65	1,64	24,06
2017	11,84	2,30	3,40	3,02	1,57	1,68	23,81
Muutos €, 2016–2017	0,06	0,10	0,00	-0,38	-0,08	0,04	-0,25
Muutos %, 2016–2017	0,5	4,7	0,1	-11,1	-4,9	2,6	-1,0

8.2.1 Katkaisu- ja vieroitushoito

Katkaisu- ja vieroitushoito on lyhytkestoista ympärivuorokautista laitoshoidoa (Mirafzali 2005; Korteniemi 2011.). Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Ympärivuorokautisessa suljetussa laitoshoidossa tapahtuvan katkaisu- ja vieroitusoidossa toteutetaan alkoholi-, keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden, huume- tai sekakäyttöongelman vieroitushoitoa sekä opioidikorvaushoidon aikaista oheiskäyttöä silloin kun vieroitusta avohoidossa ei ole mahdollista toteuttaa. Kohderyhmänä ovat myös opioidikorvaushoidossa olevat asiakkaat, joille toteutetaan korvaushoitolääkkeen vaihto tai tehdään korvaushoitoasetuksen mukaisia korvaushoidon arviointeja ja aloituksia sekä asiakkaat, jotka vieroittautuvat korvaushoitolääkkeestä. (Vantaa Sister 2011; Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto 2011; Järvenpään sosiaalisairaalan vieroitusoidon esite 2016). Katkaisuhoidoa toteutetaan myös terveyskeskusten vuodeosastoilla ja psykiatrisissa sairaaloissa.

Taulukossa 35 kuvataan katkaisu- ja vieroitusoidon asiakasmäärät, hoitovuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 sekä muutosprosentti vuodesta 2016. Katkaisu- ja vieroitusoidon asiakasmäärä on vähentynyt 0,7 prosenttia viime vuoteen nähden kuutoskaupunkien tasolla. Kuntien tasolla asiakkaiden määrä on kuitenkin lisääntynyt Oulussa ja Helsingissä. Hoitovuorokaudet ovat vähentyneet 0,9 prosenttia, ja vähennystä on kaikissa muissa kunnissa paitsi Oulussa. Niistä kunnista, jotka pystyvät tuottamaan kustannustietoja, ovat kustannukset laskeneet muualla paitsi Espoossa, missä ne ovat hieman (1,3 %) nousseet.

Taulukko 35. Päihdehuollon katkaisu- ja vieroitusoidon asiakkaat, hoitovuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Asiakkaat	Muutos %	Hoitovrk	Muutos %	Kustannukset milj.€	Muutos %
Helsinki*	1 193	8,5	10 564	14,9	4,51	-
Espoo	592	0,2	5 469	-9,5	1,51	1,3
Vantaa*	570	-1,2	6 015	-5,1	1,82	-1,3
Turku	592	-15,5	6 645	-18,8	2,17	-17,9
Tampere	364	-25,6	3 033	-14,2	1,14	-15,3
Oulu*	403	42,4	4 782	34,7	1,68	-
Yhteensä	3 714	-0,7	36 508	-0,9	12,82	-

*Helsinki ei saa erotettua katkaisu- ja vieroitusoidon ja kuntouttavan laitoshoidon kustannuksia ostopalvelujen osalta, joten tämän taulukon kustannuksissa ovat ainoastaan omat palvelut. Oulu ei saa erotettua kustannuksista korvaushoidon aloitusten kustannuksia. Vantaan oman päihdevieroituksen kustannukset sisältävät korvaushoidon laitosaloituksen ja korvaushoidon polikliinisen viikonloppuajan palvelun tuottamisen kustannukset, eikä niitä saa erotettua.

Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät ovat laskeneet viimeisen neljän vuoden aikana kuu-
toskuntien tasolla 14,2 prosenttia (Taulukko 36). Asiakasmäärät ovat laskeneet kaikissa kunnissa
Vantaata ja Oulua lukuun ottamatta. Eniten asiakasmäärät ovat laskeneet Tampereella (-45,9 %),
Helsingissä (-19,8 %) ja Turussa (-12,6 %). Asiakasmäärät ovat kasvaneet vuodesta 2016 Oulussa
(42,4 %) ja Helsingissä (8,5 %). Pidemmän aikavälin laitосkatkaisu- ja laitосvieroitushoidon asia-
kasmäärien ja hoitovuorokausien väheneminen liittyy avo- ja kotikatkokotoiminnan lisääntymiseen.

Taulukko 36. Päihdehuollon laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärät vuosina 2014–2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2014	1 487	646	571	677	673	274	4 328
2015	1 310	633	579	679	547	258	4 006
2016	1 100	591	577	701	489	283	3 741
2017	1 193	592	570	592	364	403	3 714
Muutos N, 2014–2017	-294	-54	-1	-85	-309	129	-614
Muutos %, 2014–2017	-19,8	-8,4	-0,2	-12,6	-45,9	47,1	-14,2

Huom! Vantaan luvuissa on päällekkäisyyksiä omien- ja ostopalvelujen asiakkaissa. Turun asiakkaiden väheneminen
johtuu siitä, että päihdepsykiatria tilastoidaan integroituihin palveluihin vuonna 2017.

Katkaisu- ja vieroitushoidon asiakasmäärien supistuminen näkyy myös hoidossa vietettyjen vuoro-
kausien määrän supistumisena (Taulukko 37). Hoitovuorokaudet ovat lisääntyneet vuoteen 2014
nähdessä ainoastaan Oulussa toiminnan muutoksen vuoksi. Vuodesta 2016 hoitovuorokausien määrä
on lisääntynyt Oulun lisäksi Helsingissä, mutta laskenut muissa kaupungeissa.

Taulukko 37. Päihdehuollon laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon vuorokaudet vuosina 2014–2017

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2014	13 353	7 765	6 316	8 781	4 864	2 623	43 702
2015	10 354	6 693	6 344	8 822	4 082	2 785	39 080
2016	9 195	6 046	6 337	8 182	3 534	3 550	36 844
2017	10 564	5 469	6 015	6 645	3 033	4 782	36 508
Muutos vrk, 2014–2017	-2 789	-2 296	-301	-2 136	-1 831	2 159	-7 194
Muutos %, 2014–2017	-20,9	-29,6	-4,8	-24,3	-37,6	82,3	-16,5

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä, lukuun ottamatta Helsinkiä, jossa lähtöpäivä ei
sisälly lukuihin. Kirjaamiskäytänteiden ero vaikuttaa hoitovuorokausien määrään merkittävästi. Turun vuorokausien
väheneminen johtuu siitä, että päihdepsykiatria tilastoidaan integroituihin palveluihin vuonna 2017.

Katkaisu- ja vieroitushoidon kustannukset hoitovuorokautta kohden vuosilta 2016 ja 2017 esitetään
taulukossa 38. Keskimääräinen vuorokausihinta kuusikon tasolla vuonna 2017 oli 351 euroa, yksit-
täisistä kunnista Espoo tuotti palvelun halvimmalla (276 euroa), ja Helsingissä kustannukset olivat
korkeimmat (426 euroa). Edellisvuoteen nähden kustannukset ovat nousseet muissa kunnissa paitsi
Tampereella, missä ne ovat laskeneet 1,3 prosenttia. Eniten kustannukset vuorokautta kohden ovat
nousseet Espoossa, 12,0 prosenttia.

**Taulukko 38. Kustannukset laitосkatkaisu- ja vieroitushoidon hoitovuorokautta kohden vuosina 2016
ja 2017, vuoden 2017 rahan arvossa €**

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2016	..	246	291	323	379	..	..
2017	426	276	302	327	375	352	351
Muutos %, 2016–2017	..	12,0	4,0	1,1	-1,3	..	..

Huom! Lähtöpäivän tilastointi vaihtelee omien- ja ostopalvelujen välillä. Vaihtelua on myös kuntien välillä. Kirjaamiskäy-
tänteiden ero vaikuttaa hoitovuorokausien määrään. Helsinki ei saa erotettua katkaisu- ja vieroitushoidon ja kuntouttavan

laitoshoidon kustannuksia ostopalvelujen osalta vuonna 2017. Taulukossa ovat ainoastaan oman toiminnan tiedot. Vantaan ja Tampereen kustannuksiin sisältyy korvaushoidon viikonloppukäyntien kustannuksia, mitkä eivät sisälly muiden kaupunkien katkaisu- ja vieroitushoidon kustannuksiin.

8.2.2 Kuntouttava laitoshoido

Päihdehuollon kuntouttava laitoshoido on ympärivuorokautista pitempiaikaista laitoshoidoa. Kuntouttava laitoshoido on osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta ja se perustuu asiakkaalle tehtävään palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan (Korteniemi 2011.) Kuntouttava laitoshoido on tarkoitettu avohoidon tukeväksi hoitajaksoksi vaikeasti päihdeongelmallisille, joille avohuollon palvelut tai katkaisusekä vieroitushoido laitoshoidossa eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia, tai joiden kuntoutuminen edellyttää väliaikaista irrottautumista normaalista elinympäristöstä. Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Hoitokasojen kesto vaihtelee viikosta muutamaaan kuukauteen. (Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto 2011; Päihdekuntoutus, A-klinikkasäätiö 2015; Vantaa Sister 2011.)

Kuntouttavan laitoshoidon kustannukset kuutoskaupungeissa olivat 8,73 miljoonaa euroa vuonna 2017. Kustannukset ovat kasvaneet kaikissa kunnissa, eniten Tampereella, missä kasvua on 40,8 prosenttia vuodesta 2016. Asiakasmäärä on kuutoskuntien tasolla vähentynyt 11,3 prosenttia ja hoitovuorokausien määrä 5,6 prosenttia (Taulukko 39). Asiakasmäärät ovat vähentyneet muissa kunnissa paitsi Tampereella, missä asiakkaiden määrä on kasvanut 19,2 prosenttia. Eniten asiakkaiden määrä on vähentynyt Espoossa (20,8 %). Oulun kuntouttava (laitos)hoito on toteutettu avohoidona vuodesta 2016 lähtien. Hoitovuorokaudet ovat niin ikään vähentyneet kuusikon tasolla, mutta lisääntyneet Tampereella (43,3 %) ja Turussa (12,9 %).

Taulukko 39. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakkaat, hoitovuorokaudet ja kustannukset vuonna 2017 ja muutos vuodesta 2016

	Asiakkaat	Muutos %	Hoitovrk	Muutos %	Kustannukset milj.€	Muutos %
Helsinki	776	-9,3	26 667	-5,4	5,08	..
Espoo	126	-20,8	4 277	-3,7	0,79	11,6
Vantaa	236	-17,8	9 403	-2,9	1,58	1,9
Turku	77	-1,3	5 047	12,9	0,85	12,8
Tampere	118	19,2	2 924	43,3	0,43	40,8
Oulu	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	1 333	-11,3	48 318	-5,6	8,73	..

*Helsinki ei saa erotettua katkaisu- ja vieroitushoidon ja kuntouttavan laitoshoidon kustannuksia ostopalvelujen osalta, joten tämän taulukon kustannuksissa ovat ainoastaan omat palvelut.

Kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärä on kuusikon tasolla laskenut viimeisen neljän vuoden aikana 24,1 prosenttia. Asiakasmäärät ovat supistuneet viime vuosina erityisesti Espoossa, Tampereella ja Helsingissä. Oulussa on siirrytty kokonaan avokuntoutukseen vuonna 2016. (Taulukko 40). Kuutoskaupunkien tasolla kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärä on pienentynyt noin 420 asiakkaalla vuosien 2014 ja 2017 välillä. Helsingissä laitoshoidon asiakasmäärien ja hoitovuorokausien lasku johtuu strategisesta tavoitteesta keventää palvelurakennetta. Tavoitteeseen liittyy tavoite päihdehuollon laitosjaksojen lyhenemisestä ja toistuvien laitosjaksojen vähenemisestä avohoidon tiiviimmän tuen avulla.

Taulukko 40. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon asiakasmäärät vuosina 2014–2017 ja muutos vuodesta 2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2014	1 007	218	235	56	166	74	1 756
2015	875	173	253	80	83	75	1 539
2016	856	159	287	78	99	24	1 503
2017	776	126	236	77	118	-	1 333
Muutos N, 2014–2017	-231	-92	1	21	-48	-	-423
Muutos %, 2014–2017	-22,9	-42,2	0,4	37,5	-28,9	-	-24,1

Kuntouttavan laitoshoidon vuorokausien supistuminen on myötäillyt asiakasmäärän laskua (Taulukko 41). Espoon hoitovuorokaudet ovat vähentyneet 49,7 prosenttia ja Tampereen 30,4 prosenttia viimeisen neljän vuoden aikana. Vähiten hoitovuorokaudet ovat vähentyneet Vantaalla. Turun hoitovuorokaudet taas ovat samalla ajanjaksolla lisääntyneet 47,4 prosenttia. Keskimääräiset hoitovuorokaudet asiakasta kohti vaihtelevat Tampereen 25 vuorokaudesta Turun 66 vuorokauteen, kuusikon keskiarvon ollessa 36 vuorokautta. Toiminta on pitkälti siirtynyt avopalveluihin, erityisesti opioidikorvaushoitoon.

Taulukko 41. Päihdehuollon kuntouttavan laitoshoidon vuorokaudet vuosina 2014–2017 ja muutos vuodesta 2014

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko
2014	36 116	8 501	10 220	3 423	4 199	1 708	64 167
2015	29 524	5 952	10 408	5 117	1 944	2 012	54 957
2016	28 181	4 441	11 518	4 471	2 041	523	51 175
2017	26 667	4 277	9 403	5 047	2 924	-	48 318
Muutos N, 2014–2017	-9 449	-4 224	-817	1 624	-1 275	-	-15 849
Muutos %, 2014–2017	-26,2	-49,7	-8,0	47,4	-30,4	-	-24,7
Keskimääräiset vuorokaudet /asiakas vuonna 2017	34	34	40	66	25	-	36

Huom! Lähtöpäivä ei sisälly lukuihin.

8.3 Psykiatrinen osastohoito

Psykiatrisen osastohoidon kustannukset, asiakasmäärät ja hoitovuorokaudet vuonna 2017 esitetään taulukossa 42. Kuutoskaupunkien yhteiskustannukset vuonna 2017 olivat 128,39 miljoonaa euroa, josta Helsingin osuus oli noin 39 prosenttia ja pääkaupunkiseudun kuntien osuus yhteensä noin 59 prosenttia. Kustannukset ovat kuusikon tasolla laskeneet 2,4 prosenttia vuodesta 2016, mutta kustannukset ovat laskeneet ainoastaan Helsingissä (-14,1 %) ja Vantaalla (-11,3 %), ja nousseet muualla.

Psykiatrisen osastohoidon asiakkaita kuutoskaupungeissa oli 8 461, ja hoitovuorokausia yhteensä 294 345. Asiakkaiden määrä on edellisvuoteen nähden kasvanut 13,9 prosenttia, mutta hoitovuorokausien määrä laskenut 3,2 prosenttia kuutoskuntien tasolla. Yksittäisten kuntien kohdalla asiakasmäärät ovat kasvaneet eniten Turussa (46,0 %) ja Espoossa (26,0 %). Missään kunnassa asiakkaiden määrä ei ole vähentynyt edellisvuodesta. Hoitovuorokaudet ovat vähentyneet muissa kunnissa paitsi Espoossa (16,3 %) ja Turussa (1,4 %).

Hoitovuorokausia asiakasta kohden kertyi keskimäärin 35. Kaupunkien tasolla vaihtelua keskimääräisessä hoidon pituudessa oli Turun 18 vuorokauden ja Tampereen 45 vuorokauden välillä. Psykiatrisen osastohoidon keskihinta kuusikon tasolla oli 436 euroa, hinta vaihteli Turun ja Tampereen 387 euron ja Oulun 498 euron välillä.

Taulukko 42. Psykiatrisen osastohoidon kustannukset, asiakkaat ja hoitovuorokaudet vuonna 2017 sekä muutos vuodesta 2016, sekä kustannukset hoitovuorokautta kohden vuonna 2017

	Helsinki*	Espoo*	Vantaa*	Turku	Tampere*	Oulu*	Kuusikko
Kustannukset milj. € 2017	49,63	14,52	12,11	13,22	24,41	14,49	128,39
Muutos 2016-2017, %	-14,1	7,8	-11,3	31,0	10,1	0,8	-2,4
Josta akuuttihoitoon kustannukset, %	79,7	73,9	75,0	24,6	42,0	..	56,8
Josta kuntoutushoidon kustannukset, %	..	..	0,0	32,6	..	..	3,4
josta oikeuspsykiatrisen hoidon kustannukset, %	11,1	9,1	12,1	27,3	14,8	11,8	13,4
josta vanhuspsykiatristen yksikköjen kustannukset, %	9,2	17,1	12,8	15,5	43,2	8,3	17,5
Asiakkaat	2 555	1 060	804	1 850	1 408	784	8 461
Muutos 2016-2017, %	1,5	26,0	2,0	46,0	11,3	4,8	13,9
Josta akuuttihoitoon asiakkaat %	87,4	72,3	83,6	82,0	52,1	..	70,0
Josta kuntoutushoidon asiakkaat %	..	..	..	5,5	..	..	1,2
josta oikeuspsykiatrisen hoidon asiakkaat %	2,8	2,9	4,5	1,3	3,3	3,7	2,8
josta vanhuspsykiatristen yksikköjen asiakkaat %	9,8	24,8	11,9	11,2	44,6	6,6	17,7
Hoitovuorokaudet	107 614	34 500	25 906	34 170	63 061	29 094	294 345
Muutos 2016-2017, %	-6,8	16,3	-17,2	1,4	-0,04	-6,0	-3,2
Josta akuuttihoitoon vuorokaudet %	74,9	61,4	69,1	26,7	36,3	..	51,5
Josta kuntoutushoidon vuorokaudet %	..	..	0,0	35,2	..	..	4,1
josta oikeuspsykiatrisen hoidon vuorokaudet %	15,6	10,9	17,1	24,3	14,2	17,7	16,1
josta vanhuspsykiatristen yksikköjen vuorokaudet, %	9,6	27,7	13,8	13,8	49,5	6,2	20,8
Kustannukset € / hoitovuorokausi	461	421	467	387	387	498	436
Muutos 2016-2017, %	-9,6	-9,0	5,1	26,8	8,1	5,2	-1,0
Keskimääräinen hoitojakson pituus vrk/asiakas	42	33	32	18	45	37	35

*=akuutti- ja kuntoutushoitoa ei pystytä erittelemään

Huom! Vantaan laitoshoidon tiedoista puuttuu omista sairaalapalveluissa toimivan HUS:n kanssa yhteisen geropsykiatrisen yksikön tiedot (Havukosken psykogeriatrinen osasto siirtynyt osaksi Vantaan sairaalaa, 5 paikkaa, vuonna 2017 49 hoitojaksoa)

9 YHTEENVETO TOIMINTA- JA KUSTANNUSTIEDOISTA

Kuutoskaupunkien päihde- ja mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset vuodelta 2017 olivat 447,9 miljoonaa euroa. Näistä integroitujen palvelujen kustannukset olivat 28,2 miljoonaa, päihdepalvelujen kustannukset 106,5 miljoonaa ja mielenterveyspalvelujen kustannukset 313,2 miljoonaa euroa. Deflatoidut kokonaiskustannukset kasvoivat 1,5 prosenttia vuodesta 2016. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden olivat kuusikkokaupunkien tasolla 311 euroa, ja ne ovat pysyneet samalla tasolla edellisvuoteen nähden.

Päihdehuollon palvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 23,8 prosenttia. Päihdehuollon palvelujen kustannukset 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden olivat kuusikkokaupunkien tasolla 74 euroa, ja ne ovat pysyneet samalla tasolla edellisvuoteen nähden. Mielenterveyspalvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli 69,9 prosenttia. Kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden olivat 218 euroa kuutoskaupunkien tasolla, ja asukaskohtaiset kustannukset ovat laskeneet 2 euroa edellisvuodesta.

Päihdehuollon kokonaiskustannuksista suurin osa kohdistui avohuollon palveluihin. Avohuollon palvelujen osuus kokonaiskustannuksista oli 30,2 prosenttia (32,1 miljoonaa euroa). Seuraavaksi eniten kustannuksia kohdistui kotiin vietäviin palveluihin ja asumispalveluihin. Kotiin vietävien palvelujen osuus oli 24,0 prosenttia (25,6 miljoonaa euroa) ja asumispalvelujen osuus 23,5 prosenttia (25,0 miljoonaa euroa). Laitoshoidon palvelut muodostivat 22,4 prosenttia (23,8 miljoonaa euroa) Mielenterveyspalveluista suurin osa kustannuksista, 41,0 %, (128,4 miljoonaa euroa) kohdistui laitoshoittoon. Avohoidon palvelujen osuus kustannuksista oli 31,4 % (98,5 miljoonaa euroa) ja asumispalvelujen 19,1 % (59,9 miljoonaa euroa). Kotiin vietävien palvelujen osuus kustannuksista oli 7,2 prosenttia (22,7 miljoonaa euroa) ja työ- ja päivätoiminnan osuus 1,2 prosenttia (3,7 miljoonaa euroa).

Kuutoskuntien tasolla eniten asiakkaita oli mielenterveysavopalveluissa (38,2 % kaikista asiakkaista) ja toiseksi eniten integroiduissa palveluissa (26,3 %). Seuraavaksi suurin asiakasryhmä olivat päihdehuollon avopalvelujen asiakkaat (13,0 %). Pienimmät asiakasryhmät olivat työ- ja päivätoiminnassa (1,0 %) sekä asumispalveluissa (päihdehuollon asumispalvelut 1,8 % ja mielenterveyspalvelujen asumispalvelut 1,6 %). Kuusikon tasolla eniten asiakkaita oli psykiatrisessa avohoidossa (noin 60 000) ja perustason mielenterveyspalveluissa (noin 38 000). Päihdepalveluissa asiakkaita oli eniten päihdepoliklinikoilla (noin 13 000). Asiakasmäärien kohdalla on huomioitava, että sama asiakas saattaa käyttää eri palveluja, ja voi sisältyä lukuihin enemmän kuin kerran. Todellinen asiakkaiden määrä on pienempi kuin raportoitu yhteissumma.

Helsingin päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 52,3 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 1,4 prosenttia. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa (31,7 %) kohdistui kotiin vietäviin palveluihin, ja seuraavaksi suurin osa (31,4 %) avopalveluihin. Laitospalvelujen osuus oli 22,6 prosenttia ja asumispalvelujen 14,2 prosenttia. Mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 120,6 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset laskivat 3,2 prosenttia edellisvuodesta. Mielenterveyspalvelujen kustannuksista suurin osa kohdistui laitoshoittoon, sen osuus oli 41,2 prosenttia. Avopalveluihin kohdistui 33,9 prosenttia, asumispalveluihin 18,9 prosenttia ja kotiin vietäviin palveluihin 6,1 prosenttia kustannuksista. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat 11,6 miljoonaa euroa, ja niistä suurin osa (4,9 miljoonaa) kohdistui päihdepsykiatrisiin palveluihin. Perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin kohdistui 3,6 miljoonaa euroa.

Espoon päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 12,6 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kustannukset kasvoivat 11,8 prosenttia vuodesta 2016. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa

kohdistui asumispalveluihin (34,2 %), ja kotiin vietäviin palveluihin (30,9 %). Laitospalvelujen osuus päihdehuollon kustannuksista oli 18,2 prosenttia ja avopalvelujen 16,7 prosenttia. Espoon mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 37,0 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset laskivat 3,2 prosenttia edellisvuodesta. Kustannuksista suurin osa kohdistui laitoshoittoon, sen osuus oli 39,2 prosenttia. Avopalvelujen osuus oli 31,5 prosenttia, asumispalvelujen 21,8 prosenttia, kotiin vietävien palvelujen osuus 5,3 prosenttia, ja työ- ja päivätoiminnan osuus 2,2 prosenttia mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannuksista. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat 4,5 miljoonaa euroa, ja niistä suurin osa kohdistui perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin (1,9 miljoonaa euroa) ja päihdepsykiatriisiin palveluihin (1,9 miljoonaa euroa).

Vantaan päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 10,7 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kustannukset laskivat 1,5 prosenttia edellisvuoteen nähden. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa kohdistui avopalveluihin (33,8 %). Seuraavaksi suurin osa kohdistui laitospalveluihin (31,8 %). Asumispalvelujen osuus oli 19,6 prosenttia ja kotiin vietävien palvelujen osuus 14,7 prosenttia. Vantaan mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 201 olivat 30,0 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset laskivat 6,8 prosenttia edellisvuodesta. Vantaan kustannuksista suurin osa kohdistui laitoshoittoon (40,4 %). Seuraavaksi suurin osuus kohdistui avopalveluihin (35,1 %). Asumispalvelujen osuus kustannuksista oli 15,0 prosenttia ja kotiin vietävien palvelujen osuus 9,5 prosenttia. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat 2,4 miljoonaa euroa, ja niistä suurin osa (0,9 miljoonaa euroa) kohdistui päihdepsykiatriisiin palveluihin. Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen osuus oli miltei yhtä suuri, 0,8 miljoonaa euroa.

Turun päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 11,7 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 5,4 prosenttia. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa kohdistui asumispalveluihin (42,3 %). Seuraavaksi suurin osa kohdistui laitospalveluihin (25,8 %). Avopalvelujen osuus oli 22,7 prosenttia ja kotiin vietävien palvelujen osuus 9,2 prosenttia kokonaiskustannuksista. Turun mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 36,7 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 5,1 prosenttia. Kustannuksista suurin osa kohdistui laitoshoittoon, sen osuus oli 36,1 prosenttia. Avopalvelujen osuus oli 30,3 prosenttia, asumispalvelujen osuus 26,9 prosenttia, kotiin vietävien palvelujen osuus 6,7 prosenttia ja työ- ja päivätoiminnan osuus 0,1 prosenttia kokonaiskustannuksista. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat 2,9 miljoonaa euroa, ja niistä suurin osa (1,4 miljoonaa euroa) kohdistui päihdepsykiatriisiin palveluihin. Perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin kohdistui 0,9 miljoonaa euroa.

Tampereen päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 11,5 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kustannukset laskivat 3,9 prosenttia edellisvuoteen nähden. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa kohdistui avohuoltoon (44,4 %). Asumispalvelujen osuus oli seuraavaksi suurin (22,4 %). Kotiin vietävien palvelujen osuus oli 19,6 prosenttia ja laitospalvelujen 13,7 prosenttia. Tampereen mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 49,5 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset kasvoivat 11,6 prosenttia edellisvuodesta. Kustannuksista 49,4 prosenttia kohdistui laitoshoittoon ja 22,8 prosenttia avopalveluihin. Asumispalvelujen osuus oli 13,5 prosenttia, kotiin vietävien palvelujen 10,8 prosenttia ja työ- ja päivätoiminnan osuus 3,5 prosenttia mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannuksista. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat 5,4 miljoonaa euroa. Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen osuus oli suurin, 3,6 miljoonaa euroa, ja päihdepsykiatrian osuus oli 1,3 miljoonaa euroa.

Oulun päihdehuollon kokonaiskustannukset olivat 7,6 miljoonaa euroa vuonna 2017. Deflatoidut kokonaiskustannukset laskivat 1,0 prosenttia edellisvuodesta. Päihdehuollon kustannuksista suurin osa kohdistui asumispalveluihin (47,2 %). Avohuollon palveluihin kohdistui 28,7 prosenttia, laitospalveluihin 21,7 prosenttia ja kotiin vietäviin palveluihin 2,4 prosenttia kustannuksista. Oulun mielenterveyspalvelujen kustannukset vuonna 2017 olivat 39,5 miljoonaa euroa. Deflatoidut kustannukset kasvoivat 2,2 prosenttia edellisvuodesta. Laitoshoidon osuus kokonaiskustannuksista oli

36,7 prosenttia, avopalvelujen osuus oli seuraavaksi suurin, 33,1 prosenttia. Asumispalveluihin kohdistui 20,4 prosenttia, kotiin vietäviin palveluihin 6,9 prosenttia ja työ- ja päivätoimintaan 2,9 prosenttia mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannuksista. Integroitujen palvelujen kustannukset olivat Oulussa 1,4 miljoonaa euroa. Kustannukset kohdistuivat perustason päihde- ja mielenterveyspalveluihin (0,7 miljoonaa euroa) ja ehkäiseviin palveluihin (0,7 miljoonaa euroa). Päihdepsykiatrian kustannuksia ei Oulussa pystytä erottamaan psykiatrian kustannuksista, eikä nuorisoseuran kustannuksia päihdepoliikkliniikoiden kustannuksista.

LÄHTEET

Alkoholiongelman hoito. 2015. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Päihdelääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. <http://www.kaypahoito.fi> [Viitattu 4.11.2015.]

EMCDDA (Euroopan huumeaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus) (2014). Euroopan huumeraportti. www.emcdda.europa.eu/...cfm/att_213154_FI_TDAT13001FIN1.pdf

Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto. Palvelukuvaus päihdehoitopalvelujen järjestämisestä. Tarjouspyyntö nro 6/2011 LIITE 1 7.7.2011 (korjattu 18.8.2011).

http://www.hel.fi/static/public/hela/Sosiaalilautakunta/Suomi/Paatos/2011/Sosv_2011-11-22_Soslk_18_Pk/70DF2303-D36A-4ACE-A350-85300C05311A/Liite.pdf

Innokylä -verkkopalvelu. Avoin innovaatioyhteisö. 2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.innokyla.fi/web/verstas104276/etusivu/-/verstas/perustiedot>

Kuljukka Leena, Niskala Maija, Partanen Airi, Kuussaari Kristiina, Vormo Helena (2013) Päihdepalveluihin pääsy suurissa kunnissa vuosina 2011 ja 2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Työpaperi 38/2013. Helsinki 2013. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116123/URN_ISBN_978-952-302-026-9.pdf?sequence=1

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma (2009) Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2009:3.

Mielenterveystalo. www.mielenterveystalo.fi/nettiterapiat

Mirafzali, Saeid (2005) Alcohol Withdrawal Delirium. Archives of international medicine. Vol 165. Mar 14. 2005. p.538

Moring, Juha; Martins, Anne; Partanen, Airi; Bergman, Viveca; Nordling, Esa ja Nevalainen, Veijo (2011): Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009-2015 – Toimeenpanosta käytäntöön 2010. THL: Raportti 6/2011

Moring, Juha; Bergman, Viveca; Nordling, Esa; Markkula, Jaana; Partanen, Airi, Soikkeli, Markku (2013): Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 - Monipuolista sisällöllistä ja rakenteellista kehittämistä 2012. THL

Mäkelä, Rauno; Murto, Lasse (2013) Päihdehuollon palvelujärjestelmä. Teoksessa Peltoniemi, Teuvo (toim.) (2013): Pääasiana alkoholi - käyttö, haitat, hoito, politiikka nyt ja 2040. Oy Lundbeck Ab, Helsinki

Ollgren, J.; Forsell M.; Varjonen, V.; Alho, H.; Brummer-Korvenkontio, H.; Kainulainen, H.; Karjalainen, K.; Kotovirta, E.; Partanen, A.; Rönkä, S.; Seppälä, T.; Virtanen, A. (2014) Amfetamiinien ja opioidien ongelmakäytön yleisyys Suomessa 2012. Yhteiskuntapolitiikka 5/2014;79/485–498. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116870/ollgren.pdf?sequence=2>

Partanen, Airi; Solin, Pia; Ahlgren, Aulikki; Bergman, Viveca; Karjalainen, Jouko; Kesänen, Minna; Markkula, Jaana; Marttunen, Mauri; Moring, Juha; Mustalampi, Saini; Nordling, Esa; Partonen, Timo; Santalahti, Päivi; Tuulos, Tytti; Wuorio, Sanna (2015b) Miten mielenterveys- ja päihdetyön kehittäminen jatkuu? Teoksessa Partanen ym. 2015.

Partanen, Airi; Vormaa, Helena; Alho, Hannu & Leppo, Anna (2014) Opioidiriippuvuuden lääkkeellinen vieroitus- ja korvaushoito Suomessa. Suomen lääkäri-lehti 69 (7), 481–486. <http://www.fimnet.fi/cl/laakarilehti/pdf/2014/SLL72014-481.pdf>

Päihdekuntoutus. A-klinikkasäätiö Päihdesairaala (2015) http://toimipaikka.a-klinikka.fi/paihdesairaala/sites/toimipaikka.a-klinikka.fi/paihdesairaala/files/Esite%20p%C3%A4ihdekuntoutus_0.pdf

Selin, J., Perälä, R., Stenius, K., Partanen, A., Rosenqvist, P., & Alho, H. (2015). Opioidikorvaushoito Suomessa ja muissa Pohjoismaissa: vakiintunut hoitomuoto mutta vaihteleva käytäntö. Suomen lääkäri-lehti, 70(19)

Sisäasiainministeriö (2011) Sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen työryhmä. Päihtyneiden kiinniottamista, kuljettamista, kohtelua ja hoitoa selvittäneen työryhmän lopPURaportti. Sisäasiainministeriön julkaisut 5/2011. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2006) Päihtyneen henkilön akuuttihoito – sosiaali- ja terveysministeriön ohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:65. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Stenius, Kerstin (2009) Jälkisanat: Järjestelmänäkökulma suomen päihdehuoltoon. Teoksessa Tammi Tuukka, Aalto Mauri & Koski-Jännes Anja (toim.) Irti päihdeongelmista. Porvoo: WS Bookwell.

Stenius, Kerstin; Tammi, Tuukka; Kuussaari, Kristiina; Hirschovits-Gerz, Tanja (2015) Vaikuttaako mielenterveys- ja päihdepalvelujen integraatio? Palvelujärjestelmän integraatio tutkimuksen kohteena. 171–182. Teoksessa Partanen, Airi; Moring, Juha; Bergman, Viveca; Karjalainen, Jouko; Kesänen, Minna; Markkula, Jaana; Marttunen, Mauri; Mustalampi, Saini; Nordling, Esa; Partonen, Timo; Santalahti, Päivi; Solin, Pia; Tuulos, Tytti; Wuorio, Sanna (2015) Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 - Miten tästä eteenpäin? THL työpapereita 20/2015.

STM (2008). Suomen asetuskokoelma 2008, No. 33. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä.

Suomen virallinen tilasto (SVT 2018a) Julkisten menojen hintaindeksi [verkkajulkaisu]. ISSN = 1798–4505. Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/jmhi/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT 2018b) Väestörakenne [verkkajulkaisu]. ISSN = 1797–5379. Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/index.html>.

Suvisaari, Jaana; Viertiö, Satu; Solin, Pia ja Partonen, Timo (2018): Mielenterveys. Teoksessa Koponen, Päivikki; Borodulin, Katja; Lundqvist, Annamari; Sääksjärvi, Katri ja Koskinen, Seppo (toim.): Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa. FinTerveys 2017 -tutkimus. THL Raportti 4/2018. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136223>

Tilastokeskus 2018, *Työkyvyttömyyseläkettä saaneet*, osoitteessa <https://findikaattori.fi/fi/76>, (viitattu 27.6.2018)

THL (2017). Päihdetilastollinen vuosikirja 2017. Alkoholi ja huumeet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-972-9>

LIITTEET

Liite 1: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen määritelmät 2017

Tiedonkeruun yleiset periaatteet ja määritelmät

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen raportissa tarkastellaan erityispalveluja. Lait päihdehuollosta (41/1986) ja mielenterveyspalveluista (1116/1990 ja 1066/2009) asettavat päihde- ja mielenterveyspalvelujen järjestämisen tarvittavassa laajuudessa kunnan tehtäväksi. Laki päihdehuollosta määrittelee palvelujen tavoitteiksi ”ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta.” Mielenterveystyöllä tarkoitetaan puolestaan ”yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä.”

Kuusikko-raportissa tarkasteltaviin integroituihin päihde- ja mielenterveyspalveluihin sisältyvät ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut, perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut, nuori-soasemat ja päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoito. Päihdehuollon erityispalveluihin sisältyvät polikliiniset palvelut, korvaushoito, kotiin vietävät palvelut, asumispalvelut, kuntouttava laitoshoido sekä katkaisu- ja vieroitushoito laitoksissa. Mielenterveyspalvelujen raportoitaviin erityispalveluihin sisältyvät psykiatrinen avohoito, psykoterapiat, kotiin vietävät palvelut, asumispalvelut sekä psykiatrinen osastohoito.

Päihde määritellään Kuusikko-raportissa samoin kuin laissa päihdehuollosta eli päihde on alkoholi-juoma tai muu päihtymistarkoituksessa käytettävä aine. Joiltakin osin Kuusikko-raportissa on kuitenkin tietoja myös toiminnallisista riippuvuuksista eli esimerkiksi peliriippuvuudesta.

PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSPALVELUJEN KUSTANNUSTEN, SUORITTEIDEN JA ASIAKSMÄÄRIEN RAPORTOINNIN PERIAATTEET

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten, suoritteiden ja asiakasmäärien raportoinnissa ollaan valtakunnallisesti siirtymässä sote-tietopakettiraportointiin lähivuosien aikana. Sote-tietopakettiajattelussa päihde- ja mielenterveyspalvelut kuuluvat samaan pakettiin. Tämän vuoksi mielenterveyspalvelut ovat olleet mukana Kuusikkoraportoinnissa vuodesta 2016 lähtien. Palvelupakettiajattelussa kaikki kustannukset tulee kohdentaa palvelupaketeille, tieto kuluista tarvitaan sekä brutto-että nettotasolla ja kustannuksiin tulee sisällyttää myös sisäiset erät ja vyörytykset. Tuotos on palvelupakettiajattelussa ensisijaisesti hoidettu asiakas/vuosi tai hoidossa ollut asiakas/vuosi. Asiakasmäärät tulee saada raportoinnissa tilastoitua kertaalleen sekä palveluittain, toiminnoittain että koko palvelupakettitasolla. Tähän asiakas kertaalleen –raportointiin ei kuitenkaan vielä päihde- ja mielenterveyspalvelujen Kuusikko-raportoinnissa päästä. Kuusikkokunnilla ei vielä ole valmiuksia palvelupakettien mukaiseen raportointiin esimerkiksi seuraavista syistä: tietojärjestelmät eivät keskustele keskenään ja mielenterveyspuolen kanssa tehtävien yhteisajojen käytännön toteutus vaatisi lisäresursseja.

Tietopaketeissa tukipalvelujen ja hallinnon kustannukset kohdistetaan tietopaketeille joko sisäisen laskutuksen tai kustannusvyörytysten kautta. Osa palveluista voidaan hankkia myös ostopalveluna ulkopuoliselta palveluntuottajalta, jolloin kohdistus tapahtuu ulkoisen laskutuksen perusteella. Tukipalvelujen laskutus ja hallinnon vyörytys tehdään nettona. Lähtökohtaisesti tukipalvelujen ja hallinnon kustannukset kohdistetaan sote-tietopaketeille todellisen käytön mukaisesti. Myös ostopalveluille tulee kohdistaa hallinnon kustannukset. Hallinnon kustannukset kohdistetaan ostopalveluille kokonaiskustannusten suhteessa pois lukien sairaanhoitopiirien kustannukset, joihin vyöry-

tyksiä ei tehdä. Päihdepalveluihin ei aiempina vuosina ole sisällytetty vyörytyksiä, vaan kustannustietoihin ovat sisältyneet ainoastaan palvelujen tuottamisen välittömät kustannukset. Vuodesta 2017 vyörytykset kuitenkin sisältyvät sekä omien että ostopalvelujen kustannuksiin, ja kustannustietoja on korjattu takautuvasti myös vuoden 2016 osalta. Tästä johtuen kustannukset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään ennen ja jälkeen vuoden 2016.

Toiminta- ja kustannustiedot kootaan koko tarkasteluvuoden ajalta. Toiminta- ja kustannustiedoissa erotellaan kunnan itse tuottamat ja kunnan ostamat palvelut. Kuntayhtymän, kolmannen sektorin ja yhdistysten toimintatiedot ja kustannukset kuuluvat ostopalveluihin. Tiedonkeruussa ei eritellä bruttokustannuksia ja asiakasmaksuja, vaan kaikki vertailut tehdään nettokustannuksista. Silloin, kun työntekijä jalkautuu esimerkiksi erityistasolta perustasolle, eikä tälle toiminnalle ole omaa kustannuspaikkaa, raportoidaan kyseisestä toiminnasta ainoastaan henkilöstökulut.

Asiakasmäärät ilmoitetaan palvelukohtaisesti, ja asiakkaiden yhteismäärä muodostuu näiden eri palvelujen summasta. Koska sama asiakas voi käyttää monia eri palveluja, on yhteenlaskettu asiakkaiden kokonaismäärä suurempi, kuin mitä se todellisuudessa on. Tähän raportointitapaan työryhmä on päätenyt siitä syystä, että osassa kuntia päihde- ja mielenterveyspalvelut kirjataan eri tietojärjestelmiin tai manuaalisesti, mistä johtuen ei saada henkilötunnus kertaalleen -tietoja. Lisäksi tietyissä, erityisesti päihdehuollon, palveluissa on mahdollista asioida nimettömänä, esimerkiksi terveysneuvonta ja päivätoiminta. Mikäli mahdollista, kunnat ilmoittavat asiakasmäärät myös ”henkilötunnus kertaalleen” -muodossa, mutta näitä lukuja ei käytetä vertailuissa.

Asiakkaista pyritään keräämään myös ikäryhmäkohtaista tietoa siten, että ilmoitetaan 18-64 -vuotiaiden asiakkaiden määrä (joista erikseen 18-24 -vuotiaat ja 25-64 -vuotiaat) ja yli 65-vuotiaiden asiakkaiden määrä. Jos tämä ei ole mahdollista, ilmoitetaan ainoastaan asiakkaiden kokonaismäärä.

Suoritteina raportoidaan palvelusta riippuen joko käyntien tai hoitovuorokausien määrä, jotka nekin eritellään omiin ja ostopalveluihin. Tietyissä palveluissa naisasiakkaiden määrä ilmoitetaan erikseen.

Koontitietopohjan lisäksi raportin liitteissä on esitetty valikoiduista päihdehuollon tiedoista aikasarjoja. Aikaisempien vuosien kustannukset esitetään liitteessä 4 vuoden 2017 arvoon muunneltuna. Kustannusten muutoksia esittelevissä pitkittäistaulukoissa ja kuvioissa käytetään aina deflaoituja kustannuksia. Kustannusten muuntamisessa viimeisen vertailuvuoden arvoon käytetään Tilastokeskuksen (SVT 2018a) tuottamaa julkisten menojen hintaindeksiä sosiaalitoimelle, 2000=100. Deflatoinneissa käytetyt kertoimet löytyvät taulukosta 1. Mielenterveyspalveluista on käytettävissä olevia tietoja vuodesta 2016 alkaen.

Taulukko 43. Tilastokeskuksen (SVT 2018a) julkisten menojen hintaindeksi sosiaalitoimelle, kuntatalous

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Pisteluku	100	103,3	105,6	109	112,9	116,9	120,4	124,3	130,4	133,6	137,4	141,9	146,2	148,8	149,6	150,5	151,5	148,7
Kerroin	1,487	1,4395	1,40814	1,36422	1,31709	1,27203	1,23505	1,1963	1,14034	1,11302	1,08224	1,04792	1,0171	0,99933	0,99398	0,98804	0,98152	1

*= Ennakollinen tieto 13.2.2018

Lisäksi väestösuhteutuksissa käytetään Tilastokeskukselta (SVT 2018b) saatavia kunkin vuoden väestötietoja ajankohdalta 31.12.

KUNNILTA TIEDONKERUUSSA KOOTTAVAT PERUSTIEDOT

PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSPALVELUJEN INTEGROIDUT PALVELUT

Integroituihin palveluihin sisältyy ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut, perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut, nuorisoasemat ja päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoito.

Ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut

Järjestöavustukset ja muut ehkäisevän työn kustannukset raportoidaan tässä yhteydessä. Kustannustiedot eritellään omiin ja ostopalveluihin. Kunnat kuvaavat mistä kustannukset muodostuvat. Ehkäisevän työn asiakasmääriä ja suoritteita ei raportoida.

Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut

Muualla kuin erityispalveluissa tehtävä perustason erityistyöntekijöiden tekemä päihde- ja mielenterveystyö. Tällaista on esimerkiksi terveysasemilla tapahtuva työ, joka kohdentuu päihde- ja/tai mielenterveystyöhön. Kunnat kuvaavat, mitä palveluja ovat tähän sisällyttäneet. Toiminnasta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät.

Nuorisoasemat

Raportoidaan kustannukset ja asiakas- ja käyntimäärät täysi-ikäisten asiakkaiden osalta. Kunnat kuvaavat miten toiminta on kussakin kunnassa järjestetty, ja nämä kuvaukset sisältyvät raportin tekstiin.

Päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoito

Hoito on tarkoitettu asiakkaille, joilla on sekä vakava päihdeongelma että vakava mielenterveysongelma. Hoito järjestetään joko osasto- tai avohoitona. Toiminnasta raportoidaan kustannukset, asiakasmäärät sekä käynti- ja hoitovuorokaudet.

PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUJEN KOKONAISUUS

Päihdehuollon avopalvelujen kokonaisuus sisältää polikliiniset palvelut ja muut avopalvelut.

Päihdehuollon polikliiniset palvelut

Päihdehuoltolain mukaista erityispalvelua, joihin liittyy vapaaehtoisuuteen perustuvaa neuvonta-, tutkimus- ja hoitopalvelua. Raportissa päihdehuollon polikliinisiin palveluihin sisältyvät päihdepoliklinikat (myös A-klinikat, H-klinikat ja Peliklinikat), korvaushoito, päiväkuntoutus ja muut polikliiniset palvelut.

Päihdepoliklinikat

Päihdepoliklinikat ovat riippuvuusongelmiin erikoistuneita avohoitopaikkoja. Palvelumuotoina voivat olla asiakkaan tarpeiden ja valinnan mukaan mm. somaattisen ja psyykkisen tilan kartoitus, sosiaali- ja terveysneuvonta, intensiivinen avokuntoutus, yksilö-, ryhmä- ja perhekeskustelut, verkostotyö, avovieroitus sekä läheteet ja lausunnot jatkotutkimuksiin ja muihin hoitopaikkoihin. Toiminnasta raportoidaan kustannukset, sekä asiakas- ja käyntimäärät.

Korvaushoito

Korvaushoitoa annetaan niille opioidiriippuvaisille asiakkaille, jotka eivät ole kyenneet vieroittautumaan opioideista. Opioidiriippuvaisten lääkkeellisen korvaushoidon tavoitteena on kuntoutuminen ja päihteettömyys tai haittojen vähentäminen ja asiakkaan elämänlaadun parantaminen. Korvaushoidon lääkkeitä ovat metadoni ja buprenorfiini. Hoito toteutuu erikoissairaanhoidossa, polikliinisessä päihdehuollossa tai perustasolla.¹ Korvaushoito kuuluu hoitotakuun piiriin ainoana päihdehuollon palveluna. Tässä raportissa korvaushoito ei sisällä erikoissairaanhoidon kustannuksia. Korvaushoidon asiakas voi saada vuoden aikana sekä haittoja vähentävää että kuntouttavaa korvaushoitoa. Kokonaisasiakasmäärä kerätään henkilötunnus kertaalleen. Tietoa korvaushoidon keskeytymisten tai päättymisten määrästä kerätään myös. Korvaushoidosta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät.

Päiväkuntoutus

Päiväkuntoutus on määrääjän kestävää, suljetussa ja mahdollisesti täydentyvässä ryhmässä tapahtuvaa hoitoa. Kuntoutus perustuu tavoitteelliseen hoitosuunnitelmaan. Päiväkuntoutuksen intensiivisyys ja kesto vaihtelevat merkittävästi palvelumuodon sisällä. Hoitajakson ajan asiakas osallistuu päiväaikaiseen kuntoutukseen tai useita kertoja viikossa kuntoutusryhmään. Päiväkuntoutuksesta raportoidaan kustannukset, asiakasmäärät sekä käynnit.

Muut avopalvelut

Näitä palveluja ovat huumeiden käyttäjien terveysneuvonta ja päiväkeskustoiminta. Palvelut ovat anonyymejä eikä niistä tehdä asiakkaalle päätöstä.

Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta

Palvelu sisältää huumeiden riskikäyttöön liittyvää terveys- ja sosiaalineuvontaa, ja käytettyjen pistosvälineiden vaihtaminen uusiin. Kunnasta riippuen asiakkailla saattaa olla lisäksi mahdollisuus hiv-, raskaus- ja c-hepatiittitesteihin sekä A- ja B-hepatiittirokotuksiin. Toiminnasta raportoidaan kustannukset ja mikäli mahdollista myös asiakas- ja käyntimäärät.

Päiväkeskustoiminta

Päiväkeskus on matalan kynnyksen kohtaamispaikka, josta saa ammattihenkilöstön ohjausta ja neuvontaa, anonyymia palvelua ja siellä tehdään hoidon tarpeen arviointia. Päiväkeskustoiminta tarjoaa pyykinpesu- ja peseytymismahdollisuuden, vaatteidenvaihtomahdollisuuden, mahdollisuuden lepoon, median seuraamisen mahdollisuu-

¹ ”Opioidiriippuvaisen hoidon tarve tulee arvioida ja hoito toteuttaa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä tai vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jossa on hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä muu henkilökunta sekä muut edellytykset hoidon antamiseen.

Hoidon vaativuuden sitä edellyttäessä hoidon tarve tulee arvioida ja hoito aloittaa ja toteuttaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toimintayksikössä, Järvenpään sosiaalisairaalassa tai valtion mielisairaalassa. Hoitoa voidaan jatkaa yhteistyössä hoidon aloittaneen yksikön kanssa sellaisessa terveyskeskuksessa, päihdehuollon yksikössä taikka vankeinhoitolaitoksen terveydenhuollon yksikössä, jolla hoidon aloittaneen toimintayksikön käytettävissä olevien tietojen mukaan on siihen riittävät edellytykset. Korvaushoito tulee hoidon pitkäkestoisuuden vuoksi pyrkiä toteuttamaan mahdollisimman lähellä potilaan asuinpaikkaa.” (STM 33/2008 § 4.)

den, vertaistukea ja edullista ruokaa. Päiväkeskus järjestää myös retkiä ja toiminnallisia ryhmiä. Asiakkaat voivat asioida päivätoimintakeskuksessa myös päihtyneinä. Toiminnasta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät.

MIELENTERVEYSVOPALVELUJEN KOKONAISUUS

Mielenterveyspalvelujen avopalveluihin sisältyvät psykiatrinen avohoito ja psykoterapia.

Psykiatrinen avohoito

Psykiatrinen avohoito on erikoissairaanhoidon hoitoa. Hoito järjestetään esimerkiksi psykiatrian poliklinikoilla, itse hoito voi tapahtua muuallakin (esimerkiksi jalkautumalla terveyskeskuksiin tai sosiaalityöhön). Hoitoon tullaan useimmiten läheteellä. Psykiatrian poliklinikat tarjoavat neuvontaa sekä psykiatrista tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Hoito poliklinikalla alkaa aina tutkimus- ja arviointikäynnillä. Tutkimuskäyntien jälkeen potilaalle annetaan hoitosuositus tai sovitaan hoidon jatkumisesta psykiatrian poliklinikalla. Psykiatrian poliklinikoilla hoitomuotoina käytetään mm. perhe- ja verkostotyötä, yksilökeskusteluita, erilaisia ryhmämuotoisia hoitoja, toimintaterapiaa ja lääkehoitoa. Toteutunutta hoitoa arvioidaan ja suunnitellaan määräajoin yhdessä potilaan kanssa. Toiminnasta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät. Asiakas- ja käyntimäärät eritellään vielä yksilökäynteihin, ryhmäkäynteihin ja päivä kuntoutukseen.

Psykoterapia

Tässä yhteydessä raportoidaan sellaiset psykoterapiat, joiden kustannukset maksaa kunta. Näitä ovat esimerkiksi lääkinnällisenä kuntoutuksena annettava psykoterapia sekä nettiterapiat.

KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT

Palveluja, jotka viedään asiakkaalle kotiin. Kotiin vietävät palvelut vaihtelevat lyhytaikaisesta intensiivisestä tuesta pitkäaikaiseen tukeen. Kotiin vietäviin palveluihin raportoidaan myös tuettu asuminen ja tukiasuminen. Tiedot kerätään erikseen päihdepalveluista ja mielenterveyspalveluista. Asumisen tuen toiminnasta raportoidaan kustannustiedot, asiakasmäärät sekä asumisvuorokaudet.

Tuettu asuminen on asiakkaan omaan asuntoon järjestettyä palvelua, joka painottuu arkisiin virka-aikoihin, mutta tukea voi olla saatavilla myös iltaisin tai viikonloppuisin. Tuen määrä on sidoksissa tehtyyn palvelusuunnitelmaan. Tavoitteena on varmistaa asiakkaan itsenäisen asumisen jatkuminen.

Tukiasuminen on suunnitelmallista, tiivistettyä jokaviikkoista tai lähes päivittäistä tukea. Tukiasumisessa voi olla tarjolla myös yhteistä ryhmätoimintaa asukkaille. Tavoitteena on siirtyminen itsenäiseen asumiseen. Tukiasumisessa asumisvuorokausien määrä koostuu asiakkaan toteutuneista asumisvuorokausista. Vuorokausien määrä ei ole sidottu henkilökunnalta saatavan tuen määrään.

Kotiin vietävät palvelut päihdepalveluissa

Asiakkaan kotona toteutettava **katkaisuhuolto** tai **kotikuntoutus**. Toiminnasta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät.

Kotiin vietävät palvelut mielenterveyspalveluissa

Asiakkaan kotona toteutettava psykiatrinen hoito, esimerkiksi psykiatrinen kotihoito tai liikkuva avohoito. Toiminnasta raportoidaan kustannukset sekä asiakas- ja käyntimäärät.

TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA

Toimintakykyä ylläpitävää työ- tai päivätoimintaa, jonka tarkoituksena ei ole asiakkaan kuntoutuminen avoimille työmarkkinoille. Tähän raportoidaan esimerkiksi mielenterveysasiakkaiden ja päihdeasiakkaiden työtoiminta, mielenterveysasiakkaiden päivätoiminta ja päihdeasiakkaiden päiväkeskuspalvelut, mikäli palvelusta on tehty päätös. Anonyymisti tapahtuva päiväkeskuspalvelu raportoidaan päiväkeskustoiminta-kohtaan. Tiedot kerätään erikseen työtoiminnasta ja päivätoiminnasta. Kunnat kuvaavat mitä toimintaa on raportoitu. Toiminnasta raportoidaan kustannukset, asiakasmäärät ja käyttöpäivät.

PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUT

Asumispalveluissa tavoitteena on luoda kokonaisuus, jossa asiakkaalle pystytään tarjoamaan hänen tarpeitaan vastaava asumismuoto. Tavoitteena on asiakkaan asumisen turvaaminen, tarvittaessa päihdeettömyyteen tukeminen ja itsenäinen pärjääminen. Työmuotoihin voi kuulua ohjaus ja neuvonta arjen asioissa, asiakkaan sosiaalisten tukiverkostojen kartoittaminen ja vahvistaminen sekä terveydenhoidon antaminen. Asumispalvelu perustuu asiakkaalle laadittavaan palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan. Asumispalveluja ovat tehostettu palveluasuminen, palveluasuminen, tukiasuminen ja tuettu asuminen sekä tilapäinen asuminen. Tukiasuminen ja tuettu asuminen raportoidaan tässä raportissa kotiin vietävien palvelujen yhteydessä. Asumispalveluista raportoidaan kustannukset, asiakasmäärät ja hoitovuorokaudet ja ne eritellään päihde- ja mielenterveyspalveluihin.

Palveluasuminen

”Asiakkaat saavat päivittäistä tukea, apua ja palveluita omatoimisen suoriutumisen mahdollistamiseksi. Palveluntuottaja järjestää asumiseen liittyvät palvelut (esim. avustaa liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa) sekä asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi tarvittavat palvelut. Yksikön käyttämä palvelunimike voi olla hoitokoti, palvelutalo, pienkoti, perhekoti, asuntola jne.” (Valvira 2012, 10)² Palveluasumisessa on tavoitteena yksilöllinen kuntoutuminen kevyempään asumispalveluun tai itsenäiseen asumiseen.

Tehostettu palveluasuminen

Tehostettua palveluasumista järjestetään niille asiakkaille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Tavoitteena on yksilöllinen kuntoutuminen kevyempään asumispalveluun tai asukkaan elämänlaadun ja toimintakyvyn säilyttäminen.

² Valvira (2012) Mielenterveys- ja päihdehuollon ympärivuorokautiset asumispalvelut sekä päihdehuollon laitoshoidon, valvontakunnallinen valvontaohjelma 2012–2014. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Helsinki.

Tilapäinen asuminen

Nämä yksiköt tarjoavat tilapäistä majoitusta matalalla kynnyksellä. Asiakas voi hakeutua palvelun pariin ilman lähetettä esimerkiksi asunnottomuuden seurauksena. Palvelu voi sisältää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja ruokapalveluja. Palveluun voi hakeutua myös päihtyneenä.

LAITOSHOITO

Päihdehuollon laitoshoidon kokonaisuus

Päihdehuollon laitoshoidon koostuu ympärivuorokautisesta katkaisu- ja vieroitushoidosta ja kuntouttavasta laitoshoidosta.

Katkaisu- ja vieroitushoido

Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Hoidon tavoitteena on päihdekierteen katkaisu, vieroitusoireiden hoitaminen sekä jatkohoidon suunnittelu. Somaattisen kunnan kohotessa katkaisu- ja vieroitushoitoon voi kuulua mm. keskusteluapu, sosiaali- ja terveysneuvonta, pari- ja perhetapaamisia sekä verkostotapaamisia.

Päihdehuollon **kuntouttava laitoshoido** on ympärivuorokautista pitempiaikaista laitoshoidoa. Kuntouttava laitoshoido on osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta ja se perustuu asiakkaalle tehtävään palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaan. Kuntouttava laitoshoido on tarkoitettu avohoidon tukevuksi hoitajaksoksi vaikeasti päihdeongelmallisille, joille avohoidon palvelut tai katkaisu laitoshoidossa eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia, tai joiden kuntoutuminen edellyttää väliaikaista irrottautumista normaalista elinympäristöstä. Hoidon pituus määrittyy yksilöllisesti hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Laitoskuntoutus tarjoaa päihdeasiakkaille peruskuntoutusta sekä lyhytaikaisia intervalli- ja kriisihoitajaksoja. Laitoshoidoa voidaan tarjota myös päihdehaittojen vähentämisen tavoittein.

Tietoa kerätään myös siitä, mikä on ollut hoitajaksolle hakeutumisen aiheuttanut **pääasiallinen päihde**. Se perustuu asiakkaan kertomaan tietoon. Lisäksi kerätään tieto tapauksista, joissa on kirjattu myös muita päihteitä kuin pääasialliseksi päihteeksi mainittu.

Psykiatrinen laitoshoido

Psykiatrinen sairaalahoito tarjoaa tehostettua tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta psykiatrisen avohoidon tueksi tai silloin, kun muut hoitomuodot ovat riittämättömiä. Psykiatrisesta laitoshoidosta raportoitavat tiedot eritellään akuutti- ja kuntoutushoitoon. Laitoshoidon yhteydessä raportoidaan myös tiedot oikeuspsykiatrisista ja vanhuspsykiatrisista yksiköistä. Laitoshoidosta raportoidaan palvelun kustannukset, asiakasmäärät ja hoitovuorokaudet.

Oikeuspsykiatriset yksiköt

Tietoihin sisältyvät ne potilaat, joita hoidetaan oikeuspsykiatrisissa yksiköissä. Potilaita ovat esim. oikeuspsykiatriset potilaat, mielentilatutkimuksessa olevat potilaat sekä vaikeahoitoiset potilaat. Oikeuspsykiatriset potilaat ovat rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä, joita ei tuomita rangaistukseen, vaan jotka Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) määrää tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon mielentilatutkimuksen perusteella. Mielentilatutkimukseen määräämisestä päättää tuomioistuin ja

tutkimuspaikan määrää THL. Tutkimuksen tarkoituksena on määrittää syytetyn mielentila teon tai tekojen aikana ja hänen hoidon tarpeensa tutkimuksen päättyessä. Vaikeahoitoisilla potilailla tarkoitetaan potilaita, jotka ovat erityisen väkivaltaisia, sairautentunnottomia tai hoitoon sitoutumattomia, tai jotka jostain muusta syystä tarvitsevat pitkää kuntouttavaa psykiatrista osastohoitoa.

Vanhuspsykiatriset yksiköt

Vanhuspsykiatriassa hoidetaan vakavasta masennustilasta tai muusta mielialahäiriöstä kärsiviä vanhuksia, myöhäsiän psykoottistasoista häiriötä sairastavia potilaita sekä dementiapotilaita, joilla on vanhuspsykiatrista erityisosaamista vaativia liitännäisoireita sekä potilaita, joiden hoito vaatii erotusdiagnostista selvittelyä.

Liite 2: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen toiminta- ja kustannustiedot vuodelta 2017

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	
Väestö yhteensä 31.12.	643 272	279 044	223 027	189 669	231 853	201 810	1 768 675	Täytettävän solun väri on vaaleanvioleetti
Alla 18-vuotiaat	107 349	63 669	46 834	29 025	37 462	44 765	329 104	Puuttuvan tiedon merkitseminen
18 vuotta täyttäneet	535 923	215 375	176 193	160 644	194 391	157 045	1 439 571	= kunnalla ei käytössä kyseistä palvelua
18-24-vuotiaat	57 456	23 915	19 269	23 507	28 072	22 607	174 826	= tietoa ei ole saatu tai sitä ei voi eritellä
25-64-vuotiaat	370 099	151 128	123 004	98 295	122 695	103 539	968 760	= muu syy puuttumiselle
65 vuotta täyttäneet	108 368	40 332	33 920	38 842	43 624	30 899	295 985	0 = ei asiakkaita / kustannuksia tai luvut pyöristyvät nolnaan
PÄIHDE- JA MIELENTERVEYS PALVELUIDEN KUSTANNUKSET VUODEN AIKANA YHTEENSÄ								
Kustannukset yhteensä, €	184 526 910	54 129 041	42 992 751	51 271 340	66 352 164	48 640 277	447 912 483	
Oman toiminnan kustannukset, €	114 064 066	7 961 665	9 655 492	11 983 378	28 336 581	19 240 313	191 241 495	
Ostopalvelujen kustannukset, €	70 462 844	46 167 376	33 337 259	39 287 962	38 015 583	29 399 964	256 670 988	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asukas, €	344,3	251,3	244,0	319,2	341,3	309,7	311,1	
Oman toiminnan kustannukset / 18-v. asukas, €	212,8	37,0	54,8	74,6	145,8	122,5	132,8	
Ostopalvelujen kustannukset / 18-v. asukas, €	131,5	214,4	189,2	244,6	195,6	187,2	178,3	
INTEGROITUIJEN PALVELUJEN KUSTANNUKSET YHTEENSÄ (sisältää ehkäisevät palvelut, perustason päihde- ja mielenterveystyön, nuorisoseamat ja päihdepsykiatrisen erikoissairaanhoidon)								
Kustannukset yhteensä, €	11 648 917	4 462 288	2 350 637	2 910 802	5 439 717	1 424 413	28 236 774	
Oman toiminnan kustannukset, €	5 370 680	1 938 738	1 416 644	967 520	3 672 975	1 424 413	14 790 970	
Ostopalvelujen kustannukset, €	6 278 236	2 523 550	933 993	1 943 282	1 766 742	-	13 445 803	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asukas, €	21,7	20,7	13,3	18,1	28,0	9,1	19,6	
Oman toiminnan kustannukset / 18-v. asukas, €	10,0	9,0	8,0	6,0	18,9	9,1	10,3	
Ostopalvelujen kustannukset / 18-v. asukas, €	11,7	11,7	5,3	12,1	9,1	0,0	9,3	
PÄIHDEHUOLLON PALVELUJEN KUSTANNUKSET VUODEN AIKANA YHTEENSÄ (sisältää avopalvelut, kotiin vietävät palvelut, asumispalvelut ja laitospalvelut)								
Kustannukset yhteensä, €	52 300 714	12 646 211	10 672 537	11 702 008	11 448 325	7 748 068	106 517 863	
Oman toiminnan kustannukset, €	28 808 554	4 973 545	7 399 126	4 832 942	5 213 857	5 692 642	56 920 666	
Ostopalvelujen kustannukset, €	23 492 160	7 672 666	3 273 411	6 869 066	6 234 468	2 055 426	49 597 198	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asukas, €	97,6	58,7	60,6	72,8	58,9	49,3	74,0	
Oman toiminnan kustannukset / 18-v. asukas, €	53,8	23,1	42,0	30,1	26,8	36,2	39,5	
Ostopalvelujen kustannukset / 18-v. asukas, €	43,8	35,6	18,6	42,8	32,1	13,1	34,5	
Kustannukset yhteensä ilman korvaushoitoa, €								
Kustannukset yhteensä ilman korvaushoitoa, €	47 533 449	10 928 200	10 222 111	10 486 515	10 094 061	7 130 621	96 394 958	
Oman toiminnan kustannukset ilman korvaushoitoa, €	26 210 959	4 973 545	7 399 126	4 330 661	4 625 133	5 075 195	52 614 619	
Ostopalvelujen kustannukset ilman korvaushoitoa, €	21 322 490	5 954 655	2 822 985	6 155 854	5 468 928	2 055 426	43 780 338	
MIELENTERVEYSPALVELUJEN KUSTANNUKSET VUODEN AIKANA YHTEENSÄ (sisältää avopalvelut, kotiin vietävät palvelut, työ- ja päivätoiminnan, asumispalvelut ja laitospalvelut)								
Kustannukset yhteensä, €	120 577 279	37 020 542	29 969 577	36 658 530	49 464 122	39 467 796	313 157 846	
Oman toiminnan kustannukset, €	79 884 832	1 049 382	839 722	6 182 916	19 449 749	12 123 258	119 529 859	
Ostopalvelujen kustannukset, €	40 692 447	35 971 160	29 129 855	30 475 614	30 014 373	27 344 538	193 627 988	
Kustannukset yhteensä / 18-v. asukas, €	225,0	171,9	170,1	228,2	254,5	251,3	217,5	
Oman toiminnan kustannukset / 18-v. asukas, €	149,1	4,9	4,8	38,5	100,1	77,2	83,0	
Ostopalvelujen kustannukset / 18-v. asukas, €	75,9	167,0	165,3	189,7	154,4	174,1	134,5	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
1 INTEGROIDUT PALVELUT (ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut, perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut, nuorisoasemat ja päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoido)								
1.1 Ehkäisevät päihde- ja mielenterveyspalvelut								
Ehkäisevien palvelujen kustannukset yhteensä, €	1 489 215	489 274	296 693	179 050	192 695	737 047	3 383 974	
Oman toiminnan kustannukset, €	136 515	30 200	296 693	71 800	45 445	737 047	1 317 700	Turku: 2 suunnittelijan palkkakust (toisen työpanos osittain koko kaupungin avustusten koordinoituihin). Oulu: sis. myös ehkäisevän työn suunnittelijan henkilöstömenot
Ostopalvelujen kustannukset, €	1 352 700	459 074	0	107 250	147 250	0	2 066 274	Turku: Kohdennettuja hyton avustuksia EPT 84 350 € ja mielenterveysjärjestöille 19 100 € ja uutta erityisavustusta 3800 € yhteensä ept- ja mielenterveysjärjestöille
1.2 Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut								
Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaat yhteensä	16 611	7 075	3 708	2 283	4 115	4 017	37 809	
Oman toiminnan asiakkaat	16 611	7 056	3 708	2 283	4 115	4 017	37 790	Espoo: sisältää MTP-klinikan asiakkaat (ei kotiin vietyjä palveluja). Vuosi 2016 on laskettu puutteellisesti. Vantaa: Depressiohoitajien, psyk.sairaanhoidajien, terveysasemien päihdehoitajien, mielenterveys- ja päihdepalvelupisteen sekä kokemusasiantuntijan asiakkaat. Turku: V.2016 diagnoosipohjaiset tiedot korjattu
18-64-vuotiaat	14 467	5 932	3 244	0	3 871	3 643	31 157	Turku: Sisältää Mptim ja perustason psykologit, mtkons
18-24-vuotiaat	2 913	..	757	0	930	0	4 600	
25-64-vuotiaat	11 554	..	2 487	0	2 941	0	16 982	
65 vuotta täyttäneet	2 144	427	464	0	244	374	3 653	
Ostopalvelujen asiakkaat	-	19	-	-	-	-	19	
18-64-vuotiaat	0	19	-	0	-	0	19	
18-24-vuotiaat	0	19	-	0	-	0	19	
25-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	-	0	-	0	0	
Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen käynnit yhteensä	56 377	48 177	11 323	9 358	18 649	12 065	155 949	
Oman toiminnan käynnit	56 377	48 048	11 323	9 358	18 649	12 065	155 820	Vantaa: Depressiohoitajien, psyk.sairaanhoidajien, terveysasemien päihdehoitajien, mielenterveys- ja päihdepalvelupisteen sekä kokemusasiantuntijan käynnit.
Ostopalvelujen käynnit	-	129	0	-	-	-	129	
Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannukset yhteensä, €	3 642 313	1 960 720	827 570	895 720	3 627 530	687 366	11 641 219	
Oman toiminnan kustannukset, €	3 642 313	1 908 538	827 570	895 720	3 627 530	687 366	11 589 037	Vantaa: Sis. depressiohoitajien ja psyk.sairaanhoidajien kustannukset. mp-tiimi 295720e (1.9.2016-) Perusterveydenhuollossa aikuistyötä tekeviä psykologeja on 7,5 kappaletta 360000. psyk.sair.hoitajien palkka 250000 Oulu: Kustannukset suuntaa-antavia, koska mukana osittain vain henkilöstömenot.
Ostopalvelujen kustannukset, €	-	52 182	..	-	-	-	52 182	
1.3 Nuorisoasemat								
Nuorisoasemien asiakkaat yhteensä	920	33	255	263	321	..	1 792	
Oman toiminnan asiakkaat	920	..	255	-	-	..	1 175	Espoo: Nuorisopoliklinikan tiedot sisältyvät kohtaan 1.2 Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut. Vuosien 2016 ja 2017 luvut eivät ole vertailukelpoisia. Vantaa: Laskennallinen
Ostopalvelujen asiakkaat	-	33	-	263	321	-	617	
Naisiasiakkaat	566	..	..	0	153	0	719	
Nuorisoasemien käynnit yhteensä	6 724	462	2 104	3 246	2 567	..	15 103	
Oman toiminnan käynnit	6 724	..	2 104	-	-	..	8 828	Vantaa: Laskennallinen
Ostopalvelujen käynnit	0	462	-	3 246	2 567	-	6 275	
Nuorisoasemien kustannukset yhteensä, €	1 591 852	54 877	292 381	416 250	271 050	..	2 626 410	
Oman toiminnan kustannukset, €	1 591 852	..	292 381	-	-	..	1 884 233	
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	54 877	-	416 250	271 050	-	742 177	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
1.4 Päihdepsykiatrin erikoissairaanhoido								
Asiakkaat yhteensä	428	211	117	459	202	..	1 417	Turku: VSSHP addiktioykl 2017 + Turun ent. päihdepsykiatrin yksiköt 1.5-31.12
18-64-vuotiaat	427	210	117	0	199	0	953	
18-24-vuotiaat	109	50	23	47	..	0	229	
25-64-vuotiaat	318	160	94	396	..	0	968	
65 vuotta täyttäneet	1	1	0	16	3	0	21	
Käynnit yhteensä	16 644	6 092	2 977	5 052	167	..	30 932	
Hoitovuorokaudet yhteensä	2 342	1 132	515	2 114	2 648	0	8 751	
Kustannukset yhteensä	4 925 536	1 957 417	933 993	1 419 782	1 348 442	..	10 585 170	
Avohoidon kustannukset	3 598 606	1 322 527	647 103	555 082	35 519	0	6 158 837	
Laitoshoidon kustannukset	1 326 930	634 890	286 890	864 700	1 312 923	0	4 426 333	
2 PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSAVOPALVELUT								
Avopalvelujen asiakkaat yhteensä	27 302	7 978	10 569	10 287	13 298	10 567	80 001	
Oman toiminnan asiakkaat	21 137	961	3 474	5 017	11 062	7 973	49 624	
18-64-vuotiaat	19 502	0	3 263	1 081	9 803	7 601	41 250	
18-24-vuotiaat	2 730	0	145	0	2 150	356	5 381	
25-64-vuotiaat	16 772	0	1 913	0	7 875	1 497	28 057	
65 vuotta täyttäneet	1 635	0	141	0	1 034	343	3 153	
Ostopalvelujen asiakkaat	6 165	7 017	7 095	5 270	2 236	2 594	30 377	
18-64-vuotiaat	5 137	6 063	6 429	143	2 012	2 386	22 170	
18-24-vuotiaat	1 235	1 355	1 388	0	86	0	4 064	
25-64-vuotiaat	2 677	4 708	5 041	0	805	0	13 231	
65 vuotta täyttäneet	1 028	496	666	0	138	226	2 554	
Avopalvelujen käynnit yhteensä	408 338	63 556	98 377	95 382	137 496	90 714	893 863	
Oman toiminnan käynnit	359 723	4 962	43 642	36 570	99 145	70 594	614 636	
Ostopalvelujen käynnit	48 615	58 594	54 735	58 812	38 351	20 120	279 227	
Avopalvelujen kustannukset yhteensä, €	57 267 515	13 773 653	14 128 653	13 766 504	16 365 605	15 272 240	130 574 170	
Oman toiminnan kustannukset, €	47 908 501	366 038	3 086 012	3 928 752	12 397 614	9 996 249	77 683 166	
Ostopalvelujen kustannukset, €	9 359 014	13 407 615	11 042 641	9 837 752	3 967 991	5 275 991	52 891 004	
Avopalvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	31,0	25,4	32,9	26,9	24,7	31,4	29,2	
2.1 PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUT (poliittiset palvelut ja muut avopalvelut)								
Avopalvelujen asiakkaat yhteensä	6 471	1 250	3 619	2 750	3 997	2 178	20 265	
Oman toiminnan asiakkaat	5 905	961	3 474	1 681	3 242	2 178	17 441	
18-64-vuotiaat	5 453	0	3 263	1 081	2 948	1 847	14 592	
18-24-vuotiaat	334	0	145	0	385	356	1 220	
25-64-vuotiaat	5 119	0	1 913	0	2 705	1 497	11 234	
65 vuotta täyttäneet	452	0	141	0	149	63	805	
Ostopalvelujen asiakkaat	566	289	145	1 069	755	0	2 824	
18-64-vuotiaat	561	0	144	143	752	0	1 600	
18-24-vuotiaat	13	0	3	0	56	0	72	
25-64-vuotiaat	548	0	141	0	696	0	1 385	
65 vuotta täyttäneet	5	0	1	0	3	0	9	
Avopalvelujen käynnit yhteensä (ilman korvaushoitoa)	186 920	5 137	44 520	29 369	58 192	20 504	344 642	
Oman toiminnan käynnit	168 651	4 962	43 642	20 003	25 438	20 504	283 200	
Ostopalvelujen käynnit	18 269	175	878	9 366	32 754	0	61 442	
Avopalvelujen kustannukset yhteensä, €	16 434 611	2 112 594	3 612 544	2 657 819	5 079 212	2 221 850	32 118 630	
Oman toiminnan kustannukset, €	12 601 574	366 038	3 086 012	1 027 111	2 098 770	2 221 850	21 401 355	
Ostopalvelujen kustannukset, €	3 833 037	1 746 556	526 532	1 630 708	2 980 442	0	10 717 275	
Avopalvelujen kustannusten osuus päihdepalvelujen kokonaiskustannuksista, %	31,4	16,7	33,8	22,7	44,4	28,7	30,2	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
2.1.2 PÄIHDEHUOLLON POLIKLIINISET PALVELUT (päihdepoliiklinikat, korvaushoito ja päiväkirjoutus) Korvaushoidon käynnit eivät ole mukana poliiklinisten palvelujen käynneissä!								
Poliiklinisten palvelujen asiakkaat yhteensä	6 363	289	2 393	1 289	3 997	1 882	16 213	
Oman toiminnan asiakkaat	5 905	0	2 264	220	3 242	1 882	13 513	
18-64-vuotiaat	5 453	0	2 058	0	2 948	1 847	12 306	
18-24-vuotiaat	334	0	145	0	385	356	1 220	
25-64-vuotiaat	5 119	0	1 913	0	2 705	1 497	11 234	
65 vuotta täyttäneet	452	0	136	0	149	63	800	
Ostopalvelujen asiakkaat	566	289	145	1 069	755	0	2 824	
18-64-vuotiaat	561	0	144	143	752	0	1 600	
18-24-vuotiaat	13	0	3	0	56	0	72	
25-64-vuotiaat	548	0	141	0	696	0	1 385	
65 vuotta täyttäneet	5	0	1	0	3	0	9	
Poliiklinisten palvelujen käynnit yhteensä (ilman korvaushoitoa)	62 573	175	37 543	10 751	42 334	18 856	172 232	
Oman toiminnan käynnit (ilman korvaushoitoa)	59 915	0	36 665	1 385	12 264	18 856	129 085	
Ostopalvelujen käynnit (ilman korvaushoitoa)	2 658	175	878	9 366	30 070	0	43 147	
Poliiklinisten palvelujen kustannukset yhteensä, €	13 366 985	1 746 556	3 612 544	2 275 619	3 797 903	2 190 958	26 990 565	
Oman toiminnan kustannukset, €	10 914 776	0	3 086 012	644 911	1 744 770	2 190 958	18 581 427	
Ostopalvelujen kustannukset, €	2 452 209	1 746 556	526 532	1 630 708	2 053 133	0	8 409 138	Turku: päihdepsyk fuusio 1.5.17
Päihdepoliiklinikka								
Päihdepoliiklinikkoiden asiakkaat yhteensä	4 871	34	2 052	1 083	3 560	1 676	13 276	Tampere: Vuoden 2016 luvuissa ei ole Selviämishoitoaseman poliikliniisia käyntejä mukana. 2017 asiakas- ja käyntilukuihin ne sisältyvät
Oman toiminnan asiakkaat	4 871	..	2 052	160	3 128	1 676	11 887	Espoo: tiedot sisältyvät kohtaan 1.2 Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut. Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Vantaa: Vuoden 2016 ja 2017 luvuissa ei mukana poliiklinikan asiakkaita (ei saada eriteltynä, vrt. Helsinki).
18-64-vuotiaat	4 434	..	1 916	0	2 934	1 641	10 925	Vantaa: ikäjakama laskennallinen. Turku: Turun oma on erikoissair.hoitoa 1.5-31.17, asiakasmäärä arvio
18-24-vuotiaat	297	..	141	0	385	334	1 157	
25-64-vuotiaat	4 137	..	1 775	0	2 594	1 307	9 813	
65 vuotta täyttäneet	437	..	136	0	149	63	785	
Ostopalvelujen asiakkaat	0	34	0	923	432	0	1 389	Turku: A-klinikka
18-64-vuotiaat	0	..	0	0	432	0	432	
18-24-vuotiaat	0	..	0	0	43	0	43	
25-64-vuotiaat	0	..	0	0	389	0	389	
65 vuotta täyttäneet	0	..	0	0	0	0	0	
Päihdepoliiklinikkoiden käynnit yhteensä	51 707	175	34 651	10 661	30 374	18 049	145 617	Turku: addiktiopl käynnit vain 2017 (alle 3000)
Oman toiminnan käynnit	51 707	..	34 651	1 385	12 264	18 049	118 056	Espoo: tiedot sisältyvät kohtaan 1.2 Perustason päihde- ja mielenterveyspalvelut. Turku: Turun oma päihdepsyk 1.1-30.4.2017. Tampere: Selviämishoitoaseman poliikliniiset käynnit eivät ole kustannuksissa mukana, ei pystytä erittelemään koko yksikön kustannuksista. Ovat kuitenkin käynteinä ja eri asiakkaina luvuissa.
Ostopalvelujen käynnit	0	175	0	9 276	18 110	0	27 561	Turku: A-klinikka
Päihdepoliiklinikkoiden kustannukset yhteensä, €	6 852 145	28 545	3 086 012	1 057 390	1 920 007	1 573 512	14 517 611	
Oman toiminnan kustannukset, €	6 852 145	..	3 086 012	142 630	1 156 046	1 573 512	12 810 345	
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	28 545	0	914 760	763 961	0	1 707 266	Turku: A-klinikka

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VOUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
Korvaus- ja ylläpitohoito								
Korvaukshoidon asiakkaat yhteensä	939	255	229	203	347	206	2179	Sisältää vain avopalvelun, laitosjaksot kuntouttavassa laitoshoidossa.
Korvaukshoidon oman toiminnan asiakkaat	545	-	142	60	114	206	1 067	Vantaa: Ei sisällä terveysasemien asiakkaita. Turku: Asiakkaat siirtyivät VSSHP:iin 1.5.17, ovat samoja asiakkaita.
18-64-vuotiaat	541	-	142	0	14	206	903	
18-24-vuotiaat	17	-	4	0	0	22	43	
25-64-vuotiaat	524	-	138	0	111	190	963	
65 vuotta täyttäneet	4	-	0	0	0	0	4	
Korvaukshoidon ostopalvelujen asiakkaat	502	255	103	143	233	-	1 236	
18-64-vuotiaat	498	..	102	143	233	0	976	
18-24-vuotiaat	1	..	0	0	10	0	11	
25-64-vuotiaat	497	..	102	0	223	0	822	
65 vuotta täyttäneet	4	..	1	0	0	0	5	
Haittoja vähentävän korvaukshoidon asiakkaat	209	73	104	0	..	0	386	Vantaa: Luvut laskennallisia. 2017 mukana omat ja ostot, ei vertailtavissa aiempiin vuosiin.
18-64-vuotiaat	207	73	..	0	..	0	280	
18-24-vuotiaat	0	..	..	0	..	0	0	
25-64-vuotiaat	207	..	..	0	..	0	207	
65 vuotta täyttäneet	2	0	..	0	..	0	2	
Kuntouttavan korvaukshoidon asiakkaat	838	182	114	0	..	0	1 134	Vantaa: Luvut laskennallisia. 2017 mukana omat ja ostot, ei vertailtavissa aiempiin vuosiin.
18-64-vuotiaat	832	182	..	0	..	0	1 014	
18-24-vuotiaat	18	..	..	0	..	0	18	
25-64-vuotiaat	814	..	..	0	..	0	814	
65 vuotta täyttäneet	6	0	..	0	..	0	6	
Erikoissairaanhoidon ja terveysasemien korvaukshoidon asiakkaat	..	..	..	60	103	0	163	Vantaa: Ei tilastoa
18-64-vuotiaat	0	..	..	60	103	0	163	Turku: TK, eivät siirtyneet VSSHP:iin 1.5
18-24-vuotiaat	0	..	..	0	3	0	3	
25-64-vuotiaat	0	..	..	0	100	0	100	
65 vuotta täyttäneet	0	..	..	0	0	0	0	
Asiakkaat, joilla hoitotakuu ei ole toteutunut korvauksissa	..	0	0	0	0	0	0	
Korvaukshoidon käynnit yhteensä	134 402	32 776	20 618	29 906	27 668	25 948	271 318	
Korvaukshoidon oman toiminnan käynnit	51 340	-	..	11 850	7 737	25 948	96 875	Vantaa: Ei erotettavissa muista polikliinista käynneistä. Turku: Mukana TK korvaushoito 2190
Korvaukshoidon ostopalvelujen käynnit	83 062	32 776	20 618	18 056	19 931	0	174 443	
Korvaukshoidon kustannukset yhteensä, €	4 767 265	1 718 011	450 426	1 215 493	1 354 264	617 446	10 122 906	
Korvaukshoidon oman toiminnan kustannukset, €	2 597 595	-	0	502 281	588 724	617 446	4 306 046	Vantaa: Oman toiminnan menot H-klinikan menoissa. Korvaushoitopkl 1.1-30.4, TK:n hoitajakust.139k. Oulu: ei sis. osin terveysasemilla annettavaa korvaushoitoa
Korvaukshoidon ostopalvelujen kustannukset, €	2 169 670	1 718 011	450 426	713 212	765 540	0	5 816 859	Turku: VSSHP 1.5-31.12
Korvaukshoidon keskeytymisten tai päättymisten määrä	..	29	37	0	16	0	82	
Kuntoutuineet, jotka ovat suunnitelmallisesti vierottuneet haittoja vähentävästä hoidosta	0	..	1	0	0	0	1	
Kuntoutuineet, jotka ovat suunnitelmallisesti vierottuneet kuntouttavasta hoidosta	0	..	4	0	1	0	5	
Sääntörikkomus	0	2	0	0	..	0	2	
Menehtyminen	0	4	1	0	1	0	6	
Muutto	0	12	5	0	7	0	24	
Vankila	0	..	3	0	5	0	8	
Muu syy	0	11	23	0	2	0	36	Vantaa: Ei-suunnitelmallisesti lopettaneet + muut

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
Päiväkuntoutus								
Päiväkuntoutuksen asiakkaat yhteensä	553	-	112	3	90	-	758	
Oman toiminnan asiakkaat	489	-	70	0	-	0	559	
18-64-vuotiaat	478	-	..	0	-	0	478	
18-24-vuotiaat	20	-	..	0	-	0	20	
25-64-vuotiaat	458	-	..	0	-	0	458	
65 vuotta täyttäneet	11	-	..	0	-	0	11	
Ostopalvelujen asiakkaat	64	-	42	3	90	0	199	
18-64-vuotiaat	63	-	42	0	87	0	192	
18-24-vuotiaat	12	-	3	0	3	0	18	
25-64-vuotiaat	51	-	39	0	84	0	174	
65 vuotta täyttäneet	1	-	0	0	3	0	4	
Päiväkuntoutuksen käynnit yhteensä	10 866	-	2 892	90	11 960	-	25 808	
Oman toiminnan käynnit	8 208	-	2 014	0	-	0	10 222	Turku: hoitajaksoina tilastoitu, n. 30 käyntiä jakso
Ostopalvelujen käynnit	2 658	-	878	90	11 960	0	15 586	
Päiväkuntoutuksen kustannukset yhteensä, €	1 747 575	-	76 106	2 736	523 631	-	2 350 048	
Oman toiminnan kustannukset, €	1 465 036	-	..	0	-	0	1 465 036	Vantaa: A-klinikan kustannuksissa, ei voida eritellä
Ostopalvelujen kustannukset, €	282 539	-	76 106	2 736	523 631	0	885 012	Turku: SAP avohoito (keskeytynyt hoitajakso puoleen hintaan)
2.1.3 MUUT PÄIHDEHUOLLON AVOPALVELUT (Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta ja päiväkeskustoiminta)								
Huumeiden käyttäjien terveysneuvonta								
Terveysneuvonnan asiakkaat yhteensä	..	961	1 210	1 081	..	296	3 548	
Oman toiminnan asiakkaat	-	961	1 210	1 081	-	296	3 548	Espoo: Palvelussa asioidaan nimimerkillä.
18-64-vuotiaat	0	..	1 205	1 081	-	0	2 286	Oulu: Asiakasmäärä on arvio, koska asiakkaat anonymoija.
18-24-vuotiaat	0	..	..	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	..	..	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	..	5	0	-	0	5	
Ostopalvelujen asiakkaat	..	-	-	0	..	0	0	Tampere: Anonymipalvelua käynti/asiakasmäärä ei saada
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	0	0	..	0	0	
Terveysneuvonnan käynnit yhteensä	15 611	4 962	6 977	7 226	..	1 648	36 424	
Oman toiminnan käynnit	-	4 962	6 977	7 226	-	1 648	20 813	Espoo: Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.
Ostopalvelujen käynnit	15 611	-	-	0	..	0	15 611	
Terveysneuvonnan kustannukset yhteensä, €	1 380 828	366 038	..	98 200	894 000	30 892	2 769 958	
Oman toiminnan kustannukset, €	0	366 038	..	98 200	-	30 892	495 130	Vantaa: H-klinikan kustannuksissa sisällä
Ostopalvelujen kustannukset, €	1 380 828	-	-	0	894 000	0	2 274 828	Tampere: Huumeihoidon avopalvelujen sopimus (palvelurakenne muuttunut 2017 alusta)
Naisasiakkaita terveysneuvonnan avopalveluissa	0	263	352	0	..	0	615	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
Päiväkeskustoiminta								
Päiväkeskusten asiakkaat yhteensä	..	-	-	380	..	..	380	
Oman toiminnan asiakkaat	..	-	-	380	..	0	380	Espoo: Vuoden 2017 tiedot löytyvät kohdasta 5.2 Päivätoiminta. Turku: Toiminta siirtyi 1.10 alk sairaala-alueelle. Anonymiasiakkaita. Tampere: Huolto, päihteenkäyttäjien päiväkeskus
18-64-vuotiaat	0	-	-	0	..	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	-	0	..	0	0	Tampere: Anonymipalvelu, saadaan vain käynnit ja kustannukset
25-64-vuotiaat	0	-	-	0	..	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	-	0	..	0	0	
Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	-	0	-	0	0	
18-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	-	0	-	0	0	
Päiväkeskusten käynnit yhteensä	108 736	-	-	11 392	15 858	..	135 986	
Oman toiminnan käynnit	108 736	-	-	11 392	13 174	0	133 302	
Ostopalvelujen käynnit	-	-	-	0	2 684	0	2 684	
Päiväkeskusten kustannukset yhteensä, €	1 686 798	-	-	284 000	387 309	..	2 358 107	
Oman toiminnan kustannukset, €	1 686 798	-	-	284 000	354 000	0	2 324 798	
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	-	-	0	33 309	0	33 309	Tampere: A-Killan päiväkeskustoiminta päättynyt 3/2017
2.2 MIELENTERVEYSVOPALVELUT (psykiatrinen avoito ja psykoterapiat)								
Mielenterveysvopalvelujen asiakkaat yhteensä	20 831	6 728	6 950	7 537	9 301	8 389	59 736	Turku: VSSHP Poliklinikat ja osastojen jälkiplk
Oman toiminnan asiakkaat	15 232	0	-	3 336	7 820	5 795	32 183	
18-64-vuotiaat	14 049	0	0	0	6 855	5 754	26 658	
18-24-vuotiaat	2 396	0	0	0	1 765	0	4 161	
25-64-vuotiaat	11 653	0	0	0	5 170	0	16 823	
65 vuotta täyttäneet	1 183	0	0	0	885	280	2 348	
Ostopalvelujen asiakkaat	5 599	6 728	6 950	4 201	1 481	2 594	27 553	
18-64-vuotiaat	4 576	6 063	6 285	0	1 260	2 386	20 570	
18-24-vuotiaat	1 222	1 355	1 385	0	30	0	3 992	
25-64-vuotiaat	2 129	4 708	4 900	0	109	0	11 846	
65 vuotta täyttäneet	1 023	496	665	0	135	226	2 545	
Mielenterveysvopalvelujen käynnit yhteensä	221 418	58 419	53 857	66 013	79 304	70 210	549 221	
Oman toiminnan käynnit	191 072	0	0	16 567	73 707	50 090	331 436	
Ostopalvelujen käynnit	30 346	58 419	53 857	49 446	5 597	20 120	217 785	
Mielenterveysvopalvelujen kustannukset yhteensä, €	40 832 905	11 661 059	10 516 109	11 108 685	11 286 393	13 050 390	98 455 540	
Oman toiminnan kustannukset, €	35 306 927	0	0	2 901 641	10 298 844	7 774 399	56 281 811	
Ostopalvelujen kustannukset, €	5 525 977	11 661 059	10 516 109	8 207 044	987 549	5 275 991	42 173 729	
Avopalvelujen kustannusten osuus mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannuksista, %	33,9	31,5	35,1	30,3	22,8	33,1	31,4	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
2.2 MIELENTERVEYSAVOPALVELUT (psykiatrisen avohoito ja psykoterapiat)								
Psykiatrisen avohoito								
Psykiatrisen avohoidon asiakkaat yhteensä	19 592	6 367	6 625	7 419	9 162	8 389	57 554	Turku: SISÄLTÄÄ PÄÄLLEKÄISYYSIÄ OMAT/OSTOT
Oman toiminnan asiakkaat	15 232	-	-	3 336	7 820	5 795	32 183	Turku: Huom! sisältää päiväsairaalan ja vanhuspsykiatrian käynnit
18-64-vuotiaat	14 049	-	-	0	6 855	5 754	26 658	
18-24-vuotiaat	2 396	-	-	0	1 765		4 161	
25-64-vuotiaat	11 653	-	-	0	5 170		16 823	
65 vuotta täyttäneet	1 183	-	-	0	885	280	2 348	
Ostopalvelujen asiakkaat	4 360	6 367	6 625	4 083	1 342	2 594	25 371	Espoo: Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Turku: Vähennetty oman toiminnan asiakkaat 1.1-30.4
18-64-vuotiaat	3 351	6 063	5 962	0	1 121	2 386	18 883	
18-24-vuotiaat	1 222	1 355	1 290	0	..	0	3 867	
25-64-vuotiaat	2 129	4 708	4 672	0	..	0	11 509	
65 vuotta täyttäneet	1 009	496	663	0	135	226	2 529	
Psykiatrisen avohoidon käynnit yhteensä	211 896	57 878	53 378	66 013	78 612	70 210	537 987	
Oman toiminnan käynnit	191 072	0	-	16 567	73 707	50 090	331 436	
joista oman toiminnan yksilökäynnit	157 062	-	-	16 567	59 959	50 090	283 678	
oman toiminnan ryhmäkäynnit	28 478	-	-	0	4 834	0	33 312	
oman toiminnan päivä kuntoutus	5 532	-	-	0	8 914	0	14 446	Tampere: Päiväsairaalakäynnit, sisältää myös hoitovuorokaudet kuten Helsingilläkin. 2016 laskettu pelkät polikäynnit.
Ostopalvelujen käynnit	20 824	57 878	53 378	49 446	4 905	20 120	206 551	
joista ostopalvelujen yksilökäynnit	19 092	52 692	48 261	49 446	4 905	20 120	194 516	
ostopalvelujen ryhmäkäynnit	937	3 464	4 230	0	..	0	8 631	
ostopalvelujen päivä kuntoutus	795	1 722	887	0	0	0	3 404	
Psykiatrisen avohoidon kustannukset yhteensä, €	39 980 345	11 497 305	10 374 986	10 788 327	11 205 213	13 050 390	96 896 565	
Oman toiminnan kustannukset, €	35 306 927	..	0	2 728 629	10 298 844	7 774 399	56 108 799	Tampere: Psykiatrian poliklinikan ja Psykiatrian kotikuntoutuksen polikustannuksia ei pystytä erittelemään. Puuttuvat oman toiminnan kustannuksista
Ostopalvelujen kustannukset, €	4 673 417	11 497 305	10 374 986	8 059 698	906 369	5 275 991	40 787 766	
Psykoterapiat								
Psykoterapien asiakkaat yhteensä	1 239	361	325	118	139	..	2 182	Turku: tietoa ei saa, on vain arvio 4/2018 tilanteesta
Oman toiminnan asiakkaat	..	-	0	..	-	0	0	
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	-	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	0	0	-	0	0	
Ostopalvelujen asiakkaat	1 239	361	325	118	139	0	2 182	
18-64-vuotiaat	1 225	0	323	0	139	0	1 687	
18-24-vuotiaat	..	0	95	0	30	0	125	
25-64-vuotiaat	..	0	228	0	109	0	337	
65 vuotta täyttäneet	14	0	2	0	0	0	16	
Joista nettiterapia-asiakkaat	1 069	361	325	14	..	..	1 769	Turku: läheteiden määrä
18-64-vuotiaat	1 059	356	323	0	..	0	1 738	
18-24-vuotiaat	..	81	95	0	..	0	176	
25-64-vuotiaat	..	275	228	0	..	0	503	
65 vuotta täyttäneet	10	6	2	0	..	0	18	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	UUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
2.2 MIELENTERVEYSVAPALVELUT (psykiatrinen avohoito ja psykoterapiat)								
Psykoterapiat								
Psykoterapiain käynnit yhteensä	9 522	541	479	..	692	..	11 234	
Oman toiminnan käynnit	..	-	-	0	-	0	0	
Ostopalvelujen käynnit	9 522	541	479	..	692	0	11 234	
Psykoterapiain kustannukset yhteensä, €	852 560	163 754	141 123	320 358	81 180	..	1 558 975	
Oman toiminnan kustannukset, €	-	-	0	173 012	-	0	173 012	Turku: Turun psyk. 21922 ST/Psykoterapiaostot 1.1-30.4
Ostopalvelujen kustannukset, €	852 560	163 754	141 123	147 346	81 180	0	1 385 963	Helsinki: Ei sisällä vyörytyksiä.
Josta nettiterapiain kustannukset €	471 982	163 754	141 123	9 962	40 000	0	826 821	Turku: hinta vuodelle 2017 on 586€, ja puolet jos hoito keskeytyy alkuvaiheessa. Tampere: Läheteitä tehty 91, kustannukset 40000 tarkempaa tietoa ei saada
4 KOTIIN VIETÄVÄT PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSVAPALVELUT (sisältää sekä kotiin vietävät palvelut että tuki- ja tuetun asumisen)								
Kotiin vietävien palvelujen asiakkaat yhteensä	6 217	2 078	1 361	1 572	3 023	539	14 790	
Josta päihdepalvelujen asiakkaat	1 863	966	407	272	759	99	4 366	
Josta mielenterveyspalvelujen asiakkaat	4 354	1 112	954	1 300	2 264	440	10 424	
Oman toiminnan asiakkaat yhteensä	3 222	805	349	146	1 855	472	6 849	
18-64-vuotiaat	2 803	741	145	123	1 211	391	5 414	
18-24-vuotiaat	283	35	5	4	254	5	586	
25-64-vuotiaat	2 520	426	140	119	956	86	4 247	
65 vuotta täyttäneet	419	64	13	23	635	11	1 165	
Ostopalvelujen asiakkaat yhteensä	2 995	1 273	1 012	1 426	1 168	67	7 941	Turku: vanhuspsykiatrian tehostettu avohoito
18-64-vuotiaat	2 415	638	656	1 285	1 104	64	6 162	
18-24-vuotiaat	121	85	77	329	191	7	810	
25-64-vuotiaat	2 294	553	579	956	913	57	5 352	
65 vuotta täyttäneet	580	177	205	141	64	3	1 170	
Kotiin vietävien palvelujen kustannukset yhteensä	23 913 193	5 871 394	4 434 184	3 522 681	7 609 818	2 908 209	48 259 478	
Josta päihdepalvelujen kustannukset	16 603 214	3 908 270	1 573 896	1 072 319	2 244 546	185 618	25 587 863	
Josta mielenterveyspalvelujen kustannukset	7 309 978	1 963 124	2 860 288	2 450 362	5 365 272	2 722 591	22 671 615	
Oman toiminnan kustannukset yhteensä	8 360 116	1 543 875	1 967 495	908 133	1 722 459	1 682 000	16 184 079	
Josta päihdepalvelujen kustannukset	4 550 192	1 005 913	1 127 773	250 000	424 145	160 844	7 518 867	
Josta mielenterveyspalvelujen kustannukset	3 809 924	537 962	839 722	658 133	1 298 314	1 521 156	8 665 212	
Ostopalvelujen kustannukset yhteensä	15 553 076	4 327 519	2 466 689	2 614 548	5 887 359	1 226 209	32 075 399	
Josta päihdepalvelujen kustannukset	12 053 022	2 902 357	446 123	822 319	1 820 401	24 774	18 068 996	
Josta mielenterveyspalvelujen kustannukset	3 500 054	1 425 162	2 020 566	1 792 229	4 066 958	1 201 434	14 006 403	
4.1 KOTIIN VIETÄVÄT PÄIHDEPALVELUT (kotikatkaistu ja -kuntoutuskäynnit)								
Kotiin vietävien päihdepalvelujen asiakkaat yhteensä	139	90	178	-	381	-	788	
Oman toiminnan asiakkaat	-	-	114	0	381	0	495	Espoo: Palvelussa ei ole omaa toimintaa. Vuoden 2016 vastaavat tiedot (liikkuva tiimi) on sisällytetty vuonna 2017 kohtaan 4.3 Kotiin vietävät mielenterveyspalvelut.
18-64-vuotiaat	0	-	..	0	272	0	272	
18-24-vuotiaat	0	-	..	0	38	0	38	
25-64-vuotiaat	0	-	..	0	234	0	234	
65 vuotta täyttäneet	0	-	..	0	109	0	109	
Ostopalvelujen asiakkaat	139	90	64	0	-	0	293	
18-64-vuotiaat	111	..	49	0	-	0	160	
18-24-vuotiaat	1	..	1	0	-	0	2	
25-64-vuotiaat	110	..	48	0	-	0	158	
65 vuotta täyttäneet	28	..	15	0	-	0	43	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
4.1 KOTIIN VIETÄVÄT PÄIHDEPALVELUT (kotikatkaistu ja -kuntoutuskäynnit)								
Kotiin vietävien päihdepalvelujen käynnit yhteensä	809	825	1 740	-	3 712	-	7 086	Vantaa: Toiminta muuttunut omaksi toiminnaksi, vuosi 2017 ei vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa
Oman toiminnan käynnit	-	-	805	0	3 712	0	4 517	
joista oman toiminnan kotikatkaishoitokäynnit	0	-	257	0	787	0	1 044	Tampere: Spat-koodeja, joilla pystytään erittelemään toiminnan sisältö, ryhdyttiin käyttämään vasta 6/2016. Tämä selittää suuren eron vuoteen 2016
joista oman toiminnan kotikuntoutuskäynnit	0	-	548	0	2 925	0	3 473	
Ostopalvelujen käynnit	809	825	935	0	0	0	2 569	
joista ostopalvelujen kotikatkaishoitokäynnit	809	230	935	0	-	0	1 974	
joista ostopalvelujen kotikuntoutuskäynnit	-	595	-	0	-	0	595	
Kotiin vietävien päihdepalvelujen kustannukset yhteensä	95 713	57 400	57 039	-	309 674	-	519 826	Vantaa: Siirtynyt omaksi toiminnaksi, kustannukset A-kliniikan kustannuksissa
Oman toiminnan kustannukset	-	-	-	0	309 674	0	309 674	Turku: psykiatrisen intensiivinen avohoito aik. ja vanhuspsyk tehostettu avoh.
Ostopalvelujen kustannukset	95 713	57 400	57 039	0	-	0	210 152	Helsinki: Ei sisällä vyörytyksiä
Kustannukset € / käynti	118	70	33	0	83	0	73	
Naisiasiakkaita kotiin vietävissä palveluissa	47	-	17	-	155	0	219	Vantaa: Vain ostopalvelut
18-64-vuotiaat	40	-	-	0	120	0	160	
18-24-vuotiaat	1	-	-	0	29	0	30	
25-64-vuotiaat	39	-	-	0	91	0	130	
65 vuotta täyttäneet	7	-	-	0	35	0	42	
4.2 PÄIHDEASIAKKAIDEN TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
Tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	1 724	876	229	272	378	99	3 578	
Oman toiminnan asiakkaat	539	502	158	130	17	91	1 437	
18-64-vuotiaat	428	459	145	109	14	19	1 174	
18-24-vuotiaat	18	35	5	2	0	2	62	
25-64-vuotiaat	410	426	140	107	14	17	1 114	
65 vuotta täyttäneet	111	43	13	21	3	2	193	
Ostopalvelujen asiakkaat	1 185	374	71	142	361	8	2 141	
18-64-vuotiaat	1 072	0	68	127	330	7	1 604	
18-24-vuotiaat	33	0	4	11	32	0	80	
25-64-vuotiaat	1 039	0	64	116	298	7	1 524	
65 vuotta täyttäneet	113	0	3	15	31	1	163	
Tuki- ja tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	505 066	65 081	36 750	68 567	74 847	17 380	767 691	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	153 001	44 276	29 614	34 532	5 468	14 513	281 404	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	352 065	20 805	7 136	34 035	69 379	2 867	486 287	
Tuki- ja tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	16 507 501	3 850 870	1 516 857	1 072 319	1 934 872	185 618	25 068 037	
Oman toiminnan kustannukset, €	4 550 192	1 005 913	1 127 773	250 000	114 471	160 844	7 209 193	
Ostopalvelujen kustannukset, €	11 957 309	2 844 957	389 084	822 319	1 820 401	24 774	17 858 844	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	33	59	41	16	26	11	33	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	30	23	38	7	21	11	26	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	34	137	55	24	26	9	37	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
4.2 PÄIHDEASIAKKAIDEN TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
Tukiasumisen asiakkaat yhteensä	1 724	876	229	76	289	21	3 215	Espoo: sisältää tukiasumisen ja tuetun asumisen tiedot. Tässä on yhdistettynä päihde- ja mielenterveysasiakkaat (tuki- ja tuettu asuminen). Vuoden 2016 tiedot on kerätty eri tavalla.
Oman toiminnan asiakkaat	539	502	158	76	17	21	1 313	Vantaalla ei eritellä tuki- ja tuettua asumista toisistaan. Turku: Paaivin- ja Liekkadun keskitetyt yksiköt
18-64-vuotiaat	428	459	145	59	14	19	1 124	
18-24-vuotiaat	18	35	5	0	0	2	60	
25-64-vuotiaat	410	426	140	59	14	17	1 066	
65 vuotta täyttäneet	111	43	13	17	3	2	189	
Ostopalvelujen asiakkaat	1 185	374	71	0	272	0	1 902	Espoo: sisältää sekä terveyspalveluiden että perhe- ja sosiaalipalveluiden ostopalvelujen tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat.
18-64-vuotiaat	1 072	..	68	0	242	0	1 382	
18-24-vuotiaat	33	..	4	0	23	0	60	
25-64-vuotiaat	1 039	..	64	0	219	0	1 322	
65 vuotta täyttäneet	113	..	3	0	30	0	146	
Tukiasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	505 066	65 081	36 750	19 151	56 815	4 013	686 876	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	153 001	44 276	29 614	19 151	5 468	4 013	255 523	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	352 065	20 805	7 136	0	51 347	0	431 353	
Tukiasumisen kustannukset yhteensä, €	16 507 501	3 850 870	1 516 857	75 000	1 646 360	122 021	23 718 609	
Oman toiminnan kustannukset, €	4 550 192	1 005 913	1 127 773	75 000	114 471	122 021	6 995 370	
Ostopalvelujen kustannukset, €	11 957 309	2 844 957	389 084	0	1 531 889	0	16 723 239	Helsinki: Ei sisällä vyörytyksiä
Kustannukset € / asumisvuorokausi	33	59	41	4	29	30	35	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	30	23	38	4	21	30	27	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	34	137	55	0	30	0	39	
Tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	-	..	..	196	89	78	363	Espoo: tuetun asumisen tiedot sisältyvät tukiasumisen tietoihin. Vantaalla ei eritellä tuki- ja tuettua asumista toisistaan
Oman toiminnan asiakkaat	-	..	..	54	-	70	124	
18-64-vuotiaat	0	..	0	50	-	0	50	
18-24-vuotiaat	0	..	0	2	-	0	2	
25-64-vuotiaat	0	..	0	48	-	0	48	
65 vuotta täyttäneet	0	..	0	4	-	0	4	
Ostopalvelujen asiakkaat	-	..	..	142	89	8	239	
18-64-vuotiaat	0	..	0	127	88	7	222	
18-24-vuotiaat	0	..	0	11	9	0	20	
25-64-vuotiaat	0	..	0	116	79	7	202	
65 vuotta täyttäneet	0	..	0	15	1	1	17	
Tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	-	..	..	49 416	18 032	13 367	80 815	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	-	..	..	15 381	-	10 500	25 881	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	-	..	..	34 035	18 032	2 867	54 934	
Tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	0	..	..	997 319	288 512	63 597	1 349 428	
Oman toiminnan kustannukset, €	0	..	..	175 000	-	38 823	213 823	
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	..	..	822 319	288 512	24 774	1 135 605	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	20	16	5	17	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	11	0	4	8	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	24	16	9	21	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	UUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
4.3 KOTIIN VIETÄVÄT MIELENTERVEYSPALVELUT (liikkuvan avohoidon ja psykiatrisen kotihoitoon kotikäynnit)								
Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen asiakkaat yhteensä	2 826	1 112	726	1 118	1 457	..	7 239	
Oman toiminnan asiakkaat	2 485	303	-	0	1 457	0	4 245	Espoo: sisältää MTP-klinikan liikkuvan tiimin. Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Turku: Samoja asiakkaita kuin avohoidossa, omassa suurin osa. Oulu: Asiakkaat sisältyvät oman toiminnan mt-avohoidon asiakkaisiin (2017: 428 ja 2016: 426), jonka vuoksi niitä ei ilmoiteta varsinaisessa taulukossa erikseen tässä kohdin.
18-64-vuotiaat	2 192	282	-	0	925	0	3 399	
18-24-vuotiaat	256	..	-	0	216	0	472	
25-64-vuotiaat	1 936	..	-	0	708	0	2 644	
65 vuotta täyttäneet	293	21	-	0	523	0	837	
.2 Ostopalvelujen asiakkaat	341	809	726	1 118	-	0	2 994	Espoo: Vuosien 2016 ja 2017 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.
18-64-vuotiaat	59	638	539	1 006	-	0	2 242	
18-24-vuotiaat	13	85	72	283	-	0	453	
25-64-vuotiaat	46	553	467	723	-	0	1 789	
65 vuotta täyttäneet	282	177	187	112	-	0	758	
Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen käynnit yhteensä	18 913	9 387	3 697	9 684	7 355	..	49 036	
Oman toiminnan käynnit	17 924	3 751	-	2 679	7 355	0	31 709	Oulu: Käynnit sisältyvät oman toiminnan mt-avohoidon asiakkaisiin (2017: 2162 ja 2016: 2292), jonka vuoksi niitä ei ilmoiteta varsinaisessa taulukossa erikseen tässä kohdin.
joista liikkava avohoito	5 177	3 751	-	0	7 355	0	16 283	
joista psykiatrisen kotihoito	12 747	-	-	2 679	-	0	15 426	
Ostopalvelujen käynnit	989	5636	3697	7005	0	0	17327	
joista liikkava avohoito	960	2 846	1 503	0	-	0	5 309	
joista psykiatrisen kotihoito	29	2 790	2 194	7 005	-	0	12 018	Turku: aik. psyk ja vanhuspsyk. Intens.kotihoit
Kotiin vietävien mielenterveyspalvelujen kustannukset yhteensä, €	2 565 461	1 963 124	896 788	1 367 939	1 298 314	..	8 091 626	
Oman toiminnan kustannukset, €	2 311 261	537 962	-	598 133	1 298 314	0	4 745 670	Oulu: Kustannuksia ei saa erotella, vaan ne sisältyvät mt-avohoittoon.
Ostopalvelujen kustannukset, €	254 200	1 425 162	896 788	769 806	-	0	3 345 956	
Kustannukset € / käynti	136	209	243	141	177	0	165	
4.4 MIELENTERVEYSPALVELUJEN TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	1 528	.	228	182	807	440	3 185	
Oman toiminnan asiakkaat	198	.	77	16	0	381	672	Espoo: tuki- ja tuetun asumisen tiedot sisältyvät kohtaan 4.2. Päihdeasiakkaiden tuki- ja tuettu asuminen.
18-64-vuotiaat	183	.	0	14	0	372	569	
18-24-vuotiaat	9	.	0	2	0	3	14	
25-64-vuotiaat	174	.	0	12	0	69	255	
65 vuotta täyttäneet	15	.	0	2	0	9	26	
Ostopalvelujen asiakkaat	1 330	.	151	166	807	59	2 513	
18-64-vuotiaat	1 173	.	0	152	774	57	2 156	
18-24-vuotiaat	74	.	0	35	159	7	275	
25-64-vuotiaat	1 099	.	0	117	615	50	1 881	
65 vuotta täyttäneet	157	.	0	14	33	2	206	
Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	510 215	.	52 463	50 603	180 782	116 665	910 728	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	55 683	.	18 446	3 283	0	101 361	178 773	Turku: Töykkälänkadun tukiasumisyhteisö aloitti 1.8.2016, vakiint. 2 ohjaajaa 1.1.17
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	454 532	.	34 017	47 320	180 782	15 304	731 955	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
4.4 MIELENTERVEYSPALVELUJEN TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
Mielenterveyspalvelujen tuki- ja tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €	4 744 517	.	1 963 500	1 082 423	4 066 958	2 722 591	14 579 989	
Oman toiminnan kustannukset	1 498 663	.	839 722	60 000	0	1 521 156	3 919 541	
Ostopalvelujen kustannukset	3 245 854	.	1 123 778	1 022 423	4 066 958	1 201 434	10 660 447	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	9	.	37	21	22	57	17	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	27	0	46	18	0	47	36	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	7	0	33	22	22	79	15	
Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen asiakkaat yhteensä	0	.	.	..	239	138	377	Espoo: tuki- ja tuetun asumisen tiedot sisältyvät kohtaan 4.2. Päihdeasiakkaiden tuki- ja tuettu asuminen. Vantaa: Tuki- ja tuettu asuminen raportoitu tuetun asumisen kohdalle. Turku: Ei pysty erottelemaan ostoista, kaikki laitettu tuettuun
Tukiasumisen oman toiminnan asiakkaita	-	.	0	0	-	79	79	
18-64-vuotiaat	0	.	0	0	-	72	72	
18-24-vuotiaat	0	.	0	0	-	3	3	
25-64-vuotiaat	0	.	0	0	-	69	69	
65 vuotta täyttäneet	0	.	0	0	-	7	7	
Tukiasumisen ostopalvelujen asiakkaita	-	.	0	0	239	59	298	
18-64-vuotiaat	0	.	0	0	217	57	274	
18-24-vuotiaat	0	.	0	0	63	7	70	
25-64-vuotiaat	0	.	0	0	154	50	204	
65 vuotta täyttäneet	0	.	0	0	22	2	24	
Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	0	.	.	..	54 393	33 615	88 008	
Tukiasumisen oman toiminnan vuorokausia	-	.	0	0	-	18 311	18 311	
Tukiasumisen ostopalvelujen vuorokausia	-	.	0	0	54 393	15 304	69 697	Turku: ei pystytä erittelemään tuetusta
Mielenterveyspalvelujen tukiasumisen kustannukset yhteensä, €	0	.	.	..	2 083 471	1 758 206	3 841 677	
Tukiasumisen oman toiminnan kustannukset	-	.	0	0	-	556 772	556 772	
Tukiasumisen ostopalvelujen kustannukset	-	.	0	0	2 083 471	1 201 434	3 284 905	Turku: ei pystytä erittelemään tuetusta
Kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	0	38	52	44	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	0	0	30	30	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	0	38	79	47	
Mielenterveyspalvelujen tuetun asumisen asiakkaat yhteensä	1 528	.	228	182	568	302	2 808	Espoo: tuki- ja tuetun asumisen tiedot sisältyvät kohtaan 4.2. Päihdeasiakkaiden tuki- ja tuettu asuminen. Vantaa: Sekä tuki- että tuettu asuminen
Tuetun asumisen oman toiminnan asiakkaita	198	.	77	16	-	302	593	Turku: 1.8.2016 aloittanut Töykkälänkadun hanke vakiintui 1.1.17 (josta 0,5 Paavinkadulle)
18-64-vuotiaat	183	.	..	14	-	300	497	
18-24-vuotiaat	9	.	..	2	-	0	11	
25-64-vuotiaat	174	.	..	12	-	0	186	
65 vuotta täyttäneet	15	.	..	2	-	2	19	
Tuetun asumisen ostopalvelujen asiakkaita	1 330	.	151	166	568	0	2 215	
18-64-vuotiaat	1 173	.	..	152	557	0	1 882	
18-24-vuotiaat	74	.	..	35	96	0	205	
25-64-vuotiaat	1 099	.	..	117	461	0	1 677	
65 vuotta täyttäneet	157	.	..	14	11	0	182	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
4.4 MIELENTERVEYSPALVELUJEN TUKI- JA TUETTU ASUMINEN								
Mielenterveyspalvelujen tuetun asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	510 215	.	52 463	50 603	126 389	83 050	822 720	
Tuetun asumisen oman toiminnan vuorokausia	55 683	.	18 446	3 283	-	83 050	160 462	
Tuetun asumisen ostopalvelujen vuorokausia	454 532	.	34 017	47 320	126 389	0	662 258	
Mielenterveyspalvelujen tuetun asumisen kustannukset yhteensä, €								
Tuetun asumisen oman toiminnan kustannukset	1 498 663	.	839 722	60 000	-	964 385	3 362 770	
Tuetun asumisen ostopalvelujen kustannukset	3 245 854	.	1 123 778	1 022 423	1 983 487	0	7 375 542	Helsinki: Vuosi 2017 ei sisällä vyörytyksiä. Tuetun asumisen ostopalvelujen kustannuksia vuodelta 2016 ei pystytä erittelemään.
Kustannukset € / asumisvuorokausi	9	0	37	21	16	12	13	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	27	0	46	18	0	12	21	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	7	0	33	22	16	0	11	Helsinki: Vuosi 2017 ei sisällä vyörytyksiä. Tuetun asumisen ostopalvelujen kustannuksia vuodelta 2016 ei pystytä erittelemään.
5 TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA								
Työ- ja päivätoiminnan asiakkaat yhteensä								
Oman toiminnan asiakkaat	.	130	48	8	1 139	288	1 613	
18-64-vuotiaat	.	0	0	0	0	279	279	
18-24-vuotiaat	.	0	0	0	0	36	36	
25-64-vuotiaat	.	0	0	0	0	243	243	
65 vuotta täyttäneet	.	0	0	0	0	9	9	
Ostopalvelujen asiakkaat	.	130	0	8	1139	0	1277	
18-64-vuotiaat	.	0	0	0	0	0	0	
18-24-vuotiaat	.	0	0	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	.	0	0	0	0	0	0	
65 vuotta täyttäneet	.	0	0	0	0	0	0	
Työ- ja päivätoiminnan käyttöpäivät yhteensä								
Oman toiminnan käyttöpäivät	.	0	1 424	0	0	12 081	13 505	
Ostopalvelujen käyttöpäivät	.	0	0	506	46 488	0	46 994	
Työ- ja päivätoiminnan kustannukset yhteensä, €								
Oman toiminnan kustannukset, €	.	0	0	0	0	1 137 698	1 137 698	
Ostopalvelujen kustannukset, €	.	825 548	0	25 446	1 736 943	0	2 587 937	
5.1 TYÖTOIMINTA								
Työtoiminnan asiakkaat yhteensä								
Oman toiminnan asiakkaat	.	130	48	8	782	286	1 254	
18-64-vuotiaat	0	-	..	0	-	278	278	
18-24-vuotiaat	0	-	..	0	-	36	36	
25-64-vuotiaat	0	-	..	0	-	242	242	
65 vuotta täyttäneet	0	-	..	0	-	8	8	
Ostopalvelujen asiakkaat	.	130	0	8	782	0	920	Espoo: vuonna 2017 muuttunut ostokäytäntö.
18-64-vuotiaat	0	..	0	0	..	0	0	
18-24-vuotiaat	0	..	0	0	..	0	0	
25-64-vuotiaat	0	..	0	0	..	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	..	0	0	..	0	0	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
5.1 TYÖTOIMINTA								
Työtoiminnan käyttöpäivät yhteensä	.	..	1 424	506	30 032	11 961	43 923	
Oman toiminnan käyttöpäivät	.	-	1 424	0	-	11 961	13 385	
Ostopalvelujen käyttöpäivät	.	..	0	506	30 032	0	30 538	
5.2 PÄIVÄTOIMINTA								
Työtoiminnan kustannukset yhteensä, €	.	342 540	..	25 446	1 193 826	1 137 698	2 699 510	Vantaa: Kustannuksia ei voida eritellä, osa tuetun asumisen ja työtoiminnan menokohtaa
Oman toiminnan kustannukset, €	.	-	..	0	-	1 137 698	1 137 698	
Ostopalvelujen kustannukset, €	.	342 540	..	25 446	1 193 826	0	1 561 812	
5.2 PÄIVÄTOIMINTA								
Päivätoiminnan asiakkaat yhteensä	.	-	-	-	357	2	359	Tampere: Osa anonyymiä toimintaa, saadaan vain kustannukset ja käyttömäärät.
Oman toiminnan asiakkaat	.	-	0	0	-	2	2	
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	-	1	1	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	-	1	1	
65 vuotta täyttäneet	0	-	0	0	-	1	1	
Ostopalvelujen asiakkaat	.	-	0	0	357	0	357	
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	..	0	0	
65 vuotta täyttäneet	.	-	0	0	..	0	0	
Päivätoiminnan käyttöpäivät yhteensä	.	-	-	-	16 456	120	16 576	
Oman toiminnan käyttöpäivät	0	-	0	0	-	120	120	
Ostopalvelujen käyttöpäivät	0	-	0	0	16 456	0	16 456	
Päivätoiminnan kustannukset yhteensä, €	.	483 008	..	-	543 117	..	1 026 125	
Oman toiminnan kustannukset, €	0	-	..	0	-	0	0	
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	483 008	..	0	543 117	0	1 026 125	Espoo: sisältää kohdeavustukset järjestöille.
6 PÄIHDE- JA MIELENTERVEYSASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS								
Asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	1 943	428	531	987	704	708	5 301	
Oman toiminnan asiakkaat	902	156	306	464	333	367	2 528	
18-64-vuotiaat	831	107	275	141	300	330	1 984	
18-24-vuotiaat	80	0	27	5	26	35	173	
25-64-vuotiaat	751	0	248	136	274	295	1 704	
65 vuotta täyttäneet	71	22	31	60	34	37	255	
Ostopalvelujen asiakkaat	1041	272	225	523	371	341	2 773	
18-64-vuotiaat	782	0	14	376	310	224	1 706	
18-24-vuotiaat	36	0	0	17	49	17	119	
25-64-vuotiaat	746	0	14	359	261	207	1 587	
65 vuotta täyttäneet	259	0	18	147	61	117	602	
Asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä	372 595	99 589	77 411	196 981	105 339	135 748	987 663	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	89 699	17 201	13 479	39 482	20 779	33 037	213 677	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	282 896	82 388	63 932	157 499	84 560	102 711	773 986	
Asumispalvelujen kustannukset yhteensä, €	30 225 637	12 376 797	6 570 072	14 801 333	9 223 894	11 722 920	84 920 653	
Oman toiminnan kustannukset, €	7 489 599	2 681 955	1 565 490	2 923 032	2 047 100	3 474 138	20 181 314	
Ostopalvelujen kustannukset, €	22 736 038	9 694 842	5 004 582	11 878 301	7 176 794	8 248 782	64 739 339	
Asumispalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	81	124	85	75	88	86	86	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	83	156	116	74	99	105	94	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	80	118	78	75	85	80	84	
Asumispalvelujen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	16,4	22,9	15,3	28,9	13,9	24,1	19,0	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
6.1 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUT (Palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen asuminen)								
Päihdehuollon asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	1 134	188	338	570	373	262	2 865	
Oman toiminnan asiakkaat	725	129	306	464	328	198	2150	
18-64-vuotiaat	678	107	275	141	295	180	1676	
18-24-vuotiaat	62	0	27	5	26	15	135	
25-64-vuotiaat	616	0	248	136	269	165	1434	
65 vuotta täyttäneet	47	22	31	60	34	18	212	
Ostopalvelujen asiakkaat	409	59	32	106	45	64	715	
18-64-vuotiaat	338	0	14	64	32	41	489	
18-24-vuotiaat	22	0	0	3	1	1	27	
25-64-vuotiaat	316	0	14	61	31	40	462	
65 vuotta täyttäneet	71	0	18	42	13	23	167	
Päihdehuollon asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä	124 948	32 695	22 216	63 890	27 198	37 424	308 371	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	44 903	15 214	13 479	39 482	19 109	17 256	149 443	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	80 045	17 481	8 737	24 408	8 089	20 168	158 928	
Päihdehuollon asumispalvelujen kustannukset yhteensä, €	7 422 676	4 322 375	2 087 448	4 950 168	2 559 126	3 659 449	25 001 242	
Oman toiminnan kustannukset, €	2 074 452	2 216 917	1 565 490	2 923 032	1 882 506	1 784 133	12 446 530	
Ostopalvelujen kustannukset, €	5 348 224	2 105 458	521 958	2 027 136	676 620	1 875 316	12 554 712	
Asumispalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	59	132	94	77	94	98	81	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	46	146	116	74	99	103	83	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	67	120	60	83	84	93	79	
Asumispalvelujen kustannusten osuus päihdehuollon kokonaiskustannuksista, %	14,2	34,2	19,6	42,3	22,4	47,2	23,5	
Palveluasuminen, päihdepalvelut								
Palveluasumisen asiakkaat yhteensä	405	5	89	233	88	22	842	
Oman toiminnan asiakkaat	33	-	89	178	64	-	364	
18-64-vuotiaat	33	-	76	135	54	0	298	
18-24-vuotiaat	0	-	6	5	0	0	11	
25-64-vuotiaat	33	-	70	130	54	0	287	
65 vuotta täyttäneet	0	-	13	43	11	0	67	
Ostopalvelujen asiakkaat	372	5	0	55	24	22	478	
18-64-vuotiaat	317	..	0	41	19	18	395	
18-24-vuotiaat	22	..	0	3	1	1	27	
25-64-vuotiaat	295	..	0	38	18	17	368	
65 vuotta täyttäneet	55	..	0	14	5	4	78	
Palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	72 309	533	6 204	37 325	9 569	6 798	132 738	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	5 059	-	6 204	24 477	5 888	-	41 628	Tampere: Palhoniemen huoltolaitoksen potilaslaittoiminta päättyi 4/2017
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	67 250	533	0	12 848	3 681	6 798	91 110	
Palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	4 104 656	38 439	711 355	2 609 189	801 028	453 413	8 718 080	
Oman toiminnan kustannukset, €	210 394	-	711 355	1 677 585	635 691	-	3 235 025	Turku: Oriketo 2/3 ja Sillankorvasta 35% + sos.työn osuus 30k
Ostopalvelujen kustannukset, €	3 894 262	38 439	0	931 604	165 337	453 413	5 483 055	Helsinki: Ei sisällä vyyrytyksiä
Kustannukset € / asumisvuorokausi	57	72	115	70	84	67	66	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	42	0	115	69	108	0	78	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	58	72	0	73	45	67	60	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
6.1 PÄIHDEHUOLLON ASUMISPALVELUT (Palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja tilapäinen asuminen)								
Tehostettu palveluasuminen, päihdepalvelut								
Tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä	37	81	32	74	36	70	330	
Oman toiminnan asiakkaat	-	27	0	23	17	28	95	
18-64-vuotiaat	0	14	0	6	11	19	50	
18-24-vuotiaat	0	..	0	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	0	..	0	6	11	19	36	
65 vuotta täyttäneet	0	13	0	17	6	9	45	
Ostopalvelujen asiakkaat	37	54	32	51	19	42	235	
18-64-vuotiaat	21	..	14	23	11	23	92	
18-24-vuotiaat	0	..	0	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	21	..	14	23	11	23	92	
65 vuotta täyttäneet	16	..	18	28	8	19	89	
Tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	12 795	24 785	8 737	18 310	7 907	18 991	91 525	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	-	7 837	0	6 750	3 541	5 621	23 749	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	12 795	16 948	8 737	11 560	4 366	13 370	67 776	
Tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	1 453 962	2 855 050	521 958	1 764 824	1 017 285	2 115 720	9 728 799	
Oman toiminnan kustannukset, €	-	788 031	0	669 292	506 002	693 817	2 657 142	Turku: Orikedon 1/3
Ostopalvelujen kustannukset, €	1 453 962	2 067 019	521 958	1 095 532	511 283	1 421 903	7 071 657	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	114	115	60	96	129	111	106	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	0	101	0	99	143	123	112	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	114	122	60	95	117	106	104	
Tilapäinen asuminen								
Tilapäisen asumisen asiakkaat yhteensä	692	102	217	263	249	170	1 693	
Oman toiminnan asiakkaat	692	102	217	263	247	170	1 691	Espoo: tiedot sisältävät päihde- ja mielenterveysasiakkaiden tilapäisen asumisen.
18-64-vuotiaat	645	93	199	0	230	161	1 328	
18-24-vuotiaat	62	..	21	0	26	15	124	
25-64-vuotiaat	583	..	178	0	204	146	1 111	
65 vuotta täyttäneet	47	9	18	0	17	9	100	
Ostopalvelujen asiakkaat	-	-	0	0	2	-	2	
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	2	0	2	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	2	0	2	
65 vuotta täyttäneet	0	-	0	0	0	0	0	
Tilapäisen asumisen asumisvuorokaudet yhteensä	39 844	7 377	7 275	8 255	9 722	11 635	84 108	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	39 844	7 377	7 275	8 255	9 680	11 635	84 066	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	-	-	0	0	42	-	42	
Tilapäisen asumisen kustannukset yhteensä, €	1 864 058	1 428 886	854 135	576 155	740 813	1 090 316	6 554 363	
Oman toiminnan kustannukset, €	1 864 058	1 428 886	854 135	576 155	740 813	1 090 316	6 554 363	Turku: tilap asumisen kust 65% Sillankorvan kustannuksista
Ostopalvelujen kustannukset, €	0	-	0	0	..	-	0	Tampere: Ei saada eriteltä yksikön tukiasumisen kustannuksista (osto kokonaishinnalla)
Kustannukset € / asumisvuorokausi	47	194	117	70	76	94	78	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	47	194	117	70	77	94	78	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	0	0	0	0	0	0	0	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
6.2 MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUT (Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen)								
Mielenterveyspalvelujen asumispalvelujen asiakkaat yhteensä	809	240	193	417	331	446	2 436	
Oman toiminnan asiakkaat	177	27	0	0	5	169	378	
18-64-vuotiaat	153	0	0	0	5	150	308	
18-24-vuotiaat	18	0	0	0	0	20	38	
25-64-vuotiaat	135	0	0	0	5	130	270	
65 vuotta täyttäneet	24	0	0	0	0	19	43	
Ostopalvelujen asiakkaat	632	213	193	417	326	277	2 058	
18-64-vuotiaat	444	0	0	312	278	183	1 217	
18-24-vuotiaat	14	0	0	14	48	16	92	
25-64-vuotiaat	430	0	0	298	230	167	1 125	
65 vuotta täyttäneet	188	0	0	105	48	94	435	
Mielenterveyspalvelujen asumispalvelujen asumisvuorokaudet yhteensä	247 647	66 894	55 195	133 091	78 141	98 324	679 292	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	44 796	1 987	0	0	1 670	15 781	64 234	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	202 851	64 907	55 195	133 091	76 471	82 543	615 058	
Mielenterveyspalvelujen asumispalvelujen kustannukset yhteensä, €	22 802 961	8 054 422	4 482 624	9 851 165	6 664 768	8 063 471	59 919 411	
Oman toiminnan kustannukset	5 415 147	465 038	0	0	164 594	1 690 005	7 734 784	
Ostopalvelujen kustannukset	17 387 814	7 589 384	4 482 624	9 851 165	6 500 174	6 373 467	52 184 628	
Kustannukset € / asumisvuorokausi	92	120	81	74	85	82	88	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	121	234	0	0	99	107	120	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	86	117	81	74	85	77	85	
Palveluasuminen, mielenterveyspalvelut								
Mielenterveyspalvelujen palveluasumisen asiakkaat yhteensä	147	139	193	237	178	161	1 055	
Oman toiminnan asiakkaat	-	-	0	0	3	24	27	
18-64-vuotiaat	0	-	0	0	3	21	24	
18-24-vuotiaat	0	-	0	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	0	0	3	21	24	
65 vuotta täyttäneet	0	-	0	0	0	3	3	
Ostopalvelujen asiakkaat	147	139	193	237	175	137	1 028	
18-64-vuotiaat	125	..	..	189	153	106	573	
18-24-vuotiaat	9	..	..	9	27	7	52	
25-64-vuotiaat	116	..	..	180	126	99	521	
65 vuotta täyttäneet	22	..	..	48	22	31	123	
Mielenterveyspalvelujen palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	43 133	40 827	55 195	75 669	40 011	49 562	304 397	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	-	-	-	0	1 002	6 801	7 803	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	43 133	40 827	55 195	75 669	39 009	42 761	296 594	
Mielenterveyspalvelujen palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	3 471 482	3 951 407	4 482 624	5 192 922	2 296 264	3 212 108	22 606 807	
Oman toiminnan kustannukset	-	-	-	0	69 138	275 494	344 632	
Ostopalvelujen kustannukset	3 471 482	3 951 407	4 482 624	5 192 922	2 227 126	2 936 613	22 262 174	Helsinki: Palveluasumisen ostopalvelujen kustannuksia ei pystytä erittelemään vuodelta 2016. Espoo: Vuoden 2016 kustannukset sisältävät sekä palveluasumisen että tehostetun palveluasumisen kustannukset.
Kustannukset € / asumisvuorokausi	80	97	81	69	57	65	74	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	-	0	0	0	69	41	44	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	80	97	81	69	57	69	75	Helsinki: Palveluasumisen ostopalvelujen kustannuksia ei pystytä erittelemään vuodelta 2016. Espoo: Vuoden 2016 kustannukset sisältävät sekä palveluasumisen että tehostetun palveluasumisen kustannukset.

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
6.2 MIELENTERVEYSASIAKKAIDEN ASUMISPALVELUT (Palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen)								
Tehostettu palveluasuminen, mielenterveyspalvelut								
Mielenterveyspalvelujen tehostetun palveluasumisen asiakkaat yhteensä	662	101	-	180	153	285	1 381	
Oman toiminnan asiakkaat	177	27	-	0	2	145	351	Espoo: Oma toiminta loppunut 5/2017.
18-64-vuotiaat	153	..	0	0	2	129	284	
18-24-vuotiaat	18	..	0	0	0	20	38	
25-64-vuotiaat	135	..	0	0	2	109	246	
65 vuotta täyttäneet	24	..	0	0	0	16	40	
Ostopalvelujen asiakkaat	485	74	-	180	151	140	1 030	
18-64-vuotiaat	319	..	0	123	125	77	644	
18-24-vuotiaat	5	..	0	5	21	9	40	
25-64-vuotiaat	314	..	0	118	104	68	604	
65 vuotta täyttäneet	166	..	0	57	26	63	312	
Mielenterveyspalvelujen tehostetun palveluasumisen asumisvuorokaudet yhteensä	204 514	26 067	-	57 422	38 130	48 762	374 895	
Oman toiminnan asumisvuorokaudet	44 796	1 987	-	0	668	8 980	56 431	
Ostopalvelujen asumisvuorokaudet	159 718	24 080	-	57 422	37 462	39 782	318 464	
Mielenterveyspalvelujen tehostetun palveluasumisen kustannukset yhteensä, €	19 331 479	4 103 015	-	4 658 243	4 368 504	4 851 363	37 312 604	
Oman toiminnan kustannukset	5 415 147	465 038	-	0	95 456	1 414 510	7 390 151	Turku: ei omaa
Ostopalvelujen kustannukset	13 916 332	3 637 977	-	4 658 243	4 273 048	3 436 853	29 922 453	Helsinki: Tehostetun palveluasumisen ostopalvelujen kustannuksia ei pystytä erittelemään vuodelta 2016
Kustannukset € / asumisvuorokausi	95	157	-	81	115	99	100	
Oman toiminnan kustannukset € / asumisvuorokausi	121	234	0	0	143	158	131	
Ostopalvelujen kustannukset € / asumisvuorokausi	87	151	0	81	114	86	94	Helsinki: Tehostetun palveluasumisen ostopalvelujen kustannuksia ei pystytä erittelemään vuodelta 2016
7 LAITOSHOITO								
Laitoshoidon asiakkaat yhteensä	4 524	1 778	1 610	2 519	1 890	1 187	13 508	
Oman toiminnan asiakkaat	3 631	662	481	340	694	403	6 211	
18-64-vuotiaat	3 282	11	474	0	281	0	4 048	
18-24-vuotiaat	407	0	49	0	7	0	463	
25-64-vuotiaat	2 875	0	425	0	274	0	3 574	
65 vuotta täyttäneet	349	133	7	70	382	0	941	
Ostopalvelujen asiakkaat	893	1 116	1 129	2 179	1 196	784	7 297	
18-64-vuotiaat	655	780	1 026	484	1 588	677	5 210	
18-24-vuotiaat	120	163	189	1 019	210	0	1 701	
25-64-vuotiaat	535	618	837	1	794	0	2 785	
65 vuotta täyttäneet	238	142	103	128	145	107	863	
Laitoshoidon hoitovuorokaudet yhteensä	144 845	44 246	41 324	45 862	69 018	33 876	379 171	
Oman toiminnan hoitovuorokaudet	97 300	8 939	5 180	7 413	26 883	4 130	149 845	
Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	47 545	35 307	36 144	38 449	42 135	29 746	229 326	
Laitoshoidon kustannukset yhteensä, €	61 471 648	16 819 361	15 509 206	16 244 574	25 976 188	16 174 797	152 195 774	
Oman toiminnan nettokustannukset, €	44 935 169	1 431 059	1 619 851	3 255 941	8 496 433	1 525 814	61 264 268	
Ostopalvelujen nettokustannukset, €	16 536 479	15 388 302	13 889 355	12 988 633	17 479 755	14 648 982	90 931 506	
Kustannukset € / hoitovuorokausi	424	380	375	354	376	477	401	
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	462	160	313	439	316	369	409	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	348	436	384	338	415	492	397	
Laitoshoidon kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	33,3	31,1	36,1	31,7	39,1	33,3	34,0	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
7.1 PÄIHDEHUOLLON LAITOSHOITO (Katkaisu- ja vieroitushoito sekä kuntoutushoito)								
Päihdehuollon laitoshoidon asiakkaat yhteensä	1 969	718	806	669	482	403	5 047	
Oman toiminnan asiakkaat	1 584	519	481	69	235	403	3 291	
18-64-vuotiaat	1 473	0	474	0	219	0	2 166	
18-24-vuotiaat	103	0	49	0	7	0	159	
25-64-vuotiaat	1 370	0	425	0	212	0	2 007	
65 vuotta täyttäneet	111	0	7	0	3	0	121	
Ostopalvelujen asiakkaat	385	199	325	600	247	0	1 756	
18-64-vuotiaat	367	0	313	76	244	0	1 000	
18-24-vuotiaat	49	0	34	0	42	0	125	
25-64-vuotiaat	318	0	279	0	202	0	799	
65 vuotta täyttäneet	18	0	12	1	3	0	34	
Päihdehuollon laitoshoidon hoitovuorokaudet yhteensä	37 231	9 746	15 418	11 692	5 957	4 782	84 826	
Oman toiminnan hoitovuorokaudet	25 051	4 867	5 180	969	1 784	4 130	41 981	
Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	12 180	4 879	10 238	10 723	4 173	652	42 845	
Päihdehuollon laitoshoidon kustannukset yhteensä, €	11 840 213	2 302 972	3 398 649	3 021 702	1 565 442	1 681 151	23 810 128	
Oman toiminnan nettokustannukset, €	9 582 336	1 384 677	1 619 851	632 799	808 436	1 525 814	15 553 913	
Ostopalvelujen nettokustannukset, €	2 257 877	918 295	1 778 798	2 388 903	757 006	155 336	8 256 215	
Kustannukset € / hoitovuorokausi	318	236	220	258	263	352	281	
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	383	285	313	653	453	369	370	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	185	188	174	223	181	238	193	
Laitoshoidon kustannusten osuus päihdehuollon kokonaiskustannuksista, %	22,6	18,2	31,8	25,8	13,7	21,7	22,4	
Katkaisu- ja vieroitushoito								
Katkaisu- ja vieroitusoidon asiakkaat yhteensä	1 193	592	570	592	364	403	3 714	
Oman toiminnan asiakkaat	1 116	519	481	69	222	403	2 810	
18-64-vuotiaat	1 018	..	474	0	219	0	1 711	
18-24-vuotiaat	84	..	49	0	7	0	140	
25-64-vuotiaat	934	..	425	0	212	0	1 571	
65 vuotta täyttäneet	98	..	7	0	3	0	108	
Ostopalvelujen asiakkaat	77	73	89	523	142	0	904	Turku: A-klini Turku ja Salo, ei hetu kert.
18-64-vuotiaat	75	..	86	0	141	0	302	
18-24-vuotiaat	14	..	13	0	21	0	48	
25-64-vuotiaat	61	..	73	0	120	0	254	
65 vuotta täyttäneet	2	..	3	0	1	0	6	
Katkaisu- ja vieroitusoidon hoitovuorokaudet yhteensä	10 564	5 469	6 015	6 645	3 033	4 782	36 508	
Oman toiminnan hoitovuorokaudet	9 403	4 867	5 180	969	1 526	4 130	26 075	
Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	1 161	602	835	5 676	1 507	652	10 433	Turku: A-klini
Katkaisu- ja vieroitusoidon kustannukset yhteensä, €	4 505 309	1 508 452	1 818 489	2 172 679	1 136 179	1 681 151	12 822 259	
Oman toiminnan nettokustannukset, €	4 505 309	1 384 677	1 619 851	632 799	710 436	1 525 814	10 378 886	Turun päihdepsyk A3 1.1-30.4
Ostopalvelujen nettokustannukset, €	0	123 775	198 638	1 539 880	425 743	155 336	2 443 372	Turku: A-klini.
Kustannukset € / hoitovuorokausi	426	276	302	327	375	352	351	Vantaa: Kustannuksissa mukana viikonlopun korvaushoitajien käynnit. Turku: Päihdepsykiatrinen erikoissairaanhoido 1.5 eteenpäin
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	479	285	313	653	466	369	398	Vantaa: Vuonna 2017 kustannuksia nostaa muutos asiakasmaksukäytännöissä, asiakasmaksuusuuks maksetaan palveluntuottajalle ja tarvittaessa laskutetaan asiakkaalta, kun ennen palveluntuottaja laskutti asiakkaalta tai suoraan toimeentulotuesta, jos asiakkaalle oli tehty jo päätös toimeentulotuessa.
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	0	206	238	271	283	238	234	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
Kuntoutushoito								
Kuntoutushoidon asiakkaat yhteensä	776	126	236	77	118	-	1 333	
Oman toiminnan asiakkaat	468	-	0	0	13	0	481	
18-64-vuotiaat	455	-	0	0	..	0	455	
18-24-vuotiaat	19	-	0	0	..	0	19	
25-64-vuotiaat	436	-	0	0	..	0	436	
65 vuotta täyttäneet	13	-	0	0	0	0	13	
Ostopalvelujen asiakkaat	308	126	236	77	105	0	852	
18-64-vuotiaat	292	..	227	76	103	0	698	
18-24-vuotiaat	35	..	21	0	21	0	77	
25-64-vuotiaat	257	..	206	0	82	0	545	
65 vuotta täyttäneet	16	..	9	1	2	0	28	
Kuntoutushoidon hoitovuorokaudet yhteensä	26 667	4 277	9 403	5 047	2 924	-	48 318	
Oman toiminnan hoitovuorokaudet	15 648	-	0	0	258	0	15 906	Turku: ei omaa
Ostopalvelujen hoitovuorokaudet	11 019	4 277	9 403	5 047	2 666	0	32 412	
Kuntoutushoidon kustannukset yhteensä, €	5 077 027	794 520	1 580 160	849 023	429 263	-	8 729 993	
Oman toiminnan nettokustannukset, €	5 077 027	-	0	0	98 000	0	5 175 027	
Ostopalvelujen nettokustannukset, €	0	794 520	1 580 160	849 023	331 263	0	3 554 966	
Kustannukset € / hoitovuorokausi								Vantaa: Vuonna 2017 kustannuksia nostaa muutos asiakasmaksukäytännöissä, asiakasmaksuosuus maksetaan palveluntuottajalle ja tarvittaessa laskutetaan asiakkaalta, kun ennen palveluntuottaja laskutti asiakkaalta tai suoraan toimeentulotuesta, jos asiakkaalle oli tehty ja päätös toimeentulotuesta.
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	190	186	168	168	147	0	181	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	324	0	0	0	380	0	325	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	0	186	168	168	124	0	110	
7.2 PSYKIATRINEN LAITOSHOITO (sisältää akuuttihoidon, kuntoutushoidon ja oikeuspsykiatrisen hoidon)								
Psykiatrisen osastohoidon asiakkaat yhteensä	2 555	1 060	804	1 850	1 408	784	8 461	
Oman toiminnan asiakkaita	2 047	143	0	271	459	0	2 920	
18-64-vuotiaat	1 809	11	0	0	62	0	1 882	
18-24-vuotiaat	304	0	0	0	0	0	304	
25-64-vuotiaat	1 505	0	0	0	62	0	1 567	
65 vuotta täyttäneet	238	133	0	70	379	0	820	
Ostopalvelujen asiakkaita	508	917	804	1579	949	784	5 541	
18-64-vuotiaat	288	780	713	408	1344	677	4 210	
18-24-vuotiaat	71	163	155	1019	168	0	1 576	
25-64-vuotiaat	217	618	558	1	592	0	1 986	
65 vuotta täyttäneet	220	142	91	127	142	107	829	
Psykiatrisen osastohoidon hoitovuorokaudet yhteensä	107 614	34 500	25 906	34 170	63 061	29 094	294 345	
Oman toiminnan vuorokausia	72 249	4 072	0	6444	25099	0	107 864	
Ostopalvelujen vuorokausia	35365	30428	25906	27726	37962	29 094	186 481	
Psykiatrisen osastohoidon kustannukset yhteensä, €	49 631 435	14 516 389	12 110 557	13 222 872	24 410 746	14 493 646	128 385 646	
Oman toiminnan nettokustannukset	35 352 833	46 382	0	2623142	7687997	0	45 710 354	
Ostopalvelujen nettokustannukset	14278602,06	14470007	12110557	10599730	16722749	14 493 646	82 675 291	Turku: V. 2016 mukana myös vanhuspsykiatrian osastohoito 1,8 milj
Kustannukset € / hoitovuorokausi	461	421	467	387	387	498	436	
Oman toiminnan kustannukset € / hoitovuorokausi	489	11	0	407	306	0	424	
Ostopalvelujen kustannukset € / hoitovuorokausi	404	476	467	382	441	498	443	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
7.2 PSYKIATRINEN LAITOSHOITO (sisältää akuuttihoidon, kuntoutushoidon ja oikeuspsykiatrisen hoidon)								
Psykiatrisen akuuttihoito								
Psykiatrisen akuuttihoidon asiakkaat yhteensä	2 232	766	672	1 517	733	..	5 920	Helsinki, Espoo ja Vantaa: Sisältää sekä akuutti- että kuntoutushoidon
Oman toiminnan asiakkaita	2 047	-	-	99	10	0	2 156	
18-64-vuotiaat	1 809	-	-	0	..	0	1 809	
18-24-vuotiaat	304	-	-	0	..	0	304	
25-64-vuotiaat	1 505	-	-	0	..	0	1 505	
65 vuotta täyttäneet	238	-	-	0	..	0	238	
Ostopalvelujen asiakkaita	185	766	672	1 418	723	0	3 764	
18-64-vuotiaat	171	725	646	398	1 109	0	3 049	
18-24-vuotiaat	49	148	138	1 019	168	0	1 522	
25-64-vuotiaat	122	577	508	1	543	0	1 751	
65 vuotta täyttäneet	14	46	26	0	12	0	98	
Psykiatrisen akuuttihoiton hoitovuorokaudet yhteensä	80 572	21 196	17 912	9 130	22 881	..	151 691	
Oman toiminnan vuorokausia	72 249	-	-	1 735	50	0	74 034	
Ostopalvelujen vuorokausia	8 323	21 196	17 912	7 395	22 831	0	77 657	
Psykiatrisen akuuttihoiton kustannukset yhteensä, €	39 557 668	10 721 079	9 086 265	3 256 967	10 251 829	..	72 873 808	
Oman toiminnan nettokustannukset	35 352 833	-	-	762 215	15 450	0	36 130 498	
Ostopalvelujen nettokustannukset	4 204 835	10 721 079	9 086 265	2 494 752	10 236 379	0	36 743 310	
Psykiatrisen kuntoutushoito								
Psykiatrisen kuntoutushoidon asiakkaat yhteensä	.	.	.	102	-	..	102	Helsinki, Espoo ja Vantaa: Raportoitu akuuttihoiton yhteydessä
Oman toiminnan asiakkaita	-	-	-	102	-	0	102	
18-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	-	0	-	0	0	
Ostopalvelujen asiakkaita	..	..	..	0	-	0	0	
18-64-vuotiaat	0	..	..	0	-	0	0	
18-24-vuotiaat	0	..	..	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	..	..	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	..	..	0	-	0	0	
Psykiatrisen kuntoutushoidon hoitovuorokaudet yhteensä	.	.	0	12 022	-	..	12 022	
Oman toiminnan vuorokausia	.	-	-	3 351	-	0	3 351	
Ostopalvelujen vuorokausia	..	..	..	8 671	-	0	8 671	
Psykiatrisen kuntoutushoidon kustannukset yhteensä, €	.	.	0	4 308 926	-	..	4 308 926	
Oman toiminnan nettokustannukset	.	-	-	1 259 785	-	0	1 259 785	
Ostopalvelujen nettokustannukset	..	..	..	3 049 141	-	0	3 049 141	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	UUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
7.2 PSYKIATRINEN LAITOSHOITO (sisältää akuuttihoiton, kuntoutuksen ja oikeuspsykiatrisen hoidon)								
Oikeuspsykiatriset yksiköt								
Oikeuspsykiatristen yksiköiden asiakkaat yhteensä	72	31	36	24	47	29	239	Turku: 2016 lukuja ei ole
Oman toiminnan asiakkaita	-	-	-	-	-	0	0	Turku: samat kuin TYKS
18-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
18-24-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
25-64-vuotiaat	0	-	-	0	-	0	0	
65 vuotta täyttäneet	0	-	-	0	-	0	0	
Ostopalvelujen asiakkaita	72	31	36	24	47	29	239	
18-64-vuotiaat	71	29	36	0	..	27	163	
18-24-vuotiaat	16	7	7	0	..	0	30	
25-64-vuotiaat	55	23	29	0	..	0	107	Tampere: Ikäerittely ei sisällä valtion mielisairaaloitten potilaita (11) kokonais asiaksmäärässä ovat mukana
65 vuotta täyttäneet	1	1	0	0	..	2	4	
Oikeuspsykiatristen yksiköiden hoitovuorokaudet yhteensä	16 736	3 760	4 418	8 300	8 973	5 144	47 331	
Oman toiminnan vuorokausia	-	-	-	-	-	0	0	
Ostopalvelujen vuorokausia	16 736	3 760	4 418	8 300	8 973	5 144	47 331	Turku: arvio koko vuodelle 24 pot. 95% hoidossa. Tampere: Valtion mielisairaalan hoitovuorokausia ei saada
Oikeuspsykiatrisen hoidon kustannukset yhteensä, €	5 485 997	1 315 658	1 468 102	3 613 322	3 618 239	1 706 236	17 207 554	
Oman toiminnan nettokustannukset	-	-	-	-	-	0	0	
Ostopalvelujen nettokustannukset	5 485 997	1 315 658	1 468 102	3 613 322	3 618 239	1 706 236	17 207 554	Tampere: Nettokustannuksissa mukana Valtion mielisairaalan joiden osuus 1061360€ (11 potilasta)
Vanhuspsykiatriset yksiköt								
Vanhuspsykiatristen yksiköiden asiakkaat yhteensä	251	263	96	207	628	52	1 497	Vantaa: Havukosken psykogeriatrinen osasto siirtynyt osaksi Vantaan sairaalaa (5 paikkaa yhteistyössä HUS:n kanssa, vuonna 2017 49 hoitojaksoa)
Oman toiminnan asiakkaita	-	143	-	70	449	0	662	
18-64-vuotiaat	0	11	-	0	62	0	73	
18-24-vuotiaat	0	..	-	0	0	0	0	
25-64-vuotiaat	0	..	-	0	62	0	62	
65 vuotta täyttäneet	0	133	-	70	379	0	582	
Ostopalvelujen asiakkaita	251	120	96	137	179	52	835	
18-64-vuotiaat	46	26	31	10	235	0	348	Tampere: Mukana Neuro- ja vanhopsykiatria PSHP
18-24-vuotiaat	6	8	10	0	0	0	24	
25-64-vuotiaat	40	18	21	0	49	0	128	
65 vuotta täyttäneet	205	95	65	127	130	52	674	
Vanhuspsykiatristen yksiköiden hoitovuorokaudet yhteensä	10 306	9 544	3 576	4 718	31 207	1 790	61 141	
Oman toiminnan vuorokausia	-	4 072	-	1 358	25 049	0	30 479	
Ostopalvelujen vuorokausia	10 306	5 472	3 576	3 360	6 158	1 790	30 662	
Vanhuspsykiatristen yksiköiden kustannukset yhteensä, €	4 587 770	2 479 652	1 556 190	2 043 657	10 540 678	1 201 910	22 409 857	
Oman toiminnan nettokustannukset	-	46 382	-	601 142	7 672 547	0	8 320 071	
Ostopalvelujen nettokustannukset	4 587 770	2 433 270	1 556 190	1 442 515	2 868 131	1 201 910	14 089 786	

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen tiedonkeruupohja	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	VUOTTA 2017 KOSKEVAT HUOMAUTUKSET
MUUT PÄIHDEHUOLTOA KOSKEVAT TIEDOT								
HOITOJAKSOLLE HAKEUTUMISEN AIHEUTTANUT PÄÄASIALLINEN PÄIHDE								
Hoitojaksolle hakeutumisen aiheuttanut pääasiallinen päihde, avopalvelujen asiakkaat yhteensä	5 272	1 666	1 689	..	..	1 018	9 645	Espoo: pääasiallisen päihteen kirjaamisissa on epäluotettavuutta sekakäytön vuoksi.
Alkoholi	3 389	1 464	1 184	0	..	543	6 580	
Amfetamiini tai muu stimulantti	217	48	74	0	..	29	368	
Buprenorfiini	575	48	289	0	..	285	1 197	
Ekstaasi	16	0	..	0	..	1	17	
GBH, gamma tai lakka	12	0	..	0	..	1	13	
Heroiini tai muu opiaatti	112	5	10	0	..	2	129	
Kannabis	381	85	73	0	..	80	619	
Kipulääkkeet	87	0	..	0	..	8	95	
Kokaiini	19	..	..	0	..	0	19	
Luotainaineet	2	0	0	0	..	0	2	
LSD	5	2	..	0	..	2	9	
MDPV	25	0	..	0	..	0	25	
Rauhoittavat lääkkeet	350	14	45	0	..	23	432	
Muu riippuvuus, kemiallinen	82	0	..	0	..	2	84	
Muu riippuvuus, toiminnallinen	0	0	14	0	..	42	56	
Tapaukset, joissa kirjattu myös muu päihde tai muita päihteitä	1 996	..	504	0	..	0	2 500	
Useampaa päihdettä käyttävien osuus, %	37,9	0,0	29,8	0,0	0,0	0,0	25,9	

Liite 3: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen Kuusikko-työryhmän jäsenten yhteystiedot

Pasi Lehti, puheenjohtaja

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala
Asumis- ja päihdepalvelut
Linnankatu 23, 20100 TURKU
Puh. 050 590 7497
etunimi.sukunimi@turku.fi

Mirja Asikainen

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Talouden ja toiminnan suunnittelu
PL 6030, 00099, Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 64840
etunimi.sukunimi@hel.fi

Maria Aro

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Tilastopalvelut
PL 6060, 00099, Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 43203
etunimi.sukunimi@hel.fi

Jaakko Ikonen

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Tilastopalvelut
PL 6060, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 46829
etunimi.sukunimi@hel.fi

Tuija Jokela

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Talouden ja toiminnan suunnittelu
PL 6030, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 42698
etunimi.sukunimi@hel.fi

Kaisu Maunuksela

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Terveys- ja päihdepalvelut
PL 6464, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 62462
etunimi.sukunimi@hel.fi

Taru Neiman

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Asumisen tuki
PL 8660, 00099, Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 43398
etunimi.sukunimi@hel.fi

Katja Putto

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Tilastopalvelut
PL 6060, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 42243
etunimi.sukunimi@hel.fi

Maija Ruotsala

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala
Talouden ja toiminnan suunnittelu
PL 6030, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. (09) 310 42686
etunimi.sukunimi@hel.fi

Tuomo Laurikainen

Espoon sosiaali- ja terveystoimi
Esikunta, talouden ja hallinnon tulosalue
PL 208, 02070 Espoon kaupunki
Puh. 050 371 3326
etunimi.sukunimi@espoo.fi

Tuomo Varis

Espoon sosiaali- ja terveystoimi
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
PL 2134, 02070 Espoon kaupunki
Puh. 050 368 2564
etunimi.sukunimi@espoo.fi

Hanna Ahokas

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon
toimiala
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Kielotie 7 A, 01300 Vantaa
Puh. 040 716 5140
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Monika Eklund

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon
toimiala
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Kielotie 7 A, 01300 Vantaa
Puh. 040 596 2920
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Liisa Kankkunen

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Kielotie 7 A, 01300 Vantaa
Puh. 043 826 7658
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Leena Kurki-Kangas

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Terveyspalvelut
Peltolantie 2 D, 01300 Vantaa
Puh. 040 670 4396
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Martta Paltila-Pulli

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Kielotie 7 A, 01300 Vantaa
Puh. 040 762 5120
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Hanna Nummelin-Niemi

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Perhepalvelut
Peltolantie 2 D, 01300 Vantaa
Puh. 040 830 9073
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Patrik Silfverberg

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Perhepalvelut, Päihdepalvelut
Kielotie 7 A, 01300 Vantaa
Puh. 040 581 1098
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Mirjam Jarhio

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala
Tietopalvelu ja kehittäminen
Yliopistonkatu 30, 20100 Turku
Puh. 040 157 7889
etunimi.sukunimi@turku.fi

Tarja Koskinen

Tampereen kaupunki
Päihde- ja mielenterveyspalveluiden asiakasohjausyksikkö
PL 98, 33201 Tampere
Puh. 040 091 3554
etunimi.h.sukunimi@tampere.fi

Pirjo-Liisa Länkinen

Tampereen kaupunki
Hyvinvointipalvelut/Esikunta
PL 487, 33101 Tampere
Puh. 040 801 6082
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Veijo Vähätiitto

Tampereen kaupunki
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Hatanpäänkatu 3 B, 33900 Tampere
Puh. 050 329 5382
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Merja Halonen

Oulun kaupunki
Hyvinvointipalvelut
PL 37, 90015 Oulun kaupunki
Puh. 044 703 6243
etunimi.sukunimi@ouka.fi

Marjo Kiviniemi

Oulun kaupunki
Hyvinvointipalvelut
PL 37, 90015 Oulun kaupunki
p. 044 703 6066
etunimi.sukunimi@ouka.fi

Suvi Nuutinen

Oulun kaupunki
Hyvinvointipalvelut
PL 37, 90015 Oulun kaupunki
p. 044 703 6883
etunimi.sukunimi@ouka.fi

Auri Lyly-Falk, sihteeri

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia
Kaupunkitutkimus ja -tilastot
PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Puh. 040 159 7441
etunimi.sukunimi@hel.fi

